

EVANGÉLIKUS Élet

**Tények és vélemények
jegyesoktatásról,
esketésről, házasságról**

**Miért ne legyek
nevelőszülő?**

**Lelkészábrázolások
címereken**

**Bearanyozott
évtizedek a
tavak városában**

Közelkép a tatai evangélikus
gyülekezetéről • 29. oldal

FARSANGI AKCIÓ

2020. január 22. – március 1.

~~3200 Ft~~
helyett 2200 Ft

könyvklub-
tagoknak 2000 Ft

Határidőnapló az Útmutató napi igéivel és
a hozzájuk kapcsolódó Luther-idézetekkel

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Evangelikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.
bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Hittel és szeretettel

Még éppen csak „beléptünk” az úrvacsora évébe, közösen látogathattuk keresztény testvéreinkkel a januári ökumenikus imahét alkalmait, és máris készülhetünk a házasság hetének rendezvényeire. E lapszámunkban az imént említett három téma közül mindegyiknek szentelünk cikket. A címben szereplő két fogalom pedig több írásunkban is előkerül – legyen szó akár a hosszú életútra való visszatekintésről, a házasságról vagy éppen a gyerekvállalásról –, érdemes figyelmesen olvasni.

A tematikus év kapcsán az úrvacsoravételt illetően provokatív kérdéseket is megválaszoló interjút közlünk Bencze András nyugati (dunántúli) egyházkerületi püspökhelyettessel formáról, tartalomról és higiénéről. Beszámolunk az ökumenikus imahét országos nyitó istentiszteletéről, legfőképp pedig a házasság hetére igyekszünk hangolni olvasóinkat több cikkünkkel is. Kinyik Anita összeállításában evangélikus lelkészek szólnak a jegyesoktatásról, az esketésről, a keresztény házasság jó alapjairól, és személyes történeteket is olvashatnak egymásra találásokról, komolyan vett szerelemről. Füller Tímea ezúttal a gyerekvállalással, a nevelőszülőséggel, az örökbefogadással kapcsolatban tesz fel fontos kérdéseket érzékenyen.

Gyülekezeti riportunkban Tatáról közlünk közelképet. A helyi evangélikus egyházközség lapját, a

Lutherrózsát magazinunk rendszeresen szemlézi a *Találó* rovatban, így olvasóink számára bizonyára nem ismeretlen a városi közösség és lelkésze, Franko Mátyás sem.

Kilencvenötödik születésnapja alkalmából sokan felköszöntötték Udvaros Béla rendezőt, az egykori Evangélium Színház alapító művészeti vezetőjét. A művész, akit máig sem hagyott el a rá jellemző derűje és szeretetteljes hangja, egy számára meghatározó verset is megosztott olvasóinkkal.

Evangélikus arcképcsarnokunk újabb portréval bővül. Ezúttal a háromszázötven évvel ezelőtt elhunyt Vitnyédy István jogászt, politikust, a költő Zrínyi Miklós bizalmasát, az evangélikus oktatásügyet erősen pártoló, művelt nemesembert ismerhetjük meg Boda Zsuzsa tartalmas cikkéből. Elismerésre méltó életút Stéberl Andrásé. Az egykor Gyulán működő cégalapító iparos nem más, mint a gyulai kolbász „feltalálója”. Nemcsak sikeres vállalkozó volt azonban, hanem egyházának hűséges és tevékeny támogatója, tisztségviselője is.

Hova tart az életem most? Nem keveredtek-e össze benne az eszközök és a célok? – teszi fel a kérdést mindannyiunk nevében Gáncs Tamás kelenföldi igazgató lelkész az *Élő víz* rovatban.

■ KÉZDI BEÁTA

Út, felelősség és ajándék

Évről évre igyekeznek bizonyosságot tenni a keresztény egyházak arról, hogy a házasságnak megtartóereje, méltósága lehet, korántsem kiüresedett keret – ha a terébe engedik az elrendelő-

jét. A házasság hetének apropóján kérdeztünk evangélikus lelkészeket a jegyesoktatásról, az esketésről, a házasság keresztény formájáról és próbáiról.

25. oldal

Lelkészábrázolások címereken

A címeres nemeslevelek jogi és művészeti jelentőségük okán gyakran kutattott dokumentumok. A címerfestmények a különböző mesterségek, foglalkozások, szempontjából is vizsgálhatók.

Thesaurus rovatunk ezúttal azt mutatja be, hogyan jelenítették meg a lelkészi hivatást a címereslevelek, illetve milyen címereik voltak a protestáns lelkészeknek.

40. oldal

Közelkép Tatáról

„A gyülekezetnek nemcsak papra, papára – vezetőre –, hanem papcsaládra is szüksége van” – vallja Franko Mátyás, akinek családjá is fontos szerepet tölt be az 1926 óta önálló Tatai Evangélikus Egyházközség életében. A több mint harminc éve itt szolgáló lelképásztor szavai nyomán egy aktív, összetartó, befogadó közösség képe rajzolódik ki, amelynek története a reformáció koráig nyúlik vissza, ma pedig részese a tatai keresztények szép összefogásának. Riportunkban a tavak városában és a környező településeken élő mintegy félezer evangélikus hívő lelki otthonát és közösségi életét mutatjuk be.

29. oldal

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Szabó Melinda könyvelő – Budapest-Pestszentimre. Édesanyám kántori szolgálatot lát el a gyülekezetben, édesapám a másodfelügyelő, én pedig a könyvelés oldaláról igyekszem a gyülekezet szolgálatából kivenni a részem. Testvéremmel olyan nevelést kaptunk, hogy minden vasárnap templomba mentünk, hittanra jártunk, ifjúsági órákat látogattunk, és otthon, családi körben is rendszeresen imádkoztunk. Középkisként találkoztam először azzal, hogy vannak olyanok is, akik nem járnak templomba. Számomra természetes, hogy templomba járó, hívő ember vagyok. Anyira természetes, hogy nem tudnám elképzelni úgy az életemet, hogy ne járjak a gyülekezetbe. Nagyon régóta meglévő vágy volt a közösségünkben, hogy ha nem is egy templom, de legalább egy helyiség legyen, ami itt, Pestszentimrén a miénk, evangélikusoké. A templomépítés számunkra valódi áldás! Mindezen azonban tovább mutat, hogy nemcsak templomunk és gyülekezeti termünk lett, hanem elsősorban lelkészünknek, Horváth-Csitári Boglárkának köszönhetően a gyülekezetünk létszáma is folyamatosan növekszik. Vasárnaponként most már megtöltjük a templomot. Nagyon jó érzés, hogy nagyon erős a közösségi szellemiség, és hogy valóban nyitott, befogadó egyházközösség vagyunk.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Újévi lelkészbúcsú – miniszteri tudósítás

Mi tagadás, „viszonylag” ritka, hogy egy evangélikus lelkész aktív pályafutását lezáró istentisztelet hírét elsőként egy hivatalban lévő miniszter tárja a szélesebb nyilvánosság elé. Az év első napján azonban pontosan ez történt. Facebook-oldalán Var-

ga Mihály pénzügyminiszter (miniszterelnök-helyettes) a következő – fényképekkel dokumentált – bejegyzést írta: „Egymásba kapcsolódik, ami lezárul, és ami elkezdődik... Az év első, reggeli eseményén 41 év munka után nyugdíjba vonult Sztojanovics András evangélikus lelkész, a II. kerületi Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthon vezetője. Feladat és teendő nélkül ezután sem marad, jó egészséget kívánok neki!”

A mellékelt felvételek egyike arról is tanúskodik, hogy az „újévi búcsú-istentiszteleten” Varga Mihály személyesen is köszöntötte a leköszönő lelkész-igazgatót.

■ Forrás: Facebook.com

ORATIO
OECUMENICA

Urunk, Istenünk, te megdicsőítetted Fiadat tanítványaid szeme láttára, és amikor eljön, minden szem meg fogja látni hatalmát a földön. Tedd szívünket alázattossá, amikor kéréseinkkel fordulunk hozzád.

Urunk, Jézusunk, köszönjük, hogy benned találkozhatunk az ember-szerető Istennel, aki nem közömbös irántunk, hanem ma is keres minket igéjével, szentségeivel. Kérünk, adj nekünk halló fület és látó szemet, hogy befogadjuk szereteted valós jeleit világunkban.

Szentlélek Isten, hálát adunk neked, hogy egyházat gyűjtesz a világban. Hitet ébresztesz az emberekben, és munkálkods bennük az igével. Könyörgünk mindazokért, akiket üldöznek hitük miatt, akiknek menekülniük kell otthonaikból a meggyőződésük miatt. Erősítsd testvéreinket, oltalmazd életüket.

Urunk, Istenünk, add, hogy felelősséggel legyünk egymás és a környezetünk iránt. Törekedjünk az egységre keresztyén testvéreinkkel együtt, hogy a világ megismerhesen téged, és meglássa dicsőségedet gyermekeid életében.

Urunk, Jézusunk, áldd meg gyülekezetünket, a benned hívőket, a kicsiket és a nagyokat egyaránt. Őrizd meg és támogasd a megkeresztelt gyermekeket, a konfirmációra készülőket. Imádkozunk a családokért, a magányosokért, a magukra maradtakért, az idősekért. Add, hogy segítő kézzel forduljunk a rászorultak, hajléktalanok felé. Könyörgünk a betegekért és a haldoklókért. Te légy mellettük, adj nekik reménységet és erőt a megpróbáltatásokban. Vigasztald a gyászolókat, hogy bánatuk és könnyeik benned oldódjanak reménység és bizakodásá.

Könyörgünk teremtett világunkért. Ébressz bennünk felelősséget a ránk bízott természeti kincsekért. Add, hogy élhetőbb, igazságosabb világot hagyjunk gyermekeinkre.

Jézus Krisztusért kérünk, hallgass meg minket. Ámen.

Vízkereszt ünnepe utáni utolsó vasárnap

Mk 4,26–29

Magától növekszik?

Amikor, azután, először, azonnal. Mennyi határozószó ebben az alig pár mondatban! Rövidek, jelentéktelennek tűnnek, a szöveg mégis általuk nyer értelmet.

Amikor. Márk evangéliumát egy kicsit nehezebben értjük, hiszen szűkszavú, kevésbé rágja a szánkba az aktuális helyzetet. Azt gondolom, így van ez ebben az esetben is, amikor a magától növekedő vetés példázatával találkozunk. Hiszen nem tudjuk pontosan, csak sejtjük, hogy mi is itt a kapcsolódási pont az Isten országával.

Meg tudjuk-e fogalmazni egyáltalán? Értjük-e, amire Jézus biztat? Ha minden sikerül, minden rendben van körülöttünk, valahogy jólesik arra gondolni, hogy a mi életünk is csak úgy magától növekszik, mint ez a vetés. Amikor azonban nem sikerül valami, gyakran esünk abba a hibába, hogy Istent vonjuk felelősségre azért, ami nem jól alakult, ami fájdalmat okozott. Amikor minden nehéz, amikor betegség, szenvedés, fáradtság gyötör, amikor a feladataink csak úgy tornyosulnak fölénk, akkor gyakran megmoccan bennünk a kérdés: miért?

De miért nem érezzük Isten hiányát akkor, amikor minden rendben? Miért nem rohanunk az ölelésébe akkor is, amikor jó napunk van, ha örömről van szó?

Azután. Néha nagyon éretlenek vagyunk. Nem tudunk tisztán látni, ahogyan a Márk evangéliumában szereplő emberek sem tudtak. Nem látjuk, milyen nagy csoda az, hogy Isten érlel, formál minket a tenyerén. Aztán mégiscsak találkozunk vele, és belátjuk, kellett, hogy összetörjünk, megsérüljünk, hogy vesztítsünk, gyászoljunk, és újra rátaláljunk. Átértékelődnek az Istennel töltött percek.

Talán volt már mindegyikünknek olyan élménye, hogy elveszítette Istent, és azután nagyon nehéz volt újra találkozni vele, nehéz volt meghajtani a fejünket és azt mondani: „A tiéd vagyok, Uram!”

Először. Az Istennel való találkozások kiszámíthatatlanok, mert bár a karácsonyt, a húsvétot megelőzik a felkészülés hetei, mégsem tudunk igazán felkészülni, mert Isten valahogy mindig máshogy számolja ki a lépést, mint mi. Jó lenne tudni, hogy délután fél háromkor beugrik hozzánk egy kávéra. Változtatna-e ez valamin? Meglátnánk-e az igazi nagyságot akkor, ha tudnánk, mi vár ránk? Emlékszel-e még, milyen volt először találkozni a mennyei Atyával?

Sokszor gondolok arra, milyen jót mulat, vagy mennyit szörnyülködik Isten a mi esetlen csetlés-botlásainkon. Azon, hogy mennyi mindent elfelejtünk, milyen gyakran teszünk olyasmit, ami nem méltó. Mekkora türelemre van ehhez szüksége! Mi nem is tudjuk igazán, mi az a végtelen türelem.

A mai példázatunk arra is rámutat, hogy bár Isten tud évekig és évszázadokig is várni, elsősorban mégsem ez a célja, hanem a velünk való találkozás. Lássuk meg, hogy ő lépett felénk először, hogy ő adott nekünk először!

Azonnal. Ma már rengeteg mindent szinte azonnal a kezünkbe tudunk venni. Kevés dolog van, amire úgy igazán várni kell. Azonnal tele az online kosarunk a megvásárolni kívánt termékekkel, azonnal megérkezik az e-mail, és átutaláskor azonnal leemelik a számlánkról a pénzt. Ma már nem divat napokat, heteket várni valamire. Ezért is frappáns ez a mai alapige: mert vágyakozásra, emellett mégis várakozásra indít. Felvillantja az Istennel való lét csodáját, az ő türelmét, azt, hogy Krisztus által meghívásunk van a mennybe, de emellett az ő türelme minket is türelemre ösztönöz.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Márk evangéliuma a sejtés evangéliuma, hiszen végig azt látjuk, hogy mindenki csak tudni vél. Végül aztán a kereszt alatt tesz vallást a százados az evangélium titkáról: „Bizonny, ez az ember Isten Fia volt!” (Mk 15,39b)

Vágyakozunk és várakozunk az Isten országára, de emellett használjuk ki az időt, és ne éljünk vissza a türelmével! Adjuk Isten, hogy ne csak sejtjük, hanem tudjuk: ez az ember valóban az Isten Fia!

■ ROSTA IZABELLA

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk! Hálásak vagyunk kegyelmedért, türelmedért! Azért, hogy te minden adandó alkalommal formálsz és érlelsz minket! A feléd vezető út bár rögös, köszönjük, hogy tudhatjuk: te kísérsz minket! Kérünk, áldd meg a mi növekedésünket, és légy velünk Szentlelkeddel! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (február 2.) *De az én Uram, az Úr megsegít engem, ezért nem maradok gyalázatban. Ézs 50,7a (ApCsel 26,22; Mt 17,1-9; 2Kor 4,6-10; Zsolt 135)* Minden időben veszélyes vállalkozás a világos tanúságtétel. A lesajnáló, gúnyos mosoly, gyalázkodás a legkevesebb, ami érheti a Jézus-követőket. A hallgatás, a gyalázkodókkal azonosulás minden változata tévút. Az Úrban való teljes bizonyosság, reménység tart meg a legmélyebb veszedelmek közepette. Jó lenne, ha nehéz, sorsfordító helyzetekben mindig ilyen töretlen bizalommal, meg nem szégyenülő reménységgel tudnánk kapaszkodni Urunk segítő kezébe, aki Jézus Krisztusban megmutatta és megadta számunkra a szabadulás útját.

Hétfő (február 3.) *És minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére. Fil 2,11 (Ézs 45,24b; 2Kor 3,[9-11]12-18; 1Kor 3,1-8)* Meghatározó és megrendítő számomra himnusz énekelni. Ifjúkorom répcelaki istentiszteleteinek befejező része égette ezt belém. De a katonaságnál, vigyázállásban, olimpiai és világbajnoki győzelmeknél, amikor a magyar Himnusz játszották, énekeltek, ugyancsak átforrósodott a szívem. Amiről a *Filippi levél* Krisztus-himnusza és annak befejező sora vall, az mindennek a csúcsa. Nem lesz majd néma nyelv, összeszorított ajak, semmibe révedő tekintet. Csak zúg, zeng, árad a hitvallók hangja: „Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére.”

Kedd (február 4.) *Én adok majd a szomjazónak az élet vizének forrásából ingyen. Jel 21,6c (Ézs 41,17; Jn 1,43-51; 1Kor 5,9-13)* A mesében a király annak adja lányát és fele királyságát, aki elhozza neki az élet vizét, mert csak azzal lehet őt meggyógyítani. A valóság: vízfogyasztás nélkül szomjan pusztul az ember. A tiszta víz egyre inkább megbecsült érték lesz. A sok testi-lelki szomjúság után csodálatos az ígéret. Addig nekünk kell itt a földön megoldani, hogy aszályos időben és területeken legyen szomjat oltó víz embertársaink számára. Az új teremtésben maga a mindenség Ura gondoskodik arról, hogy felüldítse a szomjazót az Élet forrásából – ingyen.

Szerda (február 5.) *Megszabadított engem az Úr, pengessük hát a lantot az Úr házában egész életünkben! Ézs 38,20 (ApCsel 3,8; Jn 3,31-36; 1Kor 6,1-11)* Igazán az tudja értékelni az életet, aki már megjárt iszonyú mélységeket, és olyan betegségben szenvedett, katasztrófát élt át, hogy közel került a túlsó pARTHoz. A Bibliában sok ilyen történetet találunk. Ha mi is átéltünk ilyet, és életben maradtunk, tudunk-e úgy tanúskodni, hálát adni, mint a halálos betegségből felgyógyult Ezékiás király?

Tudva, hogy az Úr szabadította meg, és az ő dicsőségét zengi egy egész életen át. Három éven belül háromszor szabadított meg mennyei Atyám ilyen nyomorúságból. Még gitározni sem tudok, de könyörületes jóságát hirdetem, amíg élek.

Csütörtök (február 6.) *Jézus mondja: Az ég és a föld elmúlik, de az én beszédeim nem múlnak el. Mk 13,31 (Zsolt 105,8; Jel 1,[1-2]3-8; 1Kor 6,12-20)* Arról, hogy mulandó a teremtett világ, nemcsak Jézus vall, de a próféták is, Péter és Pál apostolok is vallanak. A mai tudomány elméletei szerint a világnak vagy „nagy reccs”, vagy néma semmivé válás vet véget. Minden elmúlik, ami most körülvesz bennünket. Tudósok között vita folyik arról, hogy az információ megmarad, vagy elvész. Jézus az ő beszédeiről, Isten igéjéről, szaváról mint egyedül maradandóról tett kijelentést övéinek. Urunk szavát hallgatva, rá figyelve, őt követve biztos az alap és az örökkévaló cél.

Péntek (február 7.) *A parancs célja pedig a tiszta szívből, jó lelkiismeretből és képmutatás nélküli hitből fakadó szeretet. 1Tim 1,5 (5Móz 6,6-7; 1Kor 2,6-10; 1Kor 7,1-9)* A honvédségi életben a parancs kihirdetése jelöli meg a napi feladatokat, a kiképzésben elérendő célt. Pál apostol világosan megjelöli életünk Urunktól rendelt tartalmát és célját és azt, hogy ezt miként élhetjük és valósíthatjuk meg. A tartalom és cél, ami a legnagyobb és maradandó: a szeretet. De miként lehetséges ez szeretetlen, sőt sokszor gyűlölködő világunkban? Csak úgy, ha szívünk a tiszta forrásból, Urunk önfeláldozó szeretetéből él, merít naponta. Csak akkor, ha lelki összhang van megbízónkkal. Csak akkor, ha tudom, hogy rászorulok Megváltóm bűnbocsátó kegyelmére.

Szombat (február 8.) *Énekeljétek az Úrnak, dicsérjétek az Urat, mert kiragadja a szegény ember életét a gonoszok kezéből! Jer 20,13 (Lk 1,52; 4Móz 6,22-27; 1Kor 7,10-16)* Vannak olyan szakaszai az életnek, amikor még Isten embere is padlóra kerül. Ilyen kesergő panasz dallal tele van *Jeremiás könyve*. Ha van időnk meghallgatni másokat, csak egy szót kell kimondani, amely talál, és azonnal ránk zúdul a végeláthatatlan panaszáradat. Milyen más, ha zendül az ének, szól az Urat magasztaló, hálaadó dicséret! A panasz megbetegít, lebénít. A zenének, a szívből szárnyaló, Istent dicsőítő éneknek gyógyító ereje van. Pál apostolnak és munkatársának az imádsága, Istent magasztaló éneke nyomán az Úr megrendített földet, épületet, kinyíltak ajtók és emberi szívek. Együtt örvendeztek, mert látták Isten szabadító hatalmát.

■ SMIDÉLIUSZ ZOLTÁN

EVANGÉLIKUS Élet FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

Megváltottan

Van egy régi történet egy rabszolgáról. Kegyetlen sorsa volt, a gazdája hajszolta, éjjel-nappal dolgoztatta, a legkisebb hibáért is, de néha csak úgy kedvtelésből is megkorbácsoltatta. A rabszolga rettenetes állapotba került. Ekkor az ura ezt mondta: „Most kiviszlek a rabszolgapiacra, és eladlak. Szedd össze magad, és igyekezz, hogy megvegyen valaki, mert ha nem, halálra kínoztatlak.” Ám a szerencsétlen ember annyira leromlott állapotban volt, hogy senkinek nem kellett. Felkészült a legrosszabbra. De amikor már éppen vége lett volna a vásárnak, megállt valaki, és megkérdezte a gazdáját, mennyit kér érte. Az úr hihetetlenül nagy árat mondott. A rabszolga megrémült: „Ennyit senki nem fog adni értem.” A vevő azonban nem kezdett alkudni, hanem szó nélkül kifizette a kért összeget.

Az új gazda hazavitte, otthon megfürdettette, enni adott neki, és dolgoznia sem kellett. Úgy bánt vele, mint egy családtaggal. Amikor pedig felépült, magához hívta, és azt mondta: „Kiállítottam neked a szabadító írást. Mehetsz, ahová csak akarsz, tehetsz, amit akarsz, felszabadítalak, nem vagy többé rabszolga. És mert tudom, hogy csodálkozol, elmondom neked, miért. Volt nekem egy fiam, és te hasonlítasz rá. Egy háborúban elfogták, rabszolgaságba hurcolták, és ott halt meg, valahol messze földön. Nem tudtam érte tenni semmit. Őrá emlékezve adom neked a szabadságot. Ha akarod, itt is maradhatsz mint fogadott fiam, de ha úgy akarod, el is mehetsz. Szabad vagy.”

A volt rabszolga megrendülve hallgatta, aztán átölelte a gazda lábát, és úgy mondta: „Uram, hogyan mehetnék el tőled? Hogy hálálhatnám meg másként jószágodat? Szeretnék nálad maradni.”

Számunkra ma ez egy naiv történet, szinte mese. A korinthusi keresztényekhez azonban közelebb állt, hiszen ők még benne éltek a rabszolgaság korában, közöttük is voltak rabszolgák. Bárki találta is ki, azt nagyon érzéketlenül illusztrálta vele, hogy mit jelent havi igénk, hogyan érti és mire utal Pál, amikor azt írja nekik: „*Áron vétettetek meg: ne legyetek emberek rabszolgái!*”

Mégis, ha jól ítéljük meg életünket, beláthatjuk, hogy rabszolgaság és szabadság nem is olyan távoli és idegen fogalmak. Csupán más formába öltöztek, és nem ismerjük fel őket olyan könnyen. Világunkat egy nagy csalás tartja kézben. Emberek szabadságot ígérnek; látjuk, hány médiatermék, párt, ország viseli jelzőként a „szabad” szót. És közben azok is, akik szabadságot ígérnek, és azok is, akiknek szabadságot ígérnek, rabságban vannak, megkötözve a hatalomvágy, a dicsőségvágy, a pénz, az önzés, a szenvedélyek rabságában. És nincs problémafelismerés, nem látjuk be, hogy valójában rabságban, kifosztottan, örök tagadásban élünk.

Az ember számára a valódi szabadság egyetlen lehetősége Isten. A rossz, a bűn rabszolgasága alól egyedül Isten szolgálata ment fel. Ő adta vissza szabadságunkat, amikor Fiának, Jézus Krisztusnak az életével fizetett értünk. Megértettük-e már, hogy nem olcsón, könnyen, nem „mellényzebből” fizette ki Isten

szabadságunk árát, hanem a legtöbbet adta értünk? Mert látta és ma is látja a bűn és a rossz által megnyomorított életünket. Szeretett minket, és meg akart szabadítani, hogy többé ne rabszolgaságban éljünk, hanem fogadott gyermekeként. Ezért fizetett elképesztő árat.

Kérdzheti valaki: mitől szabadság ez? Miben különbözik a többi szolgaságtól? Abban, hogy Istennek nincsenek rabszolgái, ő nem rabszolgatartó. Szabadon választhatok – ha úgy akarom, el is hagyhatom. Ha ezt választanánk, az eléggé tanúskodna az alacsony intelligenciahányadosunkról. Hiszen még egy kísérleti fehér egér is könnyen megtanulja, hová ne lépjen a ketrecében, mert ott mindig áramütés éri. Az ember ne tudná megtanulni, hogy Istenen kívül mindig újra ugyanazokba a csapdába esik?

„...*ne legyetek emberek rabszolgái!*” – figyelmeztet Pál. Ebbe az is beletartozik, hogy ne legyünk önmagunk rabszolgái sem. Mert ez is a Kísértő nagy csalása. Azt mondja, ha szabadok lettünk, akkor önmagunk urai lettünk. Azt tehetünk, amit akarunk,

”

Áron vétettetek meg:
ne legyetek emberek
rabszolgái!

(1Kor 7,23)

senki nem korlátozhat bennünket. Ez nem a szabadság, ez a szabadosság. A szabadság az a felismerés és az a hála, hogy szabadon választhatom Isten szolgálatát, szabadon élhetek Isten házában és családjában, mert ott nekem jó. Azelőtt erre csak vágyódhattam, most Jézusért Isten megnyitotta előttem ennek az életnek az ajtaját.

Református testvéreink így vallják a *Heidelbergi káté* első kérdésére adott válasz szerint: „...mind testemmel, mind lelkemmel, életemben is, meg halálomban is nem a magamé vagyok, hanem az én hűséges Idvezítőmnek, a Jézus Krisztusnak a tulajdona. Aki az Ő drága vérével minden bűnömért tökéletesen megfizetett. És engem az ördögnek minden hatalmából megszabadított. És úgy megőriz, hogy egyetlen hajszal sem eshetik le fejemről mennyei Atyám akarata nélkül. Sőt minden dolognak is idvességemet kell szolgálni. Ezért biztosít engem Szent Lelkével az örökélet felől. És szív szerint hajlandóvá és késszé tesz arra, hogy ezután Őneki éljek.”

Azoknak pedig, akik szerint ez is rabság, egy kérdés: rabság-e a hálnak, hogy a vízben kell élni? Szégyen-e a virágnak, hogy a napfényre van szüksége? Természetes életközegük, úgy, ahogyan az embernek természetes életközege Isten. A szabadság életközege.

■ BALICZA IVÁN

Vízkereszt népi hagyományai

Vízkereszt vagy háromkirályok napja, január 6. az egyik legrégibb egyházi ünnep, amelyhez számos néphagyomány és szokás is kapcsolódik – hangzott el az M1 aktuális csatorna aznapi műsorában.

A vízkereszttel lezárul a karácsonyi ünnepkör, és elkezdődik a farsangi időszak. Ez az ünnep különösen fontos a katolikus emberek számára, ilyenkor van a vízszentelés, a szenteltvízből pedig réggen krétát is szenteltek – idézte fel Tátrai Zsuzsanna evangélikus néprajzkutató, hozzátéve, hogy ebből a szokásból alakult ki a házszentelés. Mint mondta, ennek az volt a lényege, hogy oly módon szentelték meg a házat, hogy a pap krétával írta a szemöldökfára a házszentelés évét és a G. M. B. betűket (Gáspár, Menyhért, Boldizsár). Ettől azt is várták, hogy minden rossz megálljon az ajtóban, és ne jusson be a házba – tette hozzá.

A néprajzkutató beszélt arról is, hogy szintén az ünnepi népszokások közé tartozott a háromkirályjárás hagyománya, amelyben a bibliai királyokat – a betlehemezés mintájára – gyerekek személyesítették meg. Legfőbb kellékük a csillag volt, amely mutatta az utat Betlehembe. Valamint ilyenkor mentek egykor házról házra a papok is, hogy megkapják természetbeni járandóságukat. Tátrai Zsuzsanna rámutatott, hogy vízkereszt ünnepe több jelentést is hordoz: a napkeleti bölcsek eljövételét, Jézus megkereszteltetését, illetve csodatételét a kánai menyegzőn.

Vízkeresztel kezdődik el a farsang időszaka, amely a nagyböjt kezdetével fog lezárulni. Mint mondta, ebben az esztendőben február 25-én lesz húshagyókedd, és hamvazószerdán kezdődik el a nagyböjt – így viszonylag hosszú farsangi időszakra számíthatunk.

■ MTI

FOTÓ: ROSTA TIBOR / MTI

Tisza-szentelés Szegeden. Kocsis Fülöp, a görögkatolikus Hajdúdorogi Főegyházmegeye érsek-metropolitája ősi keresztény szokás szerint megszenteli a Tisza vizét január 5-én a szegedi Huszár Mátyás rakpartnál.

■ MTI

FOTÓ: SZIGETVÁRY ZSOLT / MTI

A január 5-i háromkirályok-felvonulás résztvevői Szödligeten. A napkeleti bölcsekre is emlékező vízkereszt ünnepe alkalmából a Szödligeti Római Katolikus Egyházközség rendez évente felvonulást, mintegy a farsangi időszak nyitányaként.

■ MTI

FORRÁS: FACEBOOK.COM / TÉTI EVANGÉLIKUS GYÜLEKEZET

Téti meghittség. A Téti Evangélikus Egyházközség vízkereszt istentiszteletén – rendhagyó módon – taizéi énekek csendültek fel az ifjúsági zenekar közreműködésével. A templomot betöltő lány fények és a gyülekezet által megszólaltatott énekek igazán meghitté tették a tétiek január 6-i alkalmát. Vladika Zsófia lelkész az istentisztelet végén mindenkinek színes kártyákon hazavihető, személyre szóló áldást adott.

■

A keresztények egységéért

Közös imával egy héten át

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa és a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia szervezésében idén január 19-én vette kezdetét a lapzártánkkor még félidejénél tartó ökumenikus imahét. A keresztények egységéért fohászokodó imanyolcad országos nyitó istentiszteletének a fővárosban a Kálvin téri református templom adott otthont, ahol Erdő Péter bíboros érsek és Kondor Péter evangélikus püspök hirdette Isten ígését.

A bíboros az ökumené kérdésre is kitért. Elmondta, hogy a múltban felekezeti meggyőződésből számos hibát, bűnt követtek el emberek. Felhívta a figyelmet arra, hogy az ökumené nem a felekezeti hitértelmezésről való lemondást jelenti. „A feladat nagyobb, mint ami pusztán emberi erővel megoldható. Ezért van szükség a szívből jövő, állhatatos imádságra a keresztények egységéért.”

Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke az ApCsel 27,18–26 alapján mondott igehirdetésében felidézte, hogy bár Pál apostol szinte végig fogásban töltötte életének az utolsó földi szakaszát, mégsem a csüggedés jellemezte őt, hanem Krisztus melletti elköteleződését élte meg, „azt látjuk, hogy mindvégig szolgált”. Pál apostol helytállása kapcsán a 21. század embereire vonatkoztatva is hangsúlyozta a püspök: „Egy ember életének legnagyobb eseménye az, amikor igazán hittel fordul oda Jézus Krisztus felé”, amikor felismeri, hogy „csak ő adhatja a bűnök bocsánatát, egyedül csak ő adhatja az örök élet bizonyosságát. Jézus olyan emberekké akar tenni, akik őt Uruknak ismerik, akik őt követik és készek szolgálni.”

Az ökumenével kapcsolatban Kondor Péter utalt arra, hogy az embereknek nagyobb szükségük van Krisztusra, mint bármire a világon. „Ezért mi, keresztények nem arra törekszünk, hogy egy-egy felekezeti vagy vallási vitát megnyerjünk egymás között vagy a körülöttünk lévő világban, hanem egyedül arra, hogy embereket nyerjünk meg Krisztusnak” – mondta. ▶

Szolgálattevők bevonulása a nyitó istentiszteletre. Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek balján Szabó István, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkesi elnöke, mögöttük középen Fabiny Tamás és Kondor Péter evangélikus püspökök

A 2020. évi ökumenikus imahét anyagát a máltai keresztény felekezetek képviselői állították össze. Mottója az *Apostolok cselekedeteiből* (ApCsel 28,2) vett részlet: „...nem mindennapi emberséget tanúsítottak irántunk...” A budapesti nyitó istentisztelet elején a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) főtítkára, Fischl Vilmos evangélikus lelkes elmondta: „E kis sziget kereszténységének története az apostoli időkre nyúlik vissza. Pál apostol Krisztus után 60-ban ért Málta partjaira. E mozgalmas és a gondviselés oltalma alatt zajló történet elbeszélését az *Apostolok cselekedetei* utolsó két fejezetében olvashatjuk.”

A nyitó istentisztelet liturgiájában az egyházak vezető képviselői működtek közre. A Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, Fabiny Tamás bűnvalló imádságot mondott, amelyben a feleke-

zetek békés együttélésére utalva így fogalmazott: „Bocsásd meg, Urunk, a különböző egyházak, az eltérő hagyományokat követő keresztények által elkövetett múltbeli hibákat, bűnöket és bizalmatlanságot.”

„A keresztények egységének megteremtéséhez kevés az emberi erőfeszítés, szükség van a szívből jövő, állhatatos imádságra” – fogalmazott Lk 18,9–14 alapján elmondott igehirdetésében Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek. A vámszedő példáján keresztül rámutatott: Jézus nem azzal foglalkozott, hogy mit tett, vagy mit tervez tenni a vámszedő, hanem egyedül az foglalkoztatta, hogyan áll meg a vámos Isten előtt. „Úgy áll meg, hogy tudja saját bűneit és méltatlanságát, tudja, hogy rajta Istenen kívül senki nem segíthet, és ebből a bajából Istenhez kiált. Ez az imádkozó embernek a helyes magatartása.”

Hozzátette: egy vita megnyeréséhez elég okosnak lenni, egy ember megnyeréséhez azonban kereszténynek kell lenni. Szólt arról is: Isten nem bánik másként gyermekeivel, mint a többi emberrel, „nem teszi őket vitrinbe”, hanem behelyezi őket „a tarka, sokszínű világba, ahol szükség van rájuk, ahol feladatuk van”. Ezért Isten embere vállalja a sorsközösséget családjával, egyházával, nemzetével, és minden erejével fáradozik közösségéért. Mind-

nyájunk életében vannak elkerülhetetlen dolgok, kényszerű együttlétek, de ezek a helyzetek mind alkalmat adnak Isten üzenetének átadására. „Ha meg merjük tölteni ezeket az alkalmakat Krisztus jelenlétével, akkor az élet egészen kicsi, szürke dolgai megnőnek, sorsdöntőkké válnak” – mondta az evangélikus püspök.

A résztvevők az istentisztelet végén közösen imádkoztak az üldözött keresztényekért, a Magyar Katolikus Püspöki

Konferencia és a MEÖT közös program-sorozatának kezdőnapja ugyanis 2018 óta az üldözött keresztényekért imádkozás vasárnapja is egyben.

A liturgiai szolgálatban részt vettek a MEÖT tagegyházainak jelen lévő vezetői. Imádságot, felolvasást vagy áldást mondott – mások mellett – Kocsis Fülöp görögkatolikus érsek-metropolita, Papp János baptista egyházelnök, Pataky Albert pünkösdi egyházelnök, Khaled A. László metodista szuperintendens, Frank Hegedűs anglikán esperes, Szentirmai Róbert ortodox pap és Magyar Péter Marius ortodox esperes.

Szabó István református püspök az imádságában a hatalomvágy és a birtoklás ellen emelt szót, majd így fordult mindannyiunk Urához: „Add, hogy megszűnjön az öldöklés és a kizsákmányolás, a kegyetlenkedés, és megszülessen az áldott béke. Add, hogy minden ember a saját hazájában üldöztetés nélkül élhessen és dolgozhasson, a gyerekeknek pedig megnyílhassanak az iskolák, hogy ismét tanulhassanak.”

Az ökumenikus imahét országos nyitóalkalmát a politikai és társadalmi élet több vezető tisztségviselője is megtisztelte jelenlétével.

■ G. Á.

FOTÓK: BALOGH ZOLTÁN / MTI

Finn evangélikusok Ferenc pápánál

Az idei ökumenikus imahéthez és Szent Henrik ünnepéhez kapcsolódva január 17-én a finnországi evangélikus keresztények küldöttségét fogadta Vatikánban a pápa. Beszédének kezdetén Ferenc a „kölcönös megértés” fontosságára emlékeztetett, amelyet „oly sok meg nem értés” jellemez. „Ökumenikus zárandokúton vesztek részt a hit közösségének útján, hogy bátorítsatok és megerősítsetek minket Krisztus követésében” – fogalmazott a katolikus egyház feje.

A katolikus–evangélikus párbeszéd érdekében alakult svéd–finn csoport *A megigazulás az egyház életében* című jelentésében joggal állapítja meg: „A megkeresztelték együtt erősíthetik az életszentség lehetőségeit, ebből ered a Krisztusban való közös megigazulás.”

A keresztények Krisztus egy és ugyanazon misztikus testének tagjaként egyesülnek egymással, és egymás terheit kell hor-

dozniuk. Minthogy Krisztus az egész világ megváltására jött, az egyház és egyes világi és felszentelt tagjai is közösen nyertek küldetést az evangéliumról szóló tanúságtételre a hétköznapiakban – mutatott rá a pápa.

„Kedves finn barátaim! Az emberség követeként és a megtestesült Isten jóságának címzettjeként együtt járunk az úton az összes megkeresztelt közösségében. A keresztények azok, akik hálát tudnak adni keresztységükért. Ez a hála összeköti és

megnyitja a szívünket a felebarát felé, aki nem ellenségünk, hanem szeretett testvérünk. A megkeresztelték közössége mély együttállás. A spirituális ökumenizmus és az ökumenikus párbeszéd ezt az együttállást hivatott elmélyíteni. Növekedjék, fejlődjön és teremjen gyümölcsöt továbbra is Finnországban ez az együttállás!” – kívánta a finnországi evangélikus közösség képviselőinek a pápa.

Forrás: Magyar Kurír, Vatikáni Rádió

Az 1100 körül Angliában született Szent Henrik pápai legátusként a már kereszténnyé lett Svédország királyának támogatásával kezdett hozzá – mint Uppsala püspöke – a finnek evangelizálásához. A Finn Evangélikus Egyház szintén Szent Henriket tekinti az ország hittérítőjének. Ez a tisztelet az alapja annak, hogy január 19-i emléknepjéhez kapcsolódva évről évre evangélikus küldöttség zárandokol Rómába. Szent Henrik a korábbi skandináviai legátusnak, Albinói Miklós bíborosnak volt az utódja; a bíborost később IV. Adorján néven pápává választották, 1154–1159 között szolgált Péter utódként.

A magyar kultúra napja

Ökumenikus istentisztelet, díjátadó és koszorúzás Szatmárcsekén

Bereményi Géza Kossuth- és József Attila-díjas írónak, Balázs Béla-díjas filmrendezőnek ítélte oda idén a Kölcsey-émlékplakettet a Kölcsey Társaság kuratóriuma. Az elismerést a magyar kultúra napja alkalmából január 19-én, vasárnap tartott szatmárcsekei ünnepségen vette át a díjazott.

A hagyományosan a református templomban megtartott, ökumenikus istentisztelettel egybekötött eseményen az írórt méltatva a társaság elnöke, Bölcskei Gusztáv nyugalmazott református püspök hangsúlyozta, hogy Bereményi Géza „beletartozik a magyar kultúra szövetébe”, munkássága azt is megmutatja, hogy az igazi kultúrának nemzedékeket és közösséget összeragasztó funkciója van.

A rendezvényen Csikos Sándor színművész szavalta el a *Himnusz*t. Az istentiszteleten Fekete Károly, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke és TERNYÁK Csaba római katolikus érsek hirdette igét.

Az ünnepség után a református temetőben Kölcsey Ferenc síremlékénél megtartott koszorúzáson (képünkön) Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikaiért felelős államtitkára arról beszélt, hogy a *Himnusz* identitásunk és kultúránk legmeghatározóbb eleme. „Ezen a napon azonban nemcsak egy kiválóan megírt és csodálatosan megkomponált, az összmagyarság szívéét összekötő művet, hanem a nemzet évezredes történelmét és keresztény hitét is ünnepeljük” – jelentette ki az államtitkár.

A Kölcsey Társaság idei díjazottja, Bereményi Géza 1946-ban született – Vetró Géza néven – Budapesten. Középiskolai tanulmányait több gimnáziumban végezte, az Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar–olasz szakán 1970-ben szerzett diplomát. Ekkoriban volt albérlőtársa a nála néhány évvel idősebb Cseh Tamás rajztanár, aki szabadidejében gitározott. Bereményit vonzotta a zene világa, és dalszövegeket kezdett írni bérlőtársa ze-

néjére, ezzel alapozódott meg egy több évtizedes barátság és munkakapcsolat: megszülettek azok a sajátos hangulatú, a kádári korszak, majd a rendszerváltás utáni időszak nehezen meghatározható életérzését rögzítő dalok, amelyekből az évek folyamán tucatnyi nagylemez anyaga állt össze.

Bereményi 1971-től a Pannónia Filmstúdió szinkron dramaturgia volt, 1972-ben írta meg első forgatókönyvét. Később is több nagy sikerű magyar film forgatókönyvét jegyezte, rendezései közül pedig kiemelkedik *A tanítványok*, *A turné*, *A Hídember* és az *Eldorádó* című filmje.

■ MTI

FOTÓK: BALÁZS ATTILA / MTI

Kölcsey-verseny Szózáttal és Trianon emlékezetével

A magyar kultúra napján, január 22-én a *Himnusz* 1823-as születését ünnepeljük. Az orosházi Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium ez alkalomból rendezte meg január 17-én a Kölcsey Ferenc versmondó és népdaléklési verseny döntőjét, illetve a hozzá kapcsolódó rajz- és fotópályázat eredményhirdetését. Az eseményre a határon túlról, Nagykárolyból is érkeztek diákok, mellettük pedig az aszódi, a bonyhádi és a szarvasi evangélikus iskola tanulói mutatták meg, hogyan tudnak szavalni, énekelni, rajzolni.

A versmondók és az énekesek életkor alapján három-három, a képzőművészeti alkotást benyújtók pedig két kategóriában mérettek meg. A versmondó versenyen minden évben egy kötelező és egy szabadon választott művel indulhatnak a jelentkezők. Tavaly Kölcsey Ferenc *Himnusz*a, idén Vörösmarty Mihály *Szózata* volt az a vers, amelyet minden nevező előadott a zsűri előtt. A szabadon választott vers témája évről évre változik, 2020-ban a nemzetféltést, a nemzet jövője iránti aggodást választották a szervezők. Ennek apropója

a trianoni békediktátum megkötésének századik évfordulója.

A népdaléklési verseny témája szintén a hazaszeretet, a magyarság értéke volt, a rajzpályázatra jelentkezni pedig a nemzeti összetartozás témájában logóterv vagy *Összetartozunk* címmel tematikus rajz készítésével lehetett. A versenyre tizenkilenc szavaló és ugyanennyi énekes érkezett, és közel száz képzőművészeti alkotást nyújtottak be a gyerekek.

■ BOGDÁNFY-SZÓKE ANETT

Forrás: Oroscafe.hu

Igaz hitből tudás lesz

A magyar kultúra napján mutatták be az Ige-Idők – A reformáció 500 éve című tanulmánykötetet

A Magyar Nemzeti Múzeumban telt ház előtt mutatták be január 22-én, a magyar kultúra napján a 2017-ben megrendezett Ige-Idők – A reformáció 500 éve című kiállítás anyagát feldolgozó tanulmánykötetet. A munkát az eltelt évek ellenére is hatalmas érdeklődés fogadta mind a tudományos szféra, mind a nagyközönség részéről: a kiállítás évtizedekre municiót adott a reformációról folyó párbeszédnek is.

Az eseményen Kiss Erika – a kötet egyik szerkesztője – mondott köszöntőt, Balog Zoltán miniszterelnöki biztos, Ritoók Zsigmond akadémikus, Hafenscher Károly, a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkes elnöke és Varga Benedek, a Nemzeti Múzeum főigazgatója pedig méltatta az elkészült munkát, mielőtt Szörényi László irodalomtörténész szakmai bemutatójára került sor.

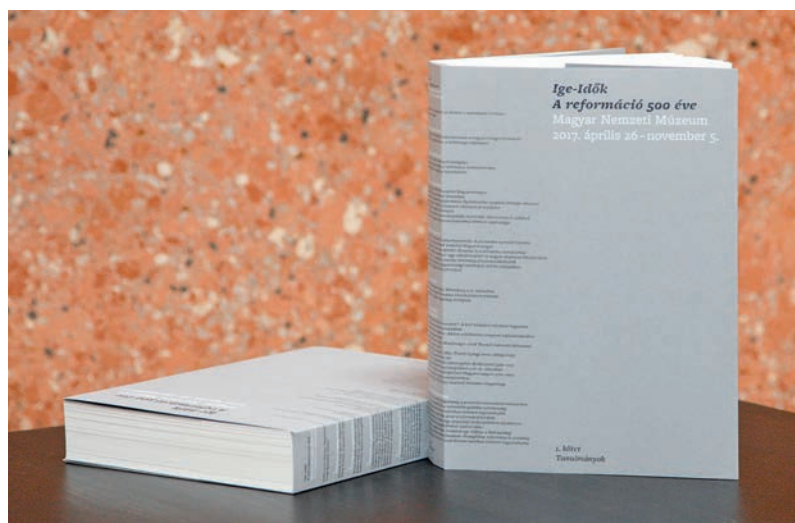
A közel ötszáz oldalas tanulmánykötet harminchat szerzője – mindannyian saját szakterületük elismert kutatói – nem kegyességi szempontból világít rá a reformációra, hanem tudományos „távolságtartással”, a reformációnak a magyar művelődésben betöltött szerepére koncentrálnak – mondta Varga Benedek. A vallástörténeti megközelítések magyarországi és közép-európai kontextusba helyezik a reformációt és jelenlétét egészen a 20. századig. A konfliktusoktól – a felekezetek közötti, vérre menő villongásoktól – olyan összesimuláshoz jutottunk el a századok során, amelyben a felekezetek, helyi közösségek megtartották saját színezetüket.

A hit a legfontosabb, hiszen anélkül nincs kultúra. A belső meggyőződés köt minket össze a Teremtővel, egy magasabb valósággal – emelte ki beszédében Balog Zoltán református lelkész, miniszterelnöki biztos. Minden igaz tudásnak ott a mélyén a hit, amely a tudás katalizátora is: minden igaz hitből kultúra lesz, minden igaz hitből tudás lesz. Ez a reformáció története is, amelynek eredményeként ma együtt gondolkodunk a felekezetek közti feszültségek nélkül, egymás jobb megismerésére törekedve. Idén ez az ötvenkettedik nemzetközi eucharisztikus kongresszus és az úrva-

csora – az evangélikus egyház által meghirdetett – éve miatt még inkább fontos. A közösségeknek képesnek kell lenniük a megújulásra, az egymáshoz közeledésre, miközben megőrzik a rájuk jellemző sajátos ízeket. Balog Zoltán fontosnak tartot-

is kell adnunk a tudásunkat, örökségünket. „Ez a könyv, amelyet ma ünneplünk, jel. Annak a jele, hogy van folytatás. Az élet velejárója a megújulás, s a reformáció méltó örököse az, aki jövőorientált ember, és tovább tudja adni örökségét új leveleket, gyümölcsöket hozva. Lelkesen kell építkeznünk egyéni, gyülekezeti és nemzeti szinten” – mutatott rá az evangélikus lelkész.

Olyan kötet született meg, amelyet el kell olvasnia mindenkinek, aki a 16–17. század történetével foglalkozik, hiszen

Ige-Idők. A reformáció 500 éve kiállítás, Magyar Nemzeti Múzeum, 2017. április–november. A tanulmánykötet szerkesztői: Kiss Erika, Zászkaliczky Márton, Zászkaliczky Zsuzsanna. Kiadta a Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 2019

ta, hogy e munka kulturális és tudományos részében a nemzeti intézmények az egyházak és az egyes közösségek társai tudtak lenni.

2017 nemcsak emlékévként volt – hangsúlyozta Hafenscher Károly –, hanem mérföldkő is. Az eltelt évek miatt fel kell tennünk a kérdést, hogy mi maradt abból az erőfeszítésből, amely a számos ünnepséget, eseménysorozatot létrehozta a reformáció emlékévében. Az egyik nagy tanulság, hogy nem elég elővenni és gyönyörködni benne, hanem tovább

e könyv olyan sokoldalúan közelíti meg a reformáció kérdését, hogy a tudományos életben nem kerülhet ki – fogalmazott köszöntőjében Ritoók Zsigmond akadémikus. Ez a sokoldalúság szemléletet tükröz, rendszert jelent. Erőssége a műnek, hogy eddig kiaknázatlan forrásokat is felhasznál, és európai összefüggésben vizsgálja tárgyát. Látja, hogy mi az, ami európai, és azt is, hogy mi marad – minden értéke mellett – provinciális. Az ókori bölcselő, Hérakleitosz szavai-val élve szétfeszülő összhang ez. Zene,

amelynek összes szólama értékes: „a részek összehajolnak”.

A kötetbemutató második, nagyobb részében Szörényi László irodalomtörténész mutatta be a könyvet részletesen. Jelezte, hogy a munka a második kötettel, a katalógussal együtt lesz teljes, s együtt olyan kiállítás szakmai anyagát vonultatják fel, amely új képet festett a reformációról. Eddig dogmatikusnak és mozdíthatatlannak tűnő képzeteket tett élővé és mozdulóvá. Ne felejtjük, a kultúra napján a nyelvet is ünnepeljük ezzel a kötettel.

Hét nagyobb ciklusra tagolódik a munka: *Általános megközelítések; Teológiai megközelítések; Történeti megközelítések; Művelődés, egyházi élet; Iskolázás, oktatás; Művészettörténet, templomépítéssel; Politika, politikai hagyomány.* A felsorolás is jól jelzi, hogy a korszakkal foglalkozó minden kutató – az irodalomtörténésztől a teológusig – együtt dolgozott ezen a hatalmas munkán. Az egyes ciklusok között élő a kapcsolat, oda- és visszautalásokkal. A témák sokszínűek és izgalmasak, megmutatják, mitől világtörténeti kuriózum a magyarországi reformáció. Néhány példa: hogyan jutott el a Thurzóok árvavári kápolnájában lévő oltárkép Necpálra; mit tartottak a magyarországi diákok Wittenbergről; hol található meg a földi paradicsom? Számos helytörténeti – bártfai, gyulafehérvári, eperjesi, soproni stb. – témát boncolgatnak, rejtélyeket oldanak meg, és mítoszok eredetét fejtik fel a mű szerzői.

Különleges a könyv külalakja: a sokak által ismert budapesti Kálvin téri köztéri installációt idézi meg tipográfijával, színeivel és formátumával is. A kötetet ugyanis – az installáció grafikai megjelenéséhez hasonlóan – Polgárdi Ákos tervezte. A szöveget több száz fénykép, ábra, térkép egészíti ki, amelyek nagyobb részét eddig még soha nem publikálták, sőt egy részük kifejezetten a kiadvány számára készült.

Ugyancsak ünneplésre ad okot, hogy a hazai tudományos műhelyek, egyházi és világi gyűjtemények, egyetemek, kutatóintézetek munkatársain kívül a szerzők között határon túliak is vannak: a Columbia, a Groningeni és az Eperjesi Egyetem, a Szlovák Nemzeti Galéria, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, valamint a brassói Szász Evangélikus Egyház kutatói.

■ CSERMELYI JÓZSEF, ISÓ M. EMESE

Megújul a fatemplom

Kaposváron harangház épül, Siófokon pedig megújul az evangélikus templom. A két beruházás a Makovecz Imre-életmű gondozására jóváhagyott csaknem tizenkét és fél milliárd forintból valósul meg.

Az evangélikus templom építésének gondolata az 1980-as években merült fel a Balaton-parti városban. A tervrajzot 1986-ban készítette el Makovecz Imre, négy év múlva, 1990 júniusában pedig fel is szentelték az épületet. Az idén harmincéves fatemplom nemrég átadott egy állagmegóvó felmérésen, a Makovecz Alapítvány építészei pedig arra a döntésre jutottak, hogy fel kell újítani. A korszerűsítésre a siófoki evangélikusok kilencvennyolcmillió forintos kormányzati támogatást kaptak.

„Főleg a külső faanyagot kell megújítani – mondta Lampért Gábor evangélikus lelkész. – Amennyiben és amilyen mértékben ezek az elemek felújíthatók, maradnak az eredeti faanyagok, csak kapnak egy alapos kezelést, bekenik őket különféle anyagokkal, hogy jobban bírják az időjárást. Viszont ha szükséges, akkor újakra cserélik az előregedett elemeket. Az épület belső faszerkezete jó állapotban van. A támogatás egyik részéből ezeket a munkálatokat kell elvégezni, a másik feléből pedig majd a fűtést korszerűsítjük.

A gyülekezet a templom fűtése miatt majdnem csődbe ment – folytatta a lelkész. – Kicsit túlzok, de nagyon drága volt gázzal felfűteni a templomot. Ráadásul tönkre is ment a padlófűtés, mert elkezdünk takarékoskodni, és az egyik télen elfagyott a rendszer, ezért 2011 óta nem volt fűthető a templom. Igaz, 2016-ban padfűtést szereltek be, így a nagyobb ünnepeket meg tudjuk tartani ott, de télen általában a gyülekezeti teremben vannak az istentiszteletek. Ez a parókia épületében található, amelyet szintén Makovecz Imre tervezett. A templom fűtési rendszerének megújítása kétféle feladat. Úgy döntöttünk, hogy geotermikus rendszert építetünk ki. Ennek a kútjai már elkészültek, most már csak a templommal kell összekapcsolni a szerkezetet, ezek a munkálatok hamarosan elkezdenek” – tette hozzá Lampért Gábor.

A felújítás első részével várhatóan fél év múlva végeznek, teljesen pedig az év végére újulhat meg a százötven személyt befogadni képes templom.

■ MAROSI GÁBOR

Forrás: Sonline.hu

Kaposváron épül meg a Hajdúszoboszlóra tervezett harangház. A Magyar Közlönyben megjelent adatok szerint a Makovecz-programban háromszázkilencvenmillió forintból épül harangház Kaposváron. Az impozáns épületet Makovecz Imre eredetileg Hajdúszoboszlóra tervezte, de ott végül nem építették fel. Csernyus Lőrinc építész, a Makovecz Imre Alapítvány kuratóriumának tagja elmondta: 2017-ben volt egy Makovecz-kiállítás Kaposváron, ahol a harangház terveit is bemutatták. Az épület nagyon megtetszett a város vezetésének, és úgy döntöttek, hogy felépítik. Az építkezést idén kell elkezdni. Csernyus Lőrinc kiemelte: az épület pontos helyét egyelőre nem tudni, ennek a kiválasztása folyamatban van. Annyi azonban biztos, hogy az alapterülete kétszázhatvanhatsz négyzetméter, és tartozik hozzá egy kétszáz négyzetméteres terasz is. Hozzátette: a különleges épület gyakorlatilag szellemi központként funkcionál majd, és fontos turisztikai látványosság is lesz.

Szerelemládkó házaspároknak

Luther Mártonnak a házassággal kapcsolatos írásait tartalmazó könyvet bocsát útjára a Luther Kiadó *Szerelemládkó, avagy a házasság dicsérete* címmel.

A kötet egyben játékos és tudatos részvételre is biztatja az olvasót: a házaspároknak ajánlott mű, mint egy ládikó, alkalmas arra, hogy közös emlékeink – levelek, üzenetek, családi ünnepnapok, feljegyzések, imák – őrzésére szolgáljon a közös olvasási élményen és annak megbeszélésén túl. Külön hely van az egymásnak szóló üzenetek elhelyezésére, Luther írásainak kommentálására, lelkészünk prédikációjának lejegyzésére, miközben egyre személyesebbé és közössé tehető a kötet, megismerve a reformátornak a házasságról alkotott, a maga korában forradalminak számító gondolatait.

A kiadvány megvásárolható február 14-én a Bálint-napi áldással egybekötött, 18 órakor kezdődő zenés istentiszteleten a budapesti Deák téri evangélikus templomban. A könyvbemutató február 18-án 18 órakor lesz a Luther Kiadó könyvesboltjában (Budapest VIII. ker., Üllői út 24.). Ez alkalommal a kötet szerkesztője, Isó M. Emese tart előadást a 16. századi jegyajándékokról, a szerelem és a művészet kapcsolatáról.

Önkénteseket várnak a Passió 2020 produkcióba

A Papp László Budapest Sportarénában április 4-én mutatják be a Jézus életének utolsó napjait felidéző Passió 2020 produkciót, amelyre 2020 önkéntest várnak jelmezkes közreműködők.

A színjátszásra jelentkező önkéntesek február 27-ig a Passio2020.hu oldalon regisztrálhatnak, jegyeket pedig már január 15. óta lehet vásárolni – közölte Grundtner Marcell Károly, a produkciót szervező Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. ügyvezetője a budapesti sajtótájékoztatón. Az ügyvezető kiemelte, hogy az előadás a nemzetközi eucharisztikus kongresszus előrendezvénye. Az ügyvezető kitért arra is, hogy elsősorban

családokat szeretnének megszólítani, emellett az önkéntesség jelentőségét akarják kiemelten megjeleníteni.

Jézus mellett a *Passió 2020* hőse egy mai huszonéves egyetemista fiatalember, aki a saját útját járva szembesül a passió alapkérdéseivel, civil ruhás mai alakként jelenve meg a kosztümös szereplők között – mondta el Meskó Zsolt, a darab írója és rendezője. A műben megjelenik a Kísértő is, egy szintén ma élő, szimpa-

tikus huszonéves fiatal, aki kérdéseket tesz fel, és próbatételek elé állítja a főhőst. A kérdéseket Jézus – akit György-Rózsa Sándor alakít –, a jeruzsálemi nép, a római katonák és a tanácsosok szintén megkapják, és a reakciók révén születik meg „valami”, és vezet el minket önmagunk új útjára – fogalmazott a rendező.

Az arénában a nézők a lelátón ülnek majd, a küzdőtéren hetven méter hosszú, kereszt alakú színpadot építenek fel. Ennek oldalán lépcsők helyezkednek el, és a nagyrészt Jeruzsálem népét alakító önkéntesek itt foglalnak majd helyet, valamint az 1,80 méter magas emelvényen. Három nagy kivetítő lesz, s a történet végére LED-falként hatalmas kereszt alakul ki a szereplők arcaival.

Meskó Zsolt emlékeztetett arra is, hogy a passiójáték Európában évszázadokon keresztül divott, Magyarországon 1945-ig minden település eljátszotta saját passiótörténetét. A ferences szerzetesek passiójátéki hagyománya ihlette például a *Csiksomlyói passiót* is. Ezek a passiójátékok mindig a kor emberének szemén keresztül látják és láttatják a kétezer évvel ezelőtti történetet – fűzte hozzá a rendező.

Forrás: MTI

Fassang László kaposvári koncertje

Érdemes művész szólaltatta meg az evangélikus templom orgonáját

A világ legrangosabb orgonaversenyeinek győzteseként, helyezetteként generációjának egyik legsokoldalúbb orgonaművésze Fassang László. Kaposvári koncertjén nemcsak megszólaltatta a „hangszerek királynőjét”, de az orgonazene titkait is feltárta a hallgatóságnak. Nem csoda, hogy január 17-én este is megtelt az evangélikus templom.

Hatalmas érdeklődés övezte Fassang László koncertjét a somogyi megyeszékhelyen. A Kaposvári Evangélikus Egyház-község nevében Hajnal Éva presbiter, a Kaposvári Törvényszék elnöke köszöntötte a megjelenteket, külön is köszönetet mondva azért, hogy a hangverseny bevételével a művész a Mesebárka Evangélikus Családi Bölcsőde indulásához ajánlotta fel segítségét.

Fassang László világszerte koncertezik, tanít, és ismeretterjesztő előadásokat tart, amelyekkel az orgona sokoldalúságát és irodalmának gazdagságát igyekszik minél közelebb hozni a tanítványokhoz és a közönséghez. „Abban a helyzetben vagyunk mi, orgonisták, hogy az átlagemberekhez képest valóban a legtöbb időt tölthetjük el a templomban. Itt van lehetőség gyakorolnunk. Ami számomra a legfontosabb: hogy itt csönd van. Ez egy olyan milió, amely arra ad lehetőséget, hogy az ember elmélyüljön, egymaga legyen a hangszerrel, és a hangok nyelvén kapcsolódjon az örökévalóságához. Aztán ezt az élményt, ezt a kapcsolatot tudja továbbadni a hallgatóságnak is” – vallotta a művész az orgonista különleges sorsáról.

A kaposvári koncerten Dietrich Buxtehude, Nicolas de Grigny, Girolamo Frescobaldi, Johann Sebastian Bach, Robert Schumann és César Franck művei hangzottak el, ezekről röviden a gondolatait is megosztotta a művész a hallgatósággal. A koncert zárásaként Fassang

László improvizációja hangzott el, közben az evangélikusok himnuszának jól ismert dallama is felcsendült. Az improvizáció végül elcsendesedésre, az éjszaka felé vezetve a hallgatóság gondolatait, noha az est természetesen – csakúgy, mint a vízkereszt-i orgonakoncert alkalmával – most is vastappsal zárult.

Kaposvár új orgonáját az ökumenikus imahéten Werner Lilla fiatal somogyi orgonaművész szólaltatta meg az evangélikus templomban.

■ PONGRÁCZ MÁTÉ

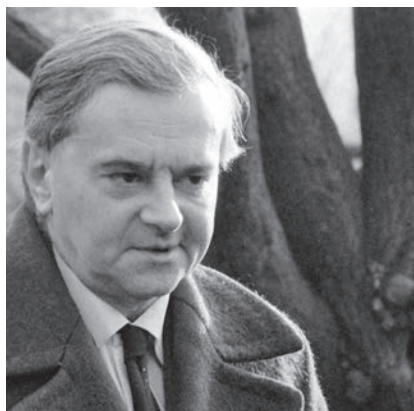
Fassang László a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen és Párizsban, a nemzeti konzervatóriumban (Conservatoire National Supérieur de Musique) szerzett kitüntetéses orgonaművészi diplomát, illetve az improvizáció szakot is elvégezte. Tanulmányai közben, 2000–2001-ben egy évet töltött Japánban a Szapporói Hangversenyterem rezidens orgonistájaként. Versenygyőzelmei közül kiemelkedik a 2002-es calgari improvizációs aranymedál és a 2004-es chartres-i interpretációs nagydíj, valamint közönségsdíj. 2004–2008 között a spanyolországi San Sebastian-i Zeneművészeti Főiskolán tanított improvizációt. 2014-től a Conservatoire de Paris orgonaimprovizáció-professzora. 2008-tól oktat a budapesti Zeneakadémián; jelenleg egyetemi docens. 2017-ben doktori fokozatot szerzett az intézményben. 2006-tól a budapesti Művészetek Palotájának műsorszerkesztője, rezidens orgonistája. Tevékenységét 2006-ban Liszt Ferenc-díjjal és Prima díjjal, 2012-ben Gramofon díjjal ismerték el, 2016-ban lett érdemes művész.

Bakonyszentlászlói szolgálat

„Szolga csak egy van: az Isten” – Egy óra Weöres Sándor költészetének bűvöletében címmel tartott előadást január 18-án délután Bakonyszentlászlón Fabiny Tamás evangélikus püspök és Gryllus Dániel Kossuth-díjas zeneszerző, előadóművész.

Az evangélikus gyülekezet szervezésében zajlott szombat délutáni alkalmon a szó és a zene segített közelebb kerülni Weöres Sándor (képünkön) istenkapcsolatának megismeréséhez, a szülőföldhöz, Csöngéhez fűződő kötődésének költészetet gazdagító hatásához.

A műsorban az előadók felelevenítették személyes emlékeiket a költőről, élményekkel is gazdagítva a teológiai versértelmezéseket.

Az előadást a közönséggel közös éneklés is színesítette. Kicsit bátortalanul indult, de aztán még kánonban is jól sikerült. Később újra dalra fakadt a közösség: „»Amit nekem adsz: mindenkinek adod«, hirdeti a földi hatalom. »Amit mindenkinek adsz: nekem adod«, hirdeti az égi hatalom.»

■ TOMOZI ZSUZSANNA

Forrás: Evangélikus.hu

A SZERZŐ FELVÉTELE

Bölcsődal helyett sirató

Fabiny Tamás püspök
Északi Evangélikus Egyházkerület

Január első napjaiban készítettem a szomszédos oldalon látható képet Budagyöngyén, szemben az Északi Egyházkerület Püspöki Hivatalának székházával. A Zala megyei Surdról érkezett árusok ebben az évben nem tudtak eladni minden fát. Szegények még szenteste kora délutánján is ott toporogtak, ám aztán érthető módon hazaindultak.

Másnap vettem észre, hogy három, egyébként szép fát egyszerűen otthagytak a kis járdaszigeten. Nyilván azt gondolták, hogy valaki majd örömmel elveszi, és otthonában vagy máshol felállítja a lényegében ajándékba kapott karácsonyfákat. Úgy tűnik, senkinek sem kellettek, mert napok után is ott szomorkodtak a földön, egy hirdetőoszlop és egy segélyhívó telefon között. Ez utóbbit néhány hónapja egy éjszakai órán használnom is kellett, mert a villamosmegállóban egy öntudatlan ember feküdt. Hívásom nyomán a mentőket kapcsolták, akik hamarosan meg is érkeztek.

Az eladatlan fákat látva eszembe jut egy ismerősöm, akiről mindenki tudta, hogy a jég hátán is megél. A gyerekkorunkban még Dimitrov nevét viselő mai Fővám téren, a vásárcsarnok mellett ő szenteste délutánján összeszedte a megmaradt fákat, és ügyes kereskedőként eladta őket. Ezek szerint ma már – és különösen talán Budán – az emberek nem élnek a last minute vásárlás ilyen eszközével.

Naponta többször is elmentem a megmaradt három fa mellett; egy idő után nem messze tőlük megjelentek az otthonokból immár kidobott fák is. Tulajdonosaik nem várták meg a vízkeresztet sem. Mindez legalább némileg kegyeletesebben történt, mint amit kőbányai lelkészi szolgálatom során rendszeresen átéltem: ott a megkopasztott fákat gyakran nemes egyszerűséggel kihajították az ablakon, le az utcára, akár a nyolcadik vagy a tizedik emeletről is.

Akkor mélyen felzaklatott a gerinctörött fák látványa, amelyeken gyakran ott szomorkodott még a szaloncukor papírja, hiszen az édességet kiszedték belőle. Ez a néhány budagyöngyei fa azonban, ha lehet, még szívszorítóbb látvány. Őket – szándékosan nem úgy mondom, hogy „ezeket” – kivágták, spárgával összekötözték, mintegy készvé tették feladatuk betöltésére, aztán senkinek sem kellettek. Olyanok, mint a meg nem született gyermekek. Vetélés utáni magzatok. Vagy – hogy a karácsonynál maradjunk – mint a Heródes által lemészárolt betlehemi kisdedek. Emlékükre a katolikus egyház december végén tartja az aprószentek ünnepét. Betlehem nemcsak a születés helye volt, hanem a halálé is. Nemcsak

a mosolyé, hanem a kétségbeesett zokogásé is. Beteljesedett a prófécia: „Ráhel siratja fiait, nem tud megvigasztalódni...” (Jer 31,15)

Ezekben a napokban otthon meg szoktuk hallgatni a *Coventry Carolt*. Szívszorító ez a dal. Címét onnan kapta, hogy a 16. században az angliai Coventryben adták elő azt a misztériumjátékot, amely a betlehemi gyermekgyilkosságnak is emléket állít. Az édesanya a kisbabáját szorosán magához öleli, úgy ringatja őt. Mintha altatót énekelne. Ám hamar rádöbben az ember, hogy ez korántsem bölcsődal, hanem sirató.

A ki nem bontott, fel nem díszített karácsonyfák látványa azokra emlékeztet, akiknek nem tud kiteljesedni az élete. Akiket születésük előtt halálra ítélték, vagy akiket életük hajnalán pusztítottak el. Két, a közelmúltban meghalt nagyszerű író, költő egy-egy műve jut eszembe. Kertész Imre *Kaddis a meg nem született gyermekért* című kötete 1990-ben jelent meg. A később irodalmi Nobel-díjjal is elismert szerző arra a felismerésre jut, hogy lehetetlen egy olyan világban gyermeket vállalni, ahol át kellett élni a holokauszt borzalmaival. (A fájdalmas múlt mély és pontos elemzése nyomán Kertész aztán eljut az élet igenléséhez.) Az erdélyi Kányádi Sándor pedig még 1974-ben, a Ceaușescu-diktatúra idején írta *Vannak vidékek* című fájdalmas versét:

vannak vidékek ahol
a fölösleges
kutya és macskakölyköket
vízbe ölik vagy elevenen
eltemetik

de mielőtt még a szemük
kinyílt volna
de mielőtt még a szemük
kinyílt volna

Elmúlt a karácsony. Ráhel siratja gyermekét, Jézus siratja Jeruzsálemet, Isten siratja a világot.

Hetek óta ott hevernek a karácsonyfák. Valahogy így feküdt az a fiatalember is, akihez mentőt kellett hívni. És így fekszenek sokan aluljáróban, parki padon, otthoni magányban. Nemcsak a hajléktalanokra gondolok, hanem mindazokra, akik úgy érzik, nincs rájuk szükség. Akik talán jó módban élnek, de senki nem emelte fel őket. Akiket nem vittek be emberek közé a családba, akik előtt nem álltak meg csillogó szemű gyermekek.

Az emberi hiábalóságot és csődöt jelképező fák mögött ott áll a segélyhívó. Tudja-e a világ, hogy igénybe lehet azt venni? Ki érti meg annak az ígéretnek az igazát, amely így hangzik: „Hívj segítségül engem a nyomorúság idején! Én megszabadítlak, és te dicsoútsz engem” (Zsolt 50,15)? ■

Szívvvel-lélekkal, a teremtett világra figyelve

Margittai Edit a keresztény felelősségvállalásról

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház intézményeiben szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. „Az iskolavezetés szolgálat, amely nemcsak a diákok, hanem a szülők felé is kiterjed” – vallja Margittai Edit. A Szehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium biológia-kémia szakos tanárával, gimnáziumi igazgatóhelyettesével a keresztény nevelésről, a teremtésvédelem oktatásáról és az építő iskolai légkőről is beszélgettünk.

– A gimnáziumi korosztály egyrészt mindenre nyitott, a tudásra fogékony, másrészt talán a legkritikusabb. Miként lehet pedagógusként az ő számukra a keresztény szellemiséget megjeleníteni, egyúttal erős, szakmailag megalapozott, tudásra épülő hátteret biztosítani?

– Valóban, a gimnazista korosztály az, mely a leginkább keresi a helyét a világban. Evangélikus iskolaként arra törekszünk, hogy abban segítsünk a leginkább a diákoknak, hogy ez a helykeresés minél rövidebb, ugyanakkor minél eredményesebb legyen. A keresztény szellemiséget mint nevelőtestület egységesen tudjuk a gyermekekben elültetni. Erre törekszünk, de saját magunkat is „eddzük”. Munkaértekezleteket tartunk, ötleteteket adunk egymásnak, hogy miként tudjuk keresztény értékeinket a tananyagban is megjeleníteni. Természetesen szervezett formában is foglalkozunk a hit, az evangélikusság

kérdéseivel. Mindennap az első tanítási órán csendesperceket tartunk. Áhítattal indítjuk a hetet. Ezek azért is különleges alkalmak a számunkra, mert diákjaink úgy éneklnek az egyházi énekeinket, hogy az az utcán hallatszik!

– A Szehlo-iskola örökös ökoiskola is. Miben nyilvánul ez meg?

– A sok-sok környezetvédelmi program mellett kiemelném, hogy az iskolának van egy csodálatos fűszerkertje, amelyet a diákokkal együtt gondozunk. A fűszerek megjelölését szolgáló ismeretterjesztő táblákat a művészeti osztály diákjai készítették. A terményeket feldolgozzuk, többek között szárított fűszereket, fűszerolajakat, eceteket, szörpöket készítünk. Szellemiségünkhöz hozzátartozik a teremtett világ védelme, az arról szóló ismeretátadás és a cselekvés. Diákjaink sokszor tartanak előadásokat a teremtett világgal kapcsolatban. Örömteli, hogy ezek a vetített elő-

adások legtöbbször nemcsak a környezeti probléma felől vizsgálják az egyes kérdéseket, hanem teremtettségünkre, keresztény felelősségvállalásunkra is reflektálnak. Pedagógusként partnerségre töreksem. Azt szorgalmazom, hogy a diákok ne csak megtanulják a biológia izgalmas problémáit, hanem beszéljünk, akár vitatkozzunk is a felmerülő kérdésekről. Valom, ez segít abban, hogy a tantárgy által valóban rácsodálkozhassunk a teremtett világ szépségére.

– Mit jelent az ön számára evangélikus iskolában dolgozni?

– Úgy érzem, hogy itt a diákoknak nemcsak a saját szakterületemet tudom bemutatni, nemcsak arra tudom rányitni a szemüket, hogy milyen csodálatos az a tárgy, amelyet tanítok. Kilenc évvel ezelőtt, amikor az iskola megnyílt, kaptam egy többletet: más ajtókat is kinyithatok előttük. Itt pedagógusként megmutathatjuk, hogy milyen az élet hívőként, milyen lehetőségeket kapunk Istentől, hogyan kereshetjük az utunkat egyszerűbben.

– Az intézménynek területi igazgatóhelyettesei is vannak. Miként dolgoznak azon, hogy az intézménynek valóban erős tanári közössége legyen?

– Ebben az iskolában nagyon fontosnak tartjuk, hogy a középvezetők is teret kapjanak, így lehet a vezetés valóban demokratikus. A középvezetőket az egyes részfeladatok elvégzésére delegáljuk. Ennek megfelelően megkapják a lehetőséget, hogy ötleteiket érvényre juttathassák, a kollégák kreativitásának eredményeit „begyűjthessék” és kibonthassák. Vezetőként ezeket támogatni szoktuk. Azt gondoljuk, hogy az iskolavezetés szolgálat, amely nemcsak a diákok, hanem a szülők felé is kiterjed – a munkatársak segítségével. Annak ellenére, hogy ötvenen vagyunk, munkatársi közösségünk nemcsak szakmai problémákkal fordul egymáshoz, hanem valódi baráti légkör uralkodik közöttünk.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Üdvösség és egészség

Úrvacsora – beszélgetés Bencze Andrással formáról, tartalomról és higiénéről

„Az úrvacsorában a bűnbocsánat és az örök élet reménysége mellett – amelyek mindenképpen a központi ajándékai a szentségnek az öröm és a hálaadás mellett, amelyet a hívőkben ébreszt – fontosnak találok a közösségi jelleg, az étkezési jelleg, a nyitottság és az ünnepélyesség megjelenését és megtartását” – mondja Bencze András. A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspökhelyettesét, székesfehérvári lelkészt Franko Mátyás tati lelkész kérdezte az úrvacsora gyakorlatáról.

– Sokan idegenkednek az úgynevezett egykelyhes úrvacsoravételtől, mások pedig a bemártós vagy kis helyes megoldást tartják túl modernnek vagy egyenesen egységet rombolónak. Mint a Fejér-Komáromi Egyházmegyében legrégbben szolgáló lelkész mennyire látja ezt problémásnak?

– Az úrvacsorával kapcsolatos egészségügyi megfontolások nyilvánvalóan nem érinthetik az úrvacsora tartalmát. Az úrvacsora ajándéka mindig a bűnbocsánat és az örök élet. A higiéniai szempontok figyelembevétele csak az úrvacsorázás formáját határozhatja meg. Fontos a forma és a tartalom egységének látása egyrészt azért,

hogy a formaváltoztatás által ne veszítse el tartalmát a szentség, másrészt azért, hogy nem tartalmi, hanem hangulati vagy szokásbeli kötődések ne akadályozzák a szükséges és jó formaváltást. Jean-Jacques von Allmen [svájci teológus, 1917–1994 – a szerk.] szerint az istentisztelet rendje iránti igény nem csupán abból fakad, hogy az egyház szociológiai képződmény – egy bizonyos helyen és időben összeseregülő férfiak és nők közössége –, hanem elsősorban abból ered, hogy Isten emberré lett Jézusban, leszállt a földre, és a mennybe ment. Ezt a megtestesülést és felemelést éli át a gyülekezet az istentiszteleten: hallhatóvá és láthatóvá válik Isten igéje, az emberhez az Úr maga jön közel, és a hívő nép az istentiszteleten megélt közösség által a mennyei közösséget, az örök élet ízét ízleli meg. Ezzel az alázattal alakítjuk ki istentiszteletünk rendjét. Fehér Károly nyugalmazott evangélikus esperes szokta mondani, hogy míg az „Ószövetség kinyitkozottatott módon közli az istentisztelet külső formáját, az újszövetségi istentiszteletnek csak a tartalmát tudjuk”. De éppen ez a lényeg. Tehát változhat a forma, de mindig fejezze ki a tartalmat!

– Egyházunk agendájától, attól a könyvtől, amely a liturgiákat foglalja magában, nem térhetünk el, hiszen erre a jó rendre s a hitvallási iratainkra tettünk esküt, amikor lelkésszé avattak minket. Tehát végül is engedelmességkérdésről van szó?

– Nem a szokásokhoz, nem az egyházvezetésnek való engedelmesség, hanem elhívásunkhoz való hűség, a Szentírás-hoz való kötöttség a lényeg. Amikor az úrvacsora rendjéről gondolkodunk, mindig össze kell gyűjtenünk azokat a mondani-valókat, amelyeket az úrvacsora hordoz magában, amelyeket az úrvacsora liturgiai formáinak ki kell fejeznie. A liturgiának legalább háromféle összetevője van. A szóbeli, a tárgyi és a gesztusbeli megjelenés. A szóbeli megjelenés a teljes tartalmat hordozza, de ezt most nem részletezném, inkább a tárgyi megjelenésre összpontosítanék, a „szent jegyekre” térnék. ▶

FOTÓ: FEOL.HU

Hiszen a kenyér lehet kovászos kenyér szeletelve vagy törve; a nálunk megszokott ostya – bár itt is előfordul a kis és nagy ostya, szerintem az evangélikus rendhez nem illeszkedve –; végül lehetséges volna a macesz is. A kehelyben pedig lehet hagyományos bor, illetve szőlőlé.

– A forma tehát nem elsődleges, de az üzenet igen. Milyen üzenetet hordoznak az eltérő formák?

– A kovászos szeletelt kenyér kifejezi az úrvacsora étkezés jellegét, magán hordozza Jézus kijelentését: „Én vagyok a mennyei kenyér...” [Lásd Jn 6,35.41] A mindennapiságot is jól kifejezi. Ám eltávolodik az utolsó vacsora kovásztalan kenyertől. A megtört kovászos kenyér ezek mellett érzékelteti a közösséget is, hiszen egy kenyérből részesedünk. Hátránya, hogy mindenki hozzányúl az egy kenyérhez – fertőzésveszély –, és morzsálódik. Az ostya közelebb áll az utolsó vacsora formájához, ugyanakkor kifejezi a kovásztalanságra, a büntelenségre való igényt, elhívást. A kicsiny ostya elveszíti az úrvacsora étkezés jellegét. Ehhez tartozik az az evangélikus hagyomány, hogy az ostyát nem rágjuk meg, mivel a Szentírásban az áll Jézus testéről: „Csontja ne töressék meg.” [Jn 19,36] Az ostya használata viszont elősegíti, hogy megkülönböztessük – legalább formája miatt – az úrvacsorát más étkezéstől. Bár éppen az lehet a hátránya is, hogy csak formailag különböztetjük meg más étkezéstől. A macesz előnye, hogy még közelebb van az „eredeti” kenyérhez, amit Jé-

zus megfogott, megtört, és tanítványainak adott. Kifejezi az egységet, hiszen az egyből törünk. Hátránya, hogy ez is morzsálódik. A kehellyel kapcsolatban a szent szövegek nem említik, hogy abban bor lett volna – hangoztatják azok, akik szívesebben adnának vagy innának alkoholmentes italt. Ám igen nagy bizonyossággal tudjuk, hogy a páskavacsorán bor volt a kehelyben.

– Felekezetenként eltérők a szokások is, ahogyan fogadják a hívek az úrvacsorai jegyeket...

– A gesztusok közül fontos a térdelés – már csak mi, lutheránusok gyakoroljuk ezt az ősi szokást –, ami nem egyszerűen az alázatot, hanem inkább az imádatot fejezi ki. Fontos a kis körök együttes vétele, amely emlékeztet arra, hogy házanként törték meg a kenyeret. Nem véletlen az sem, hogy sok evangélikus helyen éppen tizenketten férnek el az oltárnál egyszerre. Ez erősíti a közösségi jellegét. Amikor úgynevezett mozgó úrvacsora van – ezt láthatjuk református testvéreinknél is –, akkor Isten vándorló népét jelenítjük meg. Ez a forma nagyobb teret enged a nyitottságnak, de kevésbé éljük meg az asztalközösséget, és bár lehetőséget ad az egyéni elcsendesedésre ugyanúgy, mint a sokakkal való találkozásra, számomra kevésbé tűnik ünnepélyesnek. Pedig az úrvacsora ünnepélyes volta már a páskavacsorával való kapcsolata miatt sem hanyagolható el. Kiemelném tehát, hogy az úrvacsorában a bűnbocsánat és az örök élet reménysége mellett – amelyek mindenképpen a köz-

ponti ajándékai a szentségnek az öröm és a hálaadás mellett, amelyet a hívőkben ébreszt – fontosnak találok a közösségi jelleg, az étkezési jelleg, a nyitottság és az ünnepélyesség megjelenését és megtartását. Ezek együtt valószínűleg nem jelennek meg egyetlen formában sem, mégis ezeket szem előtt kell tartanunk, amikor formákról gondolkodunk.

– Ugyanakkor nem hanyagolhatók el az egészségügyi szempontok sem...

– Igen, ezek az elvárások is alakítják az úrvacsorázás módját. Két szempont szokott ezzel kapcsolatban előkerülni, mindkettő jellegzetesen a kehellyel kapcsolatban. Az egyik a fertőzésveszély – akár úgy, hogy valaki nem szeretne másokat megfertőzni, akár úgy, hogy valaki fél a fertőzéstől. A másik az alkoholtartalom. Ezzel kapcsolatban egyrészt az autózvezetők, másrészt az alkoholproblémákkal küzdők tesznek fel kérdéseket. Mindkét szempont esetén találkozunk túlzott óvatossággal, illetve az úrvacsora tartalmának – merem így mondani – lebecsülését jelentő egyéni elgondolással: „Nem szeretem az alkoholt!” Fel kell tennünk a kérdést: Vajon tényleg akkora-e a probléma, mint amekkorát csinálunk belőle? Nem a lelkészek beszélnek erről túl sokat, és bizonytalankodnak az úrvacsora tényleges tartalmát illetően? Nem akarjuk-e kiszolgáltatni a hóbortos elvárásokat?

– Mit ért hóborton?

– Amikor a német testvérgyülekezetünkkel megismerkedtünk, többeknek megtetszett az alkoholmentes úrvacsorázási lehetőség. Átvettük tehát a gyakorlatot. Odaállt az oltárhoz egy presbiter, kék szalaggal megjelölt kehellyel a kezében. Aki nem kért bort, az jelzett, és ő adta az alkoholmentes kelyhet. Néhány hónapon keresztül egyre gyarapodott azok száma, akik ezzel éltek. Aztán fogyni kezdett, és talán másfél év alatt teljesen elhalt ez a gyakorlat. Ez azt mutatja: könnyen előfordul, hogy a gyülekezet nem valós kérdésre keres választ, hanem saját maga gerjeszt végig nem gondolt igényeket. Vajon nem ilyen ijesztgetés volt-e, amikor a nulla toleranciát bevezették, és mi riogattuk az embereket, hogy akkor hogyan szabad úrvacsorát venni – ahelyett, hogy orvost vagy biológust kérdeztünk volna meg erről? Sőt egy alkoholistákkal foglalkozó pszichiáter azt mondta: ha valaki hiszi, hogy a kehely Krisztus valóságos vére, az nem fog visszaesni a korty bortól... Az ilyen esetek nem a bizonyta-

lanságunkat, az úrvacsoráról vallott hitünk ingatag voltát jelzik-e? Ezt a kérdést azért kell felvetnünk, mert ha mentesek vagyunk saját bizonytalanságunktól, nemtörődömségünktől, akkor viszont fontos törödnünk az igényekkel, mert katolikus történések – például Szántó Konrád – szerint az egy szín alatti áldozás kialakulásában jelentős szerepet játszott a fertőzések veszélye.

- A sokféle megközelítésben melyik lenne a követendő megoldás?

- Első megoldásként jelentkezett a kis kelyhes úrvacsora. Finn testvérgyülekezetünkben az oltárra helyezett nagy kehely csőrös kiképzésű. A térdeplő karfájához polcot illesztettek, ott található a kis kelyhek, az osztás közben tölt bele a lelkész éppen egy keveset, amelyet teljesen kiisznak a hívek. Ez az egyetlen módja, ahogy a kis kelyhes rendszer felépíthető. Ebben ugyanis megmarad a közösség, az egy kehelyből ivás motívuma, nincs tálca, kevésbé látványos a kelyhekben maradt bor, tehát nem érezzük annyira kocsomban magunkat. Megőrizzük az ünnepélyességet. Persze a kis kelyhes osztás esetén nehezen képzelhető el a választási lehetőség: közös kehely vagy kis kehely. Azzal az úrvacsora nyitottsága, egyetemessége veszne el.

- Milyen további módzatok lehetőségek még?

- Ortodox testvéreinktől tanultuk a bemártós rendet. Ők ugyan a kenyeret kiskanállal merítik a borba. A rómaiak vették át tőlük, amikor gyarapodni kezdett a két szín alatti áldoztatás. A bemártás esetén megmarad a közösségi jelleg, az egy kehelyből részesezés. Azonban eltávolodunk a „vacsora után” gondolatától, és az étkezés jelleg is eltűnik. A bemártós rendhez kényelmes az ehhez kialakított *paténás* [*paténa: ostyatartó tányér - a szerk.*] kehely [*képünkön*], de nagyobb szabadságot ad, ha segítőt vonunk be. Ő tartja a *paténát*, és a lelkész mártja bele a borba. Nálunk azok, akik be szeretnék mártani, a kezükbe kéri az ostyát, és maguk mártják bele. Ehhez azonban az osztó figyelmessége is kell. Ha nem jól tartja a kelyhet, könnyen a mártó uja is belekerül a borba.

- Van példa egészen különleges úrvacsoravételre is.

- Meglepő, szokatlan megoldási lehetőség a kisközösségi úrvacsora. Nem a nagy gyülekezet vesz együtt, hanem a gyülekezethez tartozó kisközösségek, há-

zi csoportok – *domus ecclesiae* – saját alkalmakon vesznek úrvacsorát. Veszélye, hogy a kisközösség elszakad a gyülekezetétől, nem él meg a nyitottságot sem. Ám az első gyülekezetek is házanként törték meg a kenyeret. Kisközösségben, különösen állandósult csoporttagokkal jóval kisebb a fertőzés veszélye. Erősebb lehet az ünnepélyesség, az úrvacsora étkezés jellege és közösségi aspektusa is.

- Összegzésként mit mondhatunk az úrvacsora formájáról?

- A hagyományos rendet megőrizve is számtalan lehetőség áll előttünk. Maga a rend. Ha piszkos a kehely, zavaros a bor, gyűrött a törölkendő, és ráadásul minden csak oda van dobálva az oltárra, akkor hamarosan elszoknak az emberek az úrvacsoráról, jobb esetben valami más rendet keresnek hozzá. Tehát legyen rend! Megemlítem, hogy több mint két évtizeddel ezelőtt hasonló témáról Zászkaliczky Péter lelkész tartott előadást, amelyben szólt arról, hogy bár a szentség érvénye és hatása nem függ a kiosztó személytől, mégis illő odafigyelnünk, hogy cigarettától sárga ujjal, piszkos körömmel, rendetlen Luther-kabátban ne álljunk az oltár elé. Komoly kérdést vet fel, hogy a lelkész esetleges bőrbetegsége esetén hogyan lehet úrvacsorát osztania...

- Tatán nagy ünnepek első napján van „kelyhes” úrvacsoraoosztás is. Ilyenkor külön figyelni kell arra is, hogy ne maradjon rúzslenyomat a kelyhen...

- Ismerős probléma, bár a rúzsok világában is nagy a fejlődés... Szerintem szabad tanítanunk a lányokat, asz-

szonyokat arra, hogy ne rúzsos szájjal jöjjenek az oltárhoz, és szabad nekünk, lelkészeknek is megtanulnunk a kehelytörítés fortélyait, hogy ne csak a kehely külső részét, hanem az egész peremét töröljük át. Aztán egymástól számtalan ötletet tanulhatunk. A sekrestyébe helyezett kézmosótáltól kezdve az illatszerboltban kapható alkoholos törölkendő, illetve tisztítószelén keresztül a

segítők szolgálatba állításán át a váltott vagy pótkehelyig és a tányérra helyezett nedves kendőig és kiskanálig, amellyel a kehelybe hullott morzsát lehet kiszedni. A segítők szolgálatba állítását ebben az esetben különösen is fontosnak tartom.

- Végezetül kérem, árulja el, az ön számára melyik úrvacsoravételi forma a legkedvesebb.

- Válaszaim alapján bizonyosan kitént, hogy számomra a hagyományos úrvacsoraoosztás a legkedvesebb. Szerintem még mindig túl keveset tanítunk az úrvacsoráról. Ha jobban ismernénk az úrvacsora ajándékait és mindazt, amit a forma kifejez, jobban is ragaszkodnánk ahhoz. Az már persze a lelkigondozói feladatkörbe tartozik, hogy az új formákat, a felvetődő ötleteket hogyan lehet kezelni a gyülekezetben, és ha végül mégis más formához szeretnénk térni, akkor azt hogyan lehet bevezetni és meghonosítani.

■ FRANKO MÁTYÁS

.....
Az írás a Tatai Evangélikus Egyházközség Lutherörzsa című hírlevelének 2019. advent-karácsonyi számában megjelent interjú szerkesztett szövege

Diplomás jelentkezését is várja a hittudományi egyetem

Sehol nem éreztem még ennyire otthon magam

Dr. Sárík Eszter kriminológus a másoddiplomás lelkészképzésről

Miért jelentkezik egy diplomás felnőtt az evangélikus teológiára, ráadásul ha kriminológus az eredeti végzettsége? Mit szolt a döntéséhez a családja, és milyen kihívásokkal kellett szembenéznie eddigi tanulmányai alatt? Mindezekről kérdeztük dr. Sárík Esztert. Beszélgetésünk apropója nem titkoltan az, hogy az Evangélikus Hittudományi Egyetem idén szeptemberben ismét induló másoddiplomás lelkészképzésére február 15-ig még el lehet küldeni a jelentkezést.

– Hogyan született meg a döntése, hogy újra iskolapadba ül, mégpedig egyháznak egyetemén?

– A családomhoz köthető az indítástásom. Édesapám evangélikus volt, édesanyám katolikus, és a testvéreimmel mi is katolikusként nőttünk fel. Pár évvel ezelőtt azonban eldöntöttem, hogy felekezetet váltok, mert érzelmileg és szellemileg mindig közelebb állt hozzám az evangélikus gondolkodás. A katolikus családi neveltetés ellenére mindig az volt az érzésem, mintha Luther Márton ott ült volna a nappalinkban, hiszen édesapánk olyan sokat mesélt róla. Ha megkérdeztek volna minket kisgyerekként, hogy melyik történelmi alakkal találkoznánk szívesen, biztos Lutherre esett volna a voksunk. A hitbeli elkötelezettségén túl nekem Luthernek a bátorsága is rokonszenves, fontos. Ő úgy állt oda egy világ elé harcos hitbeli meggyőződéssel, hogy az életét is kockára tette. Számomra ez egészen lenyűgöző és roppant vonzó az evangélikusságban. Azt gondolom, hogy evangélikusnak lenni együtt jár egyfajta bátor mentalitással, az igazságért való feltétel nélküli kiállással.

– De bizonyára nem csupán a gyermekkorai emlékei rejlenek a döntése mögött.

– A másik szempontom az emberi lélek volt. Jelenlegi hivatásomban is a bűnelkövetés okait keresem. Mi van a háttérben, hogyan lesz valaki bűnös emberré? Miközben tudjuk: mindannyian bűnös

FOTÓ AZ EVANGÉLIKUS ÉLET ARCHIVUMBÓL

emberek vagyunk. Amikor a börtönben interjúkat készítünk az elítéltekkel, mindig az a benyomásom: lehet, hogy aki szemben ül velem, az emberi törvények szerint is bűnös, és ennek megfelelően kapott egy földi ítéletet, de igazán nem különbözünk egymástól, mert mindannyiunkban benne van a bűnre való hajlam. Az, hogy ez milyen mértékben tör felszínre, részben egyéni tulajdonságtól függ, de elsősorban a környezet befolyásolja, döntően az elszenvedett hátrányok és sérelmek indítják el a bűnelkövetés útján az embert. Biztos vagyok abban, hogy a hit és maga az Úristen, akiben hiszek, rendkívüli segítséget nyújt a bűnös állapottal való megküzdéshez, ő jelenti a megoldást. Nagyon szeretnék

lelkész lenni, ezzel a céllal jöttem az egyetemre, de e tekintetben is a Jóisten kezébe tettem az életemet.

– Az elsők között kezdte ezt a speciális képzést. Mit szolt a családja, és mik az eddigi tapasztalata?

– Nagyon szerencsésnek tartom magam, mert a családom abszolút támogat. Rengeteg terhet, feladatot levesznek a vállamról, sok segítséget nyújtanak. Mindemellett elég komoly szellemi és lelki megterhelést jelent a tanulás, a vizsgázás, hiszen a velünk szemben támasztott követelmények nem kisebbek, mint a nappali tagozaton, csak nekünk emellett még a családban és a munkahelyen is el kell látnunk a feladatainkat. Ennek ellenére egy pillanatra sem bántam meg, hogy belevágtam. Sehol nem éreztem még ennyire otthon magam.

– Mi lehet ennek az oka?

– Egyrészt maga az egyetem: nagyon felemelő, pozitív, szellemileg és lelkileg is igen sokat ad. Az az érzésem, hogy ebben a végletekig bizonytalan világban, ahol sokszor a tudásnak és a becsületnek sincsen értéke, itt mégis a helyén van minden. Valódi és értékes tartalmat kapok, kapunk. Nagyon színvonalas az oktatás, a tanári gárda magasan kvalifikált. Másrészt külön kiemelném a csoportunkat is, amelyet erősen összetart az őszinte testvéri szeretet; ez hatalmas áldás. Abszolút nem patetikus módon jelenik ez meg, hanem természetesen, humorosan és nagyon szeretetteljesen. Egyszerűen nem tudok mást mondani, csak azt, hogy ez jó. Nagyon jó. Bár nem könnyű a feladatunk, amibe belevágtunk, de egymást tudjuk vinni, húzni előre. Úgy érzem, hogy nagyon mély és szoros barátságok születtek már az eddigi félévünk alatt is.

■ HARMATI DÓRA

Betölteni reménységgel a világot

Udvaros Bélát köszöntötték 95. születésnapja alkalmából

Nagy családi összejövetel keretében ünnepelték január 10-én a neves színházi rendező, Udvaros Béla kilencvenötödik születésnapját. Az Evangélium Színház alapító művészeti vezetője büszkén mesélte, hogy a személyes köszöntések mellett tucatnyi telefonhívást, hangposta- és szöveges üzenetet is kapott. A Magyar Örökség díjas evangélikus művészhez szerkesztőségünk munkatársai is ellátogattak.

A születésnap ünnepségen részt vevő mintegy kéttucatnyi vendég közül sokan beszédet is mondtak. Egyikük, Kiss Imre, a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum igazgatója a rendező tartását, egyenes jellemét és pozitív természetét is kemelte.

A poézis és a színház szeretete áradt a hallgatóság és a nézők felé mindig is, ha maga Udvaros Béla vagy egy rendezése volt a színen. És talán nincs ember, aki ne zárta volna őt szívébe, ha találkozott vele. Csak egy példa: amikor a rendező egy zuglói idősotthonba költözött, a Lukács uszoda egykori igazgatónője hetente kétszer elment érte autóval, és elvitte az uszodába – amelynek Béla bácsi évtizedeken át rendszeres látogatója volt –, majd haza is szállította.

A rendező édesapa mind a mai napig megnézi neves színész lányának, Dorottyanak minden bemutatóját, de a mai színházi életet kissé kritizálja, hiányolja belőle a reményt. Udvaros Béla huszonöt éven át vezette az Evangélium Színházat, amely magyar és klasszikus szerzők darabjait egyaránt színre vitte pontos, letisztult, sallangoktól mentes módon, olyan kiváló színészekkel, mint Bánffy György, Bitskey Tibor, Venczel Vera vagy akár Udvaros Dorottya.

„Betölteni reménységgel a világot” – színházi működése alatt Udvaros Béla mindvégig ezt az üzenetet hirdette, és ezzel jelentkezett be a rendszerváltás után Harmati Béla evangélikus püspökhöz is, hogy megszülethessen az általa megálmodott teátrum – ez lett az Evangélium Színház, amely a megszűnése óta sokaknak hiányzik.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Kérdésünkre Béla bácsi elmondta: mindig a Bibliából, imádságból, versekből merített erőt. „A hit és a szeretet az emberi élet két fenntartó eleme, amelyhez kapcsolódik a megértés és a kölcsönösség” – teszi hozzá. De azt is józanul látja, hogy az evangélikus egyház és a gyülekezetek nem tökéletesek, van még mit tenni. „A Biblia adja meg azt az alapvető szellemet, amely alakítja az embert, és általa próbáljunk meg úgy élni, hogy másoknak is a javára legyen az életünk.”

Különösen jó szívvel emlékszik vissza Keken András evangélikus lelkészre. „Ő volt az én ideálom” – mondja. Arra a kérdésre pedig, hogy mit üzenne az olvasóknak útravalóul, mintegy credóként elmondja Simon István *Orgonabokor* című versét.

■ K. B.

SIMON ISTVÁN

Orgonabokor

A rádió közölte tegnap a hírt, hírek közt, hangos beszédek után, hogy most, télen, január derekán, lilakék gyertyáit felgyújtva, kinyílt kopasz zalai tájon valahol egy árva bokor, orgonabokor.

Palánk mellett, gondolom – ott, hol a ház meszelt falát mindig éri a nap, s a rózsafák fején zsák a kalap (hiszen rózsáira a gazda vigyáz), ott nyílt ki, míg rá senki se gondolt, tél közepén pár virágot bontott.

Mert süt a nap, meleg van, lám, tizenöt Celsius, és ez az árva bokor kapja magát, és mindent kipakol, hirdetni már most is a fényt, levegőt, életet! S hol úgy fehérlik a fal, mereng lilakék virágaival.

Sejti-e szegényke, hogy holnapra már lefagyhat, ágait hó lepi be, csipog fölötte fázó cinege, s mit tavasznak hitt, az tél volt, január? Mindegy, nem arra gondol, mi lehet, csak betölti, amiért küldetett.

S mi egy nyíló májusi orgonafa őhöz képest, ki a tél derekát felvirágozta az élő virág tavaszával? Mert nekem ő a csoda, hogy lássam meg: nincs lehetetlen, amit tennem kell, most kell tennem.

Tudom, lefagy; de ősszel is lekaszáll minden virágot a sors, legalább ő csoda volt, szívünkbe itta magát, s így örökké él a hős orgonaszál, mert a télben is lett tavasza. – Mindig a bátornak van igaza.

SEMMI PÁNIK!

Bizalom Istenben a krízisek és kihívások idején

Szélrózsa-előtalálkozó

„Szeretlek, Uram, erősségem! Az Úr az én kőszálam, várom és megmentőm,
Istenem, kősziklám, nála keresek oltalmat, pajzsom, hatalmas
szabadítóm, fellegváram!” (Zsolt 18,2–3)

Orosháza, 2020. február 29.

Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium

(Bajcsy-Zsilinszky utca 1.)

Kezdés: 9 óra

Regisztráció: szelrozsatalalkozo.hu/elotalalkozo

facebook.com/szelrozsatalalkozo

Velük biztosan találkozhatok:

Schoblocher Barbara, a Blahalouisiana énekesnője, VOG zenekar

Amivel még készülünk: öko-kézművessarok, áhítat, koncert,
workshopok, kávéház, sport, játék

Út, felelősség és ajándék

Lelkészek a jegyesoktatásról, esketésről, házasságról

A házasság társadalmunkban sokak számára ma már nem több mint törékeny, ingatag, kiüresedett, némelyek szerint egyenesen fölösleges együttélési keret. Az egyházak azonban évről évre igyekeznek bizonyítást tenni arról, hogy ennek a keretnek megtartó- és kiteljesítő ereje, méltósága, gazdagsága lehet – ha a terébe engedik a házasság elrendelőjét. Az idén tizenharmadik alkalommal, február 9–16. között megrendezendő házasság hete rendezvénysorozat apropóján kérdeztünk evangélikus lelkészeket az egyházunkban zajló jegyesoktatásról, az esketési liturgiáról, a házasság keresztyén formájáról és próbáiról.

Mi állhat a házasság csökkenő státuszának hátterében? Fűke Szabolcs, a Nógrádi Evangélikus Egyházközség lelkésze a házasságkötés egyre későbbre tolódását, a prioritási sorrend átalakulását említi. „Hosszú diákévek, aztán először egzisztenciateremtés, karrier – sorolja. – Közben egyre fogy a jó partner, illetve az egyén egyre rosszabb partnerré válik a maga rossz beidegződéseivel, tévképzeivel” – állítja. A szingli élettapasztalat, az egyedül „öregedés” a lelkész szerint voltaképp csökkenő alkalmazkodási képességhez vezet, amely nem kedvez az elköteleződésnek és a kitaró kapcsolati munkának sem.

Ami pedig az alkalmazkodási képesség növelésének lehetőségeit illeti, Fűke Szabolcs meggyőződése, hogy e téren az emberi erőforrások elégtelenek, az isteni „közbenjárás” szükségességét hangsúlyozza: „Erről az eskü szövegének utolsó mondatánál szoktam beszélni: »Isten engem úgy segítjen!« Ez egy valódi imádság: felismerve, hogy hányszor nem vagy nem teljesen tartom meg a szavam, most ebben a dologban kérem Isten segítségét, hogy amit itt megígérek, azt meg is tudjam tartani.”

Isten nélkül nincs szeretetforrás

A világi törvények szerint a házasság jogilag érvényesen az anyakönyvvezető előtt kötöttetik, Isten rendje és ígéje szerint örök hűséget fogadni egymásnak viszont csak Isten színe, vagyis az oltár előtt lehet az evangélikus egyház tanítása szerint is. Ma már az esetek többségében azonban a házasulandók – jó esetben – egyik

felét, mindenféle egyházi kötődés híján, először meg kell ismertetni az alapvető egyházi tanítással. Ha egyikük más felekezethez kötődik, és van némi egyházismerete, bérmálkozott vagy konfirmált, azt

az evangélikus egyház fenntartások nélkül elfogadja, ha azonban egyáltalán nem tartozik keresztyén közösséghez, akkor meg kell keresztelkednie.

2000 óta van lehetőség ökumenikus esküvői szertartás kérésére és végzésére, és olyan esetek is adódnak szép számmal, amikor – kiváltképp a vidéken szolgáló lelkészek – más felekezet templomában esketnek ökumenikus szertartás keretében nem evangélikus házaspárokat a felekezeti határokat átlépve, „komasági” alapon, az esketés lehetőségét ajándéknak megélve. A legtöbben mégis inkább missziós terepnek tekintik a házasságkötést, amely a kezdete lehet a gyülekezethez való tartóssabb, érettebb kapcsolódásnak és a korszellem-

mel szembenemő lelki közösség folyamatos építésének.

Mit jelent az Isten rendje szerinti elköteleződés és együttélés, miben több, mint az, amelyet a világi „papír” birtokában kezdenek meg a házastársak? – tettük fel a kérdést több evangélikus lelkésznek. Deák László kispesti lelkész hangsúlyozza, hogy a házasságkötés egyházi rendje mellett a polgári is fontos, hiszen a házastársak ezzel a jogi aktsussal rendezhetik viszonyukat, vállalhatják fel egymást a társadalom előtt, és születendő gyermekeik számára is sokkal nagyobb biztonságot jelent ez az intézményesült forma. A templom oltára előtt

pedig a döntésükre, elhatározásukra Isten áldását kérik, és azt, hogy fogadalmukban Isten megerősítse őket.

„Hogy miben több? – kérdez vissza Fűke Szabolcs. – Benne van Isten. Azt állítom, hogy az ember Isten nélkül embertelenné válik. Ebben az embertelenségben benne van a hűtlenség és a szeretetben való elhidegülés. Isten és Jézus Krisztus nélkül nincs forrása annak a szeretetnek, amelynek itt működni kellene. Enélkül csak a szimpátia, a kényelmi zónáig tartó »szeretet« működik, ami csak rövid ideig elég, aztán jöhetnek a házasságot gúnyoló sztereotípiák meg rossz viccek, majd idővel egyre többen állnak be a szkeptikusok sorába. ▶

Krisztussal együtt, vele közösségben van esély emberré, teljes emberré lenni és ebben az emberségben megharcolni a házassági hűséget – leginkább saját magunkkal...”

Szerelmes levél egy év múltán

Kis János, a kecskeméti evangélikus gyülekezet igazgató lelkésze idén már tizenöt párral találkozott a január harmadik vasárnapján megtartott szokásos jegyesalkalmon. Kecskeméten sokan keresik fel az evangélikus templomot olyanok is, akik lazább szálakkal vagy egyáltalán nem kötődnek az egyházhoz. Az evangélikus templomnak jó híre van a személyes hangú esketési szertartások és a jó szervezethez.

Ez utóbbi a sok évtizedes tapasztalatnak köszönhető – mondja a lelkész. A párok már a házasságkötést megelőző év második felében jelzik a szándé-

got, tervezhetőséget és a lényeges tartalomra való fókuszálás lehetőségét adja.

Kevesen vannak olyanok, mint a nagymányok-váraljai evangélikus gyülekezet lelkésze, Schaller Bernadett, akinek lehetősége nyílik „hatszempőzt” mély, lelképásztori beszélgetéseket folytatni a jegyesekkel, és olyan „romantikus”, kreatív gyakorlatokat is meghonosított, mint a házaspárok egymáshoz írt szerelmes levelének letétbe helyezése egy évre. A lelkész az első házassági évfordulójukon adja oda a házastársaknak e leveleket. A visszajelzések szerint ezek mindig meghatározható pillanatok szereznek a pároknak, és új lendületet adnak a kapcsolatnak.

Párismereti vetélkedő

Ha ilyesféle gyakorlatot nem is, de a házasulandóknak korosztályos közösséget, beszélgetős alkalmakat a kecskeméti evangélikus gyülekezet is kínál. A jegyesgondozás folyamatának mos-

utat kell bejárnia ahhoz, hogy az egyházi esküvő megtörténhessen. A második, márciusi találkozó már személyesebb, lelki alkalom, ahol a jegyesek mélységében foglalkozhatnak a házasság témájával. Az utolsó, májusi alkalmon pedig részletesen megbeszélik, hogyan zajlik az evangélikus esketési szertartás.

Füke Szabolcs is háromféle tematikus alkalomról számol be, de hozzáteszi: mindhárom alkalom akár duplázódhat is a pár ideje, hajlandósága, érdeklődése szerint. A személyes alkalmak bevezetéséhez már meglévő beszélgetésindító kérdéseket, kérdéssorokat használ a lelkész. Az esketési liturgia megbeszélésekor pedig részletesen megtárgyalja a jegyesekkel, mi az, ami az adott részben elhangzik, miért épp az hangzik el, és mi az üzenete – közelebb hozva, érthetőbbé, otthonosabbá téve, tartalommal megtöltve a „formalitásokat”. Sokszor jótékba hívja a párokat, például vetélkedőt tartanak egymás ismeretéről. Közös olvasásra pedig Pálhegyi Ferenc *Keresztýén házasság* című könyvét szokta a jegyesek kezébe adni.

„Ezek kapcsolatteremtő és bizalmat építő találkozások – fejt ki Füke lelkész. – Vannak olyan párok, akik csak díszletet keresnek, de még nekik is jól jöhet egy baráti kapcsolat egy lelkéssel, gyülekezettel. A legjobb tudásom szerint igyekszem a felkészítés során a lehetséges várható konfliktushelyzeteket szóba hozni, előjelekkel és a megoldáslehetőségekkel együtt. A bibliai történetek tanulságai itt kapóra jönnek.”

Deák László is háromrészes jegyesoktatásról számol be. A személyes ismerkedés után a párok megismerkedhetnek az Isten szerinti házasság teológiai hátterével, végül pedig pontosan megbeszélik a liturgiát. Itt nem csupán a ki- és bevonulás, letérdelés elgyakorlásáról van szó, hanem azokról a teológiai tartalmakról is, amelyeket egy-egy mondat, cselekmény magában hordoz.

A megkérdezett lelkészek az esketési szertartást követően igyekeznek bevonni a párokat a gyülekezetbe, különböző, célzottan nekik hirdetett alkalmakkal hívogatják őket. A kispesti gyülekezet a házasság hetén hagyományosan tematikus istentiszteletet tart kifejezetten a házaspárok számára, amelyen újból áldást, megerősítést kaphatnak életükre. Ide olyan párokat is meghívunk, akik akár ötven évvel ezelőtt fogadtak egymásnak

kukat nemcsak a városházán, hanem az egyházközségben is, és az időpontot is mielőbb konkretizálják, hisz – amint Kis János elmondta – évente huszonöt-harminc esküvőt is tartanak a templomukban. A legszűkösebb idősáv két esküvői szertartás között egy óra.

A különböző településeken szolgáló lelkészekkel folytatott beszélgetések alapján úgy tűnik, hogy ahol kifejezetten sok esküvő van egy évben, ott is törekednek a személyességre, sőt a sok jelentkező miatt a behatárolt keretek között működő rendszer kialakítása a folyamat minden résztvevőjének kiszámíthatóság-

tanra háromlépcsős rendszere alakult ki. Első alkalommal a párok feltárhatják önmaguk, egymás és a lelkész előtt, milyen kapcsolat fűzi őket az egyházhoz, mi a mélyebb motivációja annak, hogy idejöttek, milyen elképzeléseik, vágyaik és vállalásaik vannak a házassággal kapcsolatban, hogyan gondolkodnak Isten rendjének megvalósulásáról.

Az őszinte beszélgetések szószólói leggyakrabban maguk az evangélikus jegyesfelek; a másik fél az első alkalommal mintát kap arról, hogyan működik az egyházi rend, és milyen konkrét lépéseket kell tennie, illetve milyen lelki

FOTÓK LELKÉSEINK ARCHÍVUMÁBÓL

örök hűséget a templom falai között. Ezenkívül minden hónapban az úgynevezett „páros körbe” várják a házasokat közös ebédre és beszélgetésre. Ennek a körnek van egy „kemény magja”, akik már igen régóta ismerik egymást. Nagyon őszinte csapat – mondja Deák László –, a tagjai fel merik vállalni egymás előtt az esendőségüket, félelmeiket, kudarcaikat. Itt terük van nemcsak a párkapcsolati és gyermeknevelési, hanem az egészen személyes kérdéseknek is, ilyen módon a páros kör megtartóerővel is bír a problémákkal küszködő házastársak számára. Krízis esetén tapintatosan és szeretettel igyekeznek segíteni egymásnak. Deák László nagyon fontosnak tartja a házaspárok hasonló keretek között zajló „utógondozását”.

Amikor a lelkész örömmel csalódik

Kis János lelkész jövőbeli tervei között szerepel, hogy meghirdeti a frissen esketett házások találkozóját. Ez a kötetlenebb együttlét – a Kecskeméthez közeli tőserdei gyülekezeti nyaraló lenne a helyszíne – jó alkalmat kínálna arra, hogy a jegyesoktatás jóvoltából egymást már ismerő házaspárok megbeszéljék egymással addigi tapasztalataikat, igével és imádsággal újra megerősödjenek, és lendületet kaphassanak a hétköznapiakhoz. „A gyermekeiket is hozhatják erre az összejövetelre, hogy ne a keresztlő legyen a következő alkalom, amikor találkozunk” – fogalmaz Kis János.

Ugyan kevés esküvőre emlékszik részleteiben – a nagy számból következően –, azt viszont számontartja, hogy sokszor kap visszajelzést házaspároktól hosszú évek múltán is. Például egy-egy útra bocsátó mondatát idézik, és köszönik – ezeket a visszajelzéseket a lelkész nagy ajándéknak éli meg. Az ajándék jelleg mellett ugyanakkor nagy felelősségnek is nevezi az esketést a kecskeméti igazgató lelkész. Meglepően sokan fordulnak hozzá bizalommal házastársi krízishelyzetekben is, és ahol tud, igyekszik segíteni. Többször volt olyan, hogy megismerve a házaspár attitűdjét, nem fűzött nagy reményeket a kapcsolat tartósságához, aztán – nagy öröme – csalódnia kellett.

De olyan is előfordult, hogy például egy házasságtörés történetének meghallgatásakor ő maga is úgy érezte, itt bizony Isten rendje lett elárulva, és – bár válást nem vállal, ahogy mondani szokta – jobbnak látta elmondani, hogy vannak olyan élethelyzetek, amikor a házasság nem menthető. Amikor a társ már nem segítőtárs, felvetődik az a súlyos kérdés – teszi hozzá a lelkész –, hogy a kapcsolat alakulásában mennyi az ember akarata és mennyi az Istené, és mit tehetünk a boldogságunkért.

Érlelő istenkapcsolat

Mit tanít az egyház a házasságokban rendre megjelenő kételyről, a viszályok, konfliktusok rendezéséről? – hangzott a következő kérdésünk. Erre Fűke Szabolcs

úgy felelt: ezek valóságosságát az egyház nem kívánja elleplezni. „Ezek létező, természetes helyzetek, hétköznapi »megvívandó harcok«. Itt is szívesen jegyzem meg, hogy nem a másikkal vagy ellene megvívandók, hanem vele együtt.”

Hogy mit tehet az egyház? A feladta Fűke Szabolcs szerint egyértelműen az, hogy evangelizáljon. „Több kell a jó társaságnál. Istenkapcsolat, ami megérleli az emberi kapcsolatra. Nincs recept, csak ez az elv. Nagyon hatékonyan kellene lennünk, hogy leányainknak és legényeinknek legyen »miből« választani. A hit az emberséghez, a szeretetharchoz kell.” A lelkész feladata, hogy az Istennel való közösség megélésének és gyakorlatának kulcsfontosságát hirdesse és mutassa a házaspároknak. Úgy tűnik tehát, naponta meg kell térni (egymáshoz) a házasságban is...

Deák László gyakorlatiasabban közelít ahhoz a kérdéshez, hogy vajon mi tarthatja meg nehéz időkben – a házassági eskü szövege szerint betegségben, bánatban is – a házaspárokat egymás mellett. Hangsúlyozza a kapcsolati háló, valamint a személyes odafordulás és nyitottság fontosságát, a segítségkérést. Ma már úgy tűnik, egyre általánosabb, hogy valaki lelkigondozást igényel, ami nem feltétlenül jelent szakemberhez fordulást és személyes terápiát: a lelkésztől, sőt ha úgy adódik, gyülekezeti tagoktól is lehet kérni egy-egy órát beszélgetésre. Hisz a gyülekezet épp arra szolgál, hogy megtartsa, segítse, bátorítsa tagjait a bajban is. Deák László őszintén elmondja, hogy vannak olyan területek, amelyeknek a mélyebb vizsgálatához férfi mivoltából következően kevésbé érzi magát kompetensnek, ilyenkor számára külön öröm, ha egy gyülekezeti tag más, például a gyülekezetben aktív női tagtól kér és kap segítséget.

A kispesti lelkész megemlíti még egy figyelemre méltó jelenséget: gyülekezetükben egyre többen vannak olyanok, akik felnőttként csatlakoztak, és a polgári házasságkötésük után évekkel, akár évtizedekkel döntöttek úgy, hogy egyházi keretek között, Isten áldásával is szeretnék összekötni az életüket. Ebből a kívülről számunkra egyértelműen az olvasható ki: az evangélikus egyház befogadó, nem megbélyegző közösség, ahol „utólag” is lehet szentesíteni egy kapcsolatot – Isten, egymás és a közösség öröme.

■ KINYIK ANITA

Tükör által világosan

(Jn 1,4)

Az élet nélkül. Isabel Coixet filmjének főhősében, a huszonhárom éves Annában és az ő életében első látásra nincs semmi rendkívüli. Édesanyja házában kertjében, egy lakókocsiban él két kislányával és munkanélküli férjével, az egyetlen férfival, akit valaha ismert. Hogy elartsa a családot, éjszakánként takarítani jár. Ám egy napon minden megváltozik körülötte, de főleg benne. Munkahelyén rosszul lesz, kórházba kerül. Az orvos közli vele, hogy halálos beteg, és alig pár hónapja van hátra.

A fiatal nő ekkor úgy dönt, a történetről semmit sem mond el a családjának. Hazamegy, leül, és elkészít egy listát az utolsó tíz dologról, amelyet még meg

Egy film, amely nem nélkülözi a finom humort, de úgy tud komoly dolgokat mondani a halálról, hogy közben mégiscsak az életigenlésről szól. Mégiscsak arról tesz tanúbizonyságot, hogy milyen szép is tud lenni az élet, mennyire fontos is az, hogy az ember különbséget tudjon tenni között, ami valóban számít, és között, ami nem. A felkavaró alkotás ráébreszt arra, hogy az ember ajándékba kapta az idejét, és nagyon nem mindegy, mit kezd vele, mit választ eszköznek, és mit választ célnak.

Az élet nélkül. Egy dráma. Maga a gondolat, a kérdésfeltevés is: milyen lesz az élet nélkül? Hova tart az életem most? Nem keveredtek-e össze benne az eszközök és a célok?

lenni felelősség. Eszembe jutott, hogy Isten képmása az ember, és ez felelősség. Eszembe jutott, hogy az újrakezés mindig csoda. Igen, belebámultam a tükörbe, kivettem a hajamból az üvegszilánkokat, és indultam, hogy kollégámmal együtt beüljünk a papi padba.

Bár már több mint tizenegy éve történt ez a tükörbe nézés, soha nem fogom elfelejteni azt a pillanatot. Amikor rájön az ember, hogy a folytatás esélyét kapta meg. Amikor rájön az ember, hogy a sokat hallott vallásos fogalmak és szavak, mint kegyelem, gondviselés, csoda, angyal vagy éppen új élet, milyen igazak. Mennyire nem természetes az élet, és mennyire nem természetes, hogy tükörbe nézhetünk nap mint nap, és hálát adhatunk az ébredés csodájáért.

Akkor és ott egy pillanatra elképzeltem, milyen is lenne az élet nélkül. De idővel rá kellett jönnöm, hogy a kérdést már nem tudom és nem is akarom feltenni egy másik kérdés nélkül, amely így hangzik: milyen lenne az élet nélküle? Nélküle, aki miatt az én lépéseimnek, küzdelmeimnek, az egész létezésemnek értelme van.

„Benne élet volt, és az élet volt az emberek világossága.” [Jn 1,4] Csodálatos jánosi summa Jézusról. Akivel kapcsolatban átérték a tanítványok: milyen lenne az élet nélküle. De Isten szeretete abban is megnyilvánult, hogy a feltámadás után bizonyosságuk lehetett. Soha nem kell nélküle élniük, mert ő maga ígérte meg, hogy velük lesz. Minden napon. A világ végezetéig. A világ végéig. Bizonyos értelemben azon túl is.

A világ világossága az emberek világossága lett. Az élet pedig benne volt, és ez az élet válhatott életté övéinek, így nekünk is, ma is. És általa a naponkénti tükörbe nézés lehetősége. „Tükröm, tükröm, mondd meg nekem...” – hangzik a kérés. Reggel, este. Én vagyok a tükör, az élet tükre – mondhatta volna Jézus. Nem mondta. De ő az. A velünk vándorló Isten. Boldogok, akik belenéznek e tükörbe, és világossá válik számukra az út, a valóság és az élet.

■ DR. GÁNC S TAMÁS

KEPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

szetne tenni, mielőtt meghal: gyakrabban mondani a kislányainak, hogy mennyire szereti őket, kazettákon rögzíteni a születésnap üzeneteket számukra tizen-nyolc éves korukig, meglátogatni az apját a börtönben, megismerni egy másik férfi ölelését – olvassuk a film ismertetőjében a Port.hu kulturális portálon. És Anna belekezd terveinek megvalósításába pontról pontra. Előkészíti a halálát, elképze- li, milyen lesz az élet nélküle.

2008 novemberében autóbalesetet szenvedtünk Kecskemét belvárosában. Feleséggel, Andival együtt – hála Istennek és az ő örangyalainak – egyetlen karcólás nélkül szálltunk ki a totálkárosra tört kocsiból. Fél óra múlva kezdődött az istentisztelet, ahol én prédikálhattam. Bementem a sekrestyébe, felvettem a Luther-kabátomat, és a tükörbe néztem. Soha ennyire nem örültem még a saját arcomnak. Eszembe jutott, hogy túlélőnek

Bearanyozott évtizedek a tavak városában

Közelkép a tatai evangélikus gyülekezetéről

Hívogató fény árad ki a tatai Bárány utcai evangélikus templom ablakain az alkonyatba forduló, hideg januári délutánon. Franko Mátyás, a gyülekezet lelkipásztora jön elének, és invitál szívélyesen a Tatán és a környező településeken élő mintegy félezer evangélikus hívő lelki otthonába. A gyülekezet lapját, a Lutherrózsát magazinunk rendszeresen szemlézi a Tallózó rovatban, így olvasóink számára bizonyára nem ismeretlen az itteni közösség és lelkésze sem. Ez alkalommal egy személyes közelkép, egy gyülekezeti és családi portré felvételére érkezünk Tatára.

Napjainkban is aktív, összetartó, befogadó közösség a tatai evangélikusoké, történetük egészen a reformáció koráig nyúlik vissza – rajzolódik ki a több mint három évtizede (!) itt szolgáló lelkész szavai nyomán.

A tavairól, váráról és Európa-szerte híres vadlúdjaíróiról nevezetes város evangélikus gyülekezete 2026-ban lesz százéves. A reformációba gyökerezés azonban több évszázados: az első írásos emlék 1578-ból való, ebben a magyaróvári várkapitány a soproni tanácstól lelkészt kért Tatára, tábori papnak.

Belépve a templomkertbe, Franko Mátyás az impozáns harangtornyot és harangot mutatja, amelyet 2000-ben a Széles

családtól adományként kaptak: „Itt minden tárgynak, minden bútornak története van!” – kezdi lelkesen. Az egykori imaházból 2000-re templommá bővített épületben és gyülekezeti házban vezet körbe először házigazdánk. A padok oldalán az előző napi esküvő virágdíszei hirdetik: az alig megkezdődött új évben is volt már itt esketés.

Áldást hozó keresztelőkút

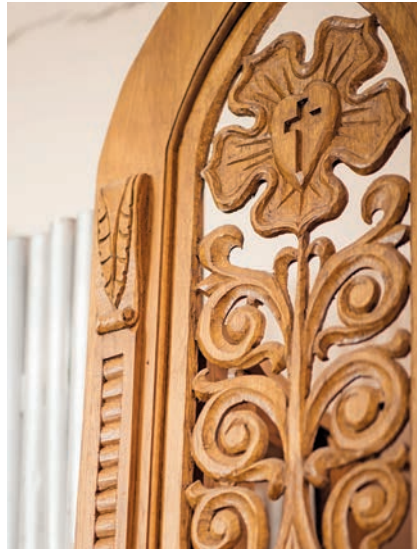
„A millenniumot megelőző évekre a vasárnapról vasárnapra megjelenő hetvennyolcvan fő kinötte az imaházat, ezért 1997-ben elkezdtünk álmodni, tervezni és adományt gyűjteni a bővítésre. Isten

kegyelméből apránként minden megvalósult! Az oltárképet – a Gecsemánékertben imádkozó Jézus, ismeretlen festő műve – közelebről megvizsgálva szembeűnik egy sok évtizeddel ezelőtti rongálás maradványa: a térdelő alak nyakától lefelé mintegy nyolcvan centiméter hosszal késsel felszakították a vásznat. A sérülést Jakus Sándor, a gyülekezet akkori gondnoka eltüntette, ő a szabad idejében olajjal és akvarellal is igen szépen festett, így tényleg csak közel hajolva fedezhető fel a sérülés. A templom keresztelőkútját a reformáció indulásának ötszázadik évfordulója évében kaptuk adományként dr. Roszik Pétertől, Bánfi Brigittától és Roszik Dórától. Áldást hozott: az elmúlt évben is tizenhat keresztelőkút volt: pontosan kétszer annyi, mint a temetés. A padok Gerényesről, az egykori német gyülekezet templomából kerültek ide, az orgona sípjai Tatabányáról, némi kerülő úton, Tamásiból egy orgonaépítő révén. Most éppen fűtérekonstrukción dolgozunk: végre lesz egy előre beprogramozható modern gázkazánk is!” – sorolja. ▶

Látszik, hogy mennyire együtt dobban Franko Máttyás szíve a gyülekezettel és annak templomával. Így folytatja: „Még az egyházi textíliák is üzenetet hordoznak! Mindegyikről tudjuk, ki adományozta – Farkasházi, Csizmazia, Szajki, Sümegi család, csak a legutóbbiakat hadd említsem –, de nem egy közülük a tatai ökömené tárgyi bizonyítéka: az áldott emlékü Virág János tatai kapucinus szerzetes baráti felajánlása útján kerültek hozzánk Németországból. A kültéri eseményeken használt térdeplőnk terítője is ilyen. Az elmúlt évben mintegy nyolc hónapon át mi segítettük ki a tóvárosi reformátusokat »templomhasználatlaltal«, mert az imaházuk teljes felújítás alatt állt; ádventben már harangot is szenteltek. Felső-Tatán pedig – hasonló okból – a reformátusok tették ugyanezt a katolikus testvérekkel.” Így is bizonyosságot tesz tehát Tatán, a vizek városában az Élő Vízről, a Jézus Krisztusban való egységről az év ötvenkét hetén át a városban szolgáló papok, lelkészek és hívők közötti testvériség.

Messenger és nyomtatott lap

A gyülekezet története küzdelmes: öszszefonódik Komárom és Tatabánya evangélikusainak sorsával. 1926-tól él itt önálló gyülekezet, a Tatával majdnem összenőtt kis falvak hívei is ide járnak. Nagy ünnepeken mintegy százan-száztízen töltik meg a templomot a számontartott mintegy százhatvan evangélikusból. Tanta kedvelt turisztikai célpont, várral, két tóval, mindez sokakat vonz. Szép számú lutheránus is felkeresi a várost a szabad-

sága idején, s egyre többen választják esküvői helyszínül a templomot.

Franko Máttyás hivatalosan 1988 márciusa óta, de menyasszonya révén és későbbi apósát helyettesítve a szószéken 1984 óta szolgálattelvője az Úristennek Tatán. (Egyébként Csabacsúdról származik, Zátonyi Pál volt a konfirmáló lelkésze – mondja.)

Mi változatlan, s mi újult meg több mint harminc év alatt? – kérdezem tőle. „Itt a földön semmi sincs az örökkévalóságra elkészítve! – válaszolja. – Nem éltem meg soha tragikusan, ha valami már nem működött – szórványban ez gyakori jelenség –, hiszen változik az emberek élettempója, a szokások is változnak, ilyenkor új formákat kell keresni.”

Ez a rugalmasság a konfirmációi felkészítésben is tetten érhető. A lelkész zseniális módon alkalmazza korunk technikáját a fiatalok megszólítására.

A másfél-két éves konfirmációi előkészítést például kezdetben a Skype, majd a Hangouts nevű internetes alkalmazáson keresztül tartja, a tananyaga az interneten, a *Tanseged.lutheran.hu* nevű, saját szerkesztésű honlapján érhető el képek, fájlok formájában. A gyerekek nagyon értékelik modern papjukat.

Kreativitása kimeríthetetlen, a kommunikációs csatornákat – mint vérbeli sajtós – remekül használja a különböző generációk megszólításában. Franko Máttyás ugyanis 1985-től részt vesz az egyházi sajtómunkában: a hittudományi akadémián már a *Lelkipásztor* szakfolyóiratot tördelte, s vezette az ott működő nyomdát. Elbűvölte az „újságcsinálás” varázsa. Ennek a szenvedélynek, második elhivatásnak a gyümölcse a színes gyülekezeti újság, a *Lutherrózsa* is, amely idén már a huszonkilencedik évfolyamában jár, s amelynek egy személyben a kiadója, szerkesztője, tördelője, nem kis részben a szerzője is a lelkész.

A normalitás vonzereje

Átsétálunk a gyülekezeti házba, ahol a Nikodémus Akadémia órái, a bibliáórák, a gyermekfoglalkozások kapnak helyet. „Nekünk van a legszebb Luther-rózsánk” – mosolyog Franko Máttyás a falra mutatva. Számára az egyháztörténet és az egyházi liturgikus tárgyakhoz kötődő szimbolika kiemelten fontos. „Azért szép ez a nagy, faragott Luther-rózsza – Egri György szobrászművész alkotása –, mert igazán autentikus: nem szimmetrikusak a levelei.”

Tudását a lelkész élvezetes módon adja át, tanít, és kedvet csinál, hogy a dolgok, tárgyak mögötti misztériumok világát ki-ki felfedezze. A tizennyolc éve működő Nikodémus Akadémia ennek is tere: nyitott bibliáóra, ahol keresztény alternatívát mutat fel a lelkész. „Nem az igéhez keresünk problémát, hanem a problémához igét.” Témaválasztása korszerű, emberközelű, az évek során több száz témát vettek terítékre: gensebézet, távházasság, kényes témák bibliikus szempontból. „Ez érdeklő az embereket: jegyzetfüzettel jönnek, kérdéseket tesznek fel. Az a tapasztalatom, hogy a legnagyobb vonzása ma is a normalitásnak van.” A harminchatodik szemesztert kezdte idén.

Gyülekezetének túlnyomó többsége értelmiségi. „Engem ez is inspirál. Pró-

FOTÓ FRANKO MÁTYÁS ARCHÍVUMÁBÓL

bálok felnőni a gyülekezethez az utóbbi harminc esztendőben – mosolyodik el –, az igehirdetésnél pedig jó, hogy nyitva hagyhatok kérdéseket, átadva továbbgondolásra.”

Franko Mátyás évente hatvannál több istentiszteleti alkalmat tart, virtuális gyülekezetébe pedig több ezren tartoznak: kétezer rövid áhítata elérhető a gyülekezet honlapján. Adventi hangverseny, húsvétváro virágvasárnapi egyházzenei áhítat, szeretetvendégség készít fel az ünnepekre, amelyeknek a fő szervezője a lelkész okleveles kántor felesége, Betti. Rendszeresen a nyári táborok és az istentisztelettel párhuzamos gyermekfoglalkozás is. Finn (Pielisensuu-templom, Joensuu) és luxemburgi (Esch/Alzette) testvérkapcsolat teszi teljessé a gyülekezeti életet.

Egy heterogén gyülekezetet nehéz imádkozó közösséggé formálni. Van, ami csak ökumenikus alapon lehetséges: „Működik a városban egy vasárnap esti ökumenikus imakör alkalmanként tizen-nyolc-húsz fő részvételével. A mi embereink is odajárnak” – tudjuk meg Franko Mátyástól.

A konfirmáció utáni időszak – hogy ne „kikonfirmáljanak” a fiatalok – kihívás a lelkész számára. Tata ebből a szempontból szerencsés: a gyülekezet összetétele fiatalos, a szülők elhozzák a gyerekeket az istentiszteletre. Legutóbb hatvan-egynéhány főből huszonnyolc gyerek volt! „Középiskolás korig érhető el a fiatalok, utána jellemzően elkerülnek innen, máshol tanulnak tovább” – említi a kisvárosi lét egyik hátrányát. Ezért igen fontosnak tartja a személyes beszélgetéseket.

Vonzó család

„Ami az egyik legfontosabb egy protestáns lelkész életében: a család! A gyülekezetnek nemcsak papra, papára – vezetőre –, hanem papcsaládra is szüksége van” – mondja. Ez a befogadó közeg, nyitottság náluk erőteljes. Hogy erről is képet kapjunk, a beszélgetést a család pár utcával távolabbi otthonában folytatjuk.

A lelkész háttere, saját szavaival élve, kiváltságos: felesége a néhai dr. Nagy István tatai, majd óbudai evangélikus lelkésznek, az Evangélikus Teológiai Akadémia Gyakorlati Teológiai Tanszékét vezető professzornak a lánya. Dr. Nagy Erzsébet belgyógyász, pszichoterapeuta szakorvos, és a hagyományos kínai or-

voslásból is diplomát szerzett. Otthonuk – amely a szó hivatalos értelmében véve nem parókia, de nyitva áll a gyülekezet tagjai előtt – alagsorában szépen kialakított közösségi helyiség, benne Betti hangszere: itt töltökezik, gyakorol és készült fel minden vasárnapi istentiszteleten aktívan zenélő, mára már felnőtt gyermekeivel: Dórával, Bettával és Mátyás-Krisztiánnal.

„Betti fiatalokora óta az orgonamuzsika és Bach szerelmese. Főten tizenöt

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

évesen kántori oklevelet szerzett. Gyermekünk mindhárman hangszerrel, énekel érzik teljesnek az életüket, noha soha nem gyakoroltunk rájuk nyomást e tekintetben. Az, hogy Betti »papleány«, olyan elmondhatatlan áldásokkal jár, hogy nem lehetek elég hálás az Úristennek érte” – szól őszinte büszkeséggel párjáról a lelkész.

Frankóék az ünnepi istentiszteleteken, adventi, húsvéti egyházzenei áhítatokon és a családi alkalmakon közös muzsikálással, énekel dicsérik Istent. Ez a családi háttér ismert és vonzó a gyülekezet tagjai előtt. Hitelessé teszi a szószéken mondott szavakat, az esküvőkön, keresztelekén adott áldást, a vasárnapi igehirdetések gondolatait: minta, hogy több generáció hogyan járhat más-más hivatásban együtt Isten útján. „A család közrefogja a gyülekezetet, ennek üzenete van a keresők felé, és ez sokakat bevonz.”

A növekedés csodája

Franko Mátyás tavaly augusztus 20-án Tatán a kiemelkedő gyülekezetépítő, szellemi, lelki, közösségformáló tevékenységének elismeréseképpen Mátyás király díjban részesült.

Mit kér a lelkész 2020-ra? – kérdezem. „Növekedést, a Jóisten kegyelmét, hogy megmaradjunk, s hogy a tatai evangélikusok – ugyan kisebbségi egyházként – továbbra is méltóképpen tudják

képviselni a lutheránus értékeket a városban. A közösségi eseményeken jelen vagyunk, és missziói lehetőségként tekintünk a *Lutherrózsa* újságunk terjesztésére vagy a nyilvános alkalmakon való megszólalásokra. Napjaink egyik legfontosabb feladatának az emberekkel való kapcsolattartást látom. Elengedhetetlen a személyes kontaktus a lelkéssel. Szép lassan gyarapodtunk önerőből, az elmúlt években átéltek a növekedés csodáját, s ez bearanyozta az én elmúlt három évtizedemet.”

Franko Mátyás szeretettel így emlegeti híveit: „az enyéme”. A búcsúzásakor még elmondja, mintegy szolgálatát összegezve: „Én is egy kis barika vagyok az Isten tatai nyájában. Azzal a különbséggel – ez kiváltság és persze teher is egyben –, hogy a Jóisten egy kis csengőt tett a nyakamba. Bármerre fordulok, mozdulok, az a csengő megszólal.”

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Komolyan vett szerelem

Történetek egymásra találásról, házasságról

Amikor elvállaltam ezt az összeállítást, nem tudtam, hogy ilyen nehéz és egyben ilyen gyönyörű lesz. Házaspárokat kerestem, akik elmesélik közös életük elejét: találkozásukat, harcaikat, szerelmüket. És ehhez bizony nagy bátorság kell, hiszen aki őszintén feltárulkozik, az sebezhetővé válik. Végül mégsem bántam meg a sok munkát. A történetek, amelyeket megismerhettem, bátorítók, biztatók, szívet melengetők a még keresőknek, de a már házasoknak is. És nem mesebeliek, hanem valóságok, a közelünkben estek meg. Akár velünk is megtörténhetnek...

Kollégiumban mondott „rendben”-t a menyasszony – Imre és Melinda. Imi tizenöt éves volt, amikor hitre jutott. Azelőtt is járt templomba, de attól kezdve vette komolyan az Istennel való kapcsolatát. Annyira komolyan, hogy sok bántás, gúnyolódás is érte miatta az iskolában és a kollégiumban. Ennek ellenére kitartott, és sokat jelentett számára, hogy áldást látott a munkáján. Nagyon szépen haladt a tanulásban. A jelentkezési lapot nyugodt szívvel adta be az egyetemre. Azt gondolta, hogy útja egyenes ebbe az irányba. De nem így történt. Nyár közepén – épp aznap, amikor a jogosítvány megszerzése sem sikerült – megérkezett a levél, amelyből megtudta, hogy nem vették fel.

Rettenetesen érezte magát. Bepakolt a hátizsákjába, és elvonult a hegyekbe imádkozni. Csendben akart lenni, feldolgozni, ami történt, és keresni, hogyan legyen tovább. Mikorra hazament, a család már nagyon aggódott érte, de ő akkor már tudta, hogy mit kezdjen a rákövetkező tanévben. Egy év múl-

va pedig az egyetem helyett főiskolát írt be a továbbtanulási jelentkezési lapjára.

Ugyanebben az időben az ország túlsó felén egy fiatal lány, Melinda átadta Jézusnak az életét. A barátnői mind jártak már valakivel, egyedül ő várt, hogy ebben is vezesse majd az Úr a döntését. Érettségi után ő is ugyanazon a főiskolán folytatta tanulmányait. Egyenes lelkű fiúért imádkozott, aki nem játszik vele, hanem komolyan veszi őt is, Istent is.

Első találkozásuk egy ifjúsági órán nagyon rosszul sikerült. Imi késve érkezett, edzés után, izzadtan, és a témához elég határozott hangon szólt hozzá, sőt vitatkozott is. Melinda nagyszájúnak, önteltnek találta. A lány viszont olyan csendes és szerény volt, hogy Imi teljesen jelentéktelennek könyvelte el magában. Olyannak, aki nem tud kiállni magáért, önállótlan és gyenge.

Aztán ahogy teltek a hetek, úgy alakult, hogy a kezdeti lelkesedés után a többiek el-elmaradoztak az ifiról, ők ketten

jártak hűségesen. Mit volt mit tenni, beszélgetni kezdtek. Az ismerkedésből mély, őszinte barátság, majd szerelem lett. Amikor jobban megnézték egymást, kezdett világosodni a kép: Iminek eszébe jutott, hogy ha ő most az egyetlen lenne, akkor nem is találkozott volna ezzel a kedves, tiszta, szép arcú lánnyal. Ezt pedig igazán kár lett volna kihagyni. Néhányszor hazakísérte Melindát, aztán úgy döntött, nem húzza az időt, színt vall.

– Ha végeztünk az iskolával, elveszlek feleségül, ha hozzám jössz. Gondold végig nyugodtan, és ha rendben, akkor szólj.

Szegény Melinda lefagyott egy pillanatra. Ennél azért romantikusabb lánykérésre számított (vörös rózsza, gyűrű, lágy zene, mint a filmekben). Nem is tudott válaszolni hirtelen. Illetve később még nehezebb lett, mert Imi nem hozta újra szóba ezt a dolgot, mintha mi sem történt volna.

Végül egy pár nap múlva összeszedte minden bátorságát, és bekopogott a fiú kollégiumi szobájába.

– Csak azt akartam mondani, hogy rendben – ennyit sikerült kinyögnie, és elfutott.

A fiú szobatársa bambán nézett egyikükről a másikra.

– Ez meg mi volt? – kérdezte tétován.

Imi vállat vont.

– A menyasszonyom igent mondott – nézett rá a nyertesek tekintetével.

Persze elég sokat kellett várniuk, mire összeházasodhattak. Az iskola négy éve után Imire még két év katonaság várt. Utána azonban semmi nem tartotta már vissza őket.

Örülnek, hogy megtalálták egymást és hogy mindkettőjüknek a másik volt a legelső párkapcsolata az életében. Hálásak érte, hogy nem mérgezte korábbi tapasztalat a szerelmüket.

Mára huszonegy év házasság van a hátuk mögött, és három gyönyörű nagylány boldog szülei.

Vonaton járó szerelem – Józsi és Livi. Egy városba jártak középiskolába. Vasárnaponként a vonaton látták meg egymást, ott kezdtek el felfigyelni a másikra. Lassan kezdett természetessé válni, hogy várják ezeket a találkozásokat, egyre komolyabb, mélyebb dolgokról kezdtek el beszélgetni. Egy idő után hétvégén is találkoztak, táncolni, sétálni mentek, szívesen töltöttek együtt időt. Livinek nagyon tetszett, hogy Józsi tisztelettel bánik vele, figyelmes, megbízható, normális értékrendje van, megbecsüli őt. Józsi is megérezte, hogy nem kell tovább keresgélnie, ezzel a lánnyal szeretné leélni az életét.

Nem sokkal az iskola befejezése után össze is kötötték az életüket. Az első időkben azért volt még néhány meglepetés. Össze kellett csiszolódniuk, tanulni egymást, a közös életet. Házasságuk során a nehézségek idején mindig összekapaszkodtak, egymást erősítették. Felsegítették, ha lankadt a másik, bátorították, vigasztalták egymást. Szeretetük szilárd immár huszonegy éve. Sok várakozás után született szép, egészséges kislányukat ajándéknak élük meg.

Netes ismerkedés után hamar esküvő – Attila és Stefi. Stefi sokáig várt a nagy „Ő”-re, de valahogy nem találta a környezetében. Elköteleződni kész, komoly fiút keresett, aki nem csak laza kapcsolatra vágyik. Ahogy teltek az évek, és a testvéreinek gyerekei születtek, arra jutott, hogy ideje a tettek mezejére lépni. Regisztrált egy társskereső oldalra. Itt ismerkedett, „beszélgetett”, barátkozott, így találtak egymásra Attilával, akivel igazán közel kerültek egymáshoz. A netes ismeretség után telefonon

folytatták a beszélgetést. Egyre inkább úgy érezték, hogy egymásnak lettek teremtve. Mindketten vidámak, gyerekeszerűek, érzékenyek, nagyon hasonlít az értékrendjük. És ami szintén fontos: sűrű tartó kapcsolatra vágytak.

Már csak a személyes találkozás volt hátra. Először kicsit izgultak mindketten, picit esetlenül is sikerült az első randevú, de az azt megelőző beszélgetések meggyőzték őket arról, hogy keressék az újabb lehetőséget a találkozásra. Lassan kezdtek természetesen viselkedni egymás közelében, és nagyokat kacagtak, ki mivel akart a másikban jó benyomást kelteni.

Mivel elég távol esett egymástól az otthonuk, és már kelőképpen felnőttek is érezték ehhez magukat, hamar eldöntötték, hogy komolyan gondolják ezt a kapcsolatot, nincs is mire várni. A lánykérést Attila azért elizgulta egy kicsit, de mára nevetve gondolnak vissza egykori zavarukra. Hat éve kötötték össze az életüket. Készek egy kisbaba fogadására.

Megdobbanó szív az esküvő előtt – Ákos és Rita. Rita keresztény családban nőtt fel. Életének a része volt, hogy szentmisére jár, imádkozik. Középiskolás éve alatt egy ismerős családból való fiúval jártak együtt, aki a szüleinek nagyon szimpatikus volt. Rita azonban úgy érezte, bár nagyon szereti őt mint barátot, ennél többre vágyik a komolyabb elköteleződéshez. ▶

Hiányzott valami a kapcsolatukból, minden megszokottá vált, nem tudta elképzelni, hogy együtt éljék le az életüket, így szakítottak.

Főiskolára egy távolabbi városba került, már nem otthon lakott, hanem kollégiumban. A tanulás mellett eljárt a cserkészvezető-képzőbe is, ahol nagyon jól érezte magát. Az a közösség sokat jelentett számára, az értékrendjüket a sajátjának érezte.

A csapatban egyszer csak megjelent egy olyan fiú, akivel felfigyeltek egymásra. Ákos épp néptáncot tanított a többieknek. Ott volt a fiú bátyja is, aki ugratta, folyton javígtatta őt, belekotyogott az öccse dolgaiba. Ritának kicsit megesett rajta a szíve, megjegyezte magának még jobban ezt a fiút.

Egy bálon találkoztak legközelebb; titokban már remélték, hogy a másik ott lesz. Keresték egymást. Táncoltak, beszélgettek, és megbeszéltek egy randevút is. Mivel távol éltek egymástól, és az iskoláik is messze voltak, nehéz volt személyesen találkozni. Jól jött, hogy telefonálni is tudtak egymásnak, ez is segítette az ismerkedésüket.

Még csak tizenkilenc évesek voltak, mindenképp azt gondolta, hogy ilyenkor együtt járogatnak a fiatalok, aztán majd eldől, mi lesz még ebből. Rita és Ákos azonban akkor már Istentől kérték, hogy adjon útmutatást nekik. Egymástól függetlenül azért imádkoztak, hogy olyan párt találjanak, akinek éppen olyan fontos a hite, mint nekik. És az imák összeértek.

Rita nyáron bemutatta a szüleinek választottját. Ákos elvessége, lelkesedése, mély és komoly istenszeretete meggyőzte a szülőket, hogy a két fiatal összeillik. Persze még sokat kellett várniuk, míg összeköthették az életüket. Volt, hogy hetek, hónapok teltek el anélkül, hogy találkozni tudtak volna. Ilyenkor bizony elszántság, döntés kellett hozzá, hogy újraépítsék, erősítsék a kapcsolatukat. Mivel több évig elhúzódott a várakozás, a rózsaszínű ködön is túl voltak már. Látták egymás hibáit, tévedéseit, és kialakult közöttük az a fajta szeretet, amikor az ember már reálisan látja és elfogadja a másikat.

Az esküvőre készülődtek, az utolsó simításoknál jártak már, amikor egy fiatalember kezdett feltűnően sok időt és figyelmet szentelni Ritának. A lány szíve is megdobbant, érezte, hogy a gyomra beleremeg a találkozásokba. Különösen érezte magát, az Ákos iránti szeretete olyan biztos, olyan stabil volt. Ez az új dolog meg izgatón lebegő. Végül amikor döntenie kellett, az eszére hallgatott. Hozzáment ahhoz, akit már ismert, és hosszú idő óta megbízhatóan szeretett. Döntését soha nem bánta meg. Nincsen „Hufnágel Pisti-szindrómája”.

Azóta tizennyolc év telt el. Isten négy gyermekkel áldotta meg, sok-sok közös örömmel és gondon át vezette őket. Szerelmük mára sokkal mélyebb, kikristályosodottabb. Sokkal értékeesebb, stabilabb és erősebb, mint az első idők „rózsaszín köde”, amelyet a romantikus filmek olyan hatalmasnak és legyőzhetetlennek tartanak.

Tanár a nagyfiben – András és Klári. Klári már általános iskolás korában szívesen vett részt csendesnapokon. Amikor csak tehette, igyekezett Istentől minél többet megtudni, a hite egyre érett és komolyodott. Életének minden területén szerette volna az Úr tanácsát követni. Tőle kért házastársat is.

Az egyetem befejezése után tanítani kezdett, és még akkor is hűségesen eljárt a huszonévesek bibliáóráira, ha csak nagyon kevesen voltak a korabeliek. A kis csapat lelkésze kitalálta, hogy ha meghívják egy hasonló korosztályúakból álló csoportot egy

másik városból, az mindenkinek jó. Így kezdődtek el ezek a találkozók a két nagyi között.

Klári és András itt ismert meg egymást. Beszélgetni kezdtek, de ekkor még nem alakult ki köztük több barátság. Egy újabb ilyen alkalomra András később érkezett, és míg a lelkész bevitte őt az állomásra, megbeszéltek, kik vannak jelen. Kiderült, hogy egy tanár is van az ifisek között – róla András azt gondolta, valószínűleg valami búvalbélt, szigorú öreglány lehet. Amikor megérkezett – nyitott, közvetlen személyiség lévén – mindenkinek bemutatkozott. Nagyon meglepődött, amikor kiderült, hogy Klári „a tanár”. Ahogy tovább beszélgettek, kicsit el is szomorodott, mert neki nem volt diplomája, sőt az is kiderült, hogy pár évvel fiatalabb, mint az a kedves lány. Át lehet-e hidalni ezt a különbséget? Vajon elfogadja-e a közlekedését, vagy rangon alulinak ítéli őt? – gondolkodott a fiú.

Nehezen vette rá magát, hogy lépjen. Sok imádság, sok kétség között végül levélben fedte fel közlekedési szándékát Klárinak. A lány szíve is erősebben dobogott már akkor, de úgy gondolta, nem illik azonnal válaszolni, úgyhogy várt pár napot, és megírta a fiúnak, hogy ne aggódjon, „nem harap a néni”. András jót nevetett ezen, és most már bátrabban közeledett. Leveleztek, találkoztak, beszélgettek, ismerkedtek. Együtt mentek el egy lakodalomba, ahol az is kiderült, milyen jól tudnak együtt táncolni. No és persze az is, hogy különböző helyzetekben ki hogyan reagál, mi érdekli a másikat, mi érték számára.

Mivel mindketten dolgoztak már, a hétvégéken tudtak találkozni. Ahogy egyre jobban megismerték egymást, arról is

beszélgetni kezdtek, hogyan képzelik el a közös életüket. A tervek, álmok olyan természetesen kerültek szóba, hogy maguk is elcsodálóztak rajta. Nem is húzták-halasztották sokáig a döntést, hisz az imádságban hordozott kérdés válasza talált: az Úr kezéből vették a párjukat. András hamarosan – négy-öt hónap ismerkedés után – megkérte Klári kezét, és összeházasodtak.

Huszonegy év és három gyerek után is áldásnak élik meg egymást. Közös örömeiket és terheiket az Úr kezébe teszik.

Igaz mese – Péter és Márta. Ennek az immár közel fél évszázados, mai szemmel nézve kissé anakronisztikus és romantikus love storynak, házasságtörténetnek a rövid krónikáját leginkább egy népmese stílusában lehet összefoglalni.

Hol volt, hol nem volt... Valamikor a hatvanas évek legvégén a szabolcsi homokbuckákon is túl egy frissen érettségizett legény a nyár végén búcsút intett a szülői háznak. Elindult a nagyvilágba, hogy Nyíregyházáról a fővárosba menjen tanulni a „papipari tanodába”, így folytatva az atyai ágon hetedízigen sorjázó lelkész ősök útját. Akkortájt összesen alig harminc ifjú készült a szent szolgálatra, köztük csupán egy-két bátor leány akadt...

Nyíregyháza után bizony erősen hiányzott a legénynek az otthoni eleven gyülekezet, a szép Nagytemplom, a szerető család. Elindult hát szerencsét próbálni a nagyvárosban új lelki otthont keresve. S mit ad Isten: hamarost elvetődött a Belváros egyik főterére, ahol megpillantott egy rejtélyes épületet, amelynek ugyan még tornya sem volt, de azt állították róla, hogy „az ország temploma”. Furcsállotta a legény, hogy miféle ország és miféle templom lehet az ilyen. Gondolta, ennek azért utána néz. Legnagyobb öröme szinte minden együtt volt ezen a helyen, ami otthonról elindította a papi hivatás felé: jó ígérgetők, befogadó közösségek, nívós egyházzenei élet, orgona- és kórusmuzsika.

Eszébe jutott édesapjának bölcs tanácsa, amivel útra bocsátotta: „Fiam, rövid az élet ahhoz, hogy Bachon kívül más hallgassunk...” Így hát rögvest be is lépett a gyülekezet méltán híres énekkarába. Szorgalmasan eljárt a kedd és péntek esti próbákra, és lassan kezdett rádöbbenni arra, hogy azért Bachon kívül is akadnak még figyelemre méltó értékek. A basszusszólamban ülve rácsodálkozott, hogy mennyire vonzó szólam az alt, ahol felfedezte a helyi lelkész legszebbik leányát, aki akkoriban még csak tizenhat (!) esztendő volt.

Az őszi magvetés tavaszra olyannyira szárba szökken, hogy a legény és a leány elhatározták, külön is tartanak szólampróbákat, hiszen lehet-e valami szebb, mint egy harmonikus alt-basszus duett? Szorgalmas próbákkal telt el öt hosszú esztendő. Ezalatt a legény elvégezte a teológiát, a leány pedig leérettségizett, és elkezdte az egyetemét. Azután végre beköszöntött a várva várt ünnepi nap. Immáron lassan negyvenöt esztendeje, hogy egy szép júliusi vasárnapon a két lelkész édesapa életre szóló örökségével, a második zsoltár utolsó versével indulhattak el az esküvői oltártól: „*Boldogok mindazok, akik öbenne bíznak!*” Az áldást követően a házasságuk bölcsőjét jelentő énekkartól is drága nászajándékot kaptak, Bach h-moll miséjének zárótételét: *Dona nobis pacem*, azaz: *Adj nekünk békességet.*

És lássunk csodát! Ez a három, nagy B-betűvel írandó bibliai kincs: Bizalom, Boldogság, Békesség, mind a mai napig elegendő útravalónak bizonyult közel fél évszázados közös vándorlásukban. A felülről harmatozó adományok segítették őket a

KÉPEINK A SZEREPLŐK ARCHÍVUMÁBÓL

családi és a gyülekezeti élet közötti egyensúlyozás kockázatos kötéltáncában éppúgy, mint a lelkési hivatásból fakadó vándormadársors derűs felvállalásában. Hányszor kellett Altnak újraindálnia a duettet, felvállalva a fészekrakás minden gondját és terhét: Kispest, Budavár, Angyalföld, Pécel, Nagytarcsa, Cinkota, Puskin utca...

S mindeközben megérkeztek a várva várt Fióák: Tamás, Kristóf és Tünde. Az ő gondozásuk is nagyrészt az anyamadarra hárult, mert az apamadar ritka vendég volt a családi fészekben. Sajnos elég gyakori az ilyenfajta, mindenfelé repkedő, nyüzsgő jómadár ezen a tájékon...

Így telt és múlt az idő esztendőről esztendőre, évtizedről évtizedre. Míg végre beköszöntött az ősz az apamadar életében, aki leszállópályára érkezve hű párjával együtt végre csendesebb, nyugodtabb fészket rakott egy kis mátyásföldi kertés házban. Ahogyan tréfásan emlegetni szokták: „Érett korunkra végre megházasodtunk.”

Hála Istennek, ez a barátságos fészkek se mindig csöndes. Gyakran megtelik étellel, amikor betoppannak a fióák fiókái: Regina és Míra, valamint Máté, Domonkos, Boldizsár és Martin. Ilyenkor a nagyanyomadar csak úgy röpdös örömeiben, és a nagyapomadar is igyekszik felvenni a fióák lendületes tempóját.

Bizony mindmáig boldogok, akik öbenne bíznak! Még akkor is, ha egyszer majd meghalnak. Aki nem hiszi, járjon utánuk...

■ Összeállította: FULLER TÍMEA

Művelt levelezőtárs és elkötelezett evangélikus

Vitnyédy István emlékezete

Különös életút az, amelyet a háromszötven évvel ezelőtt elhunyt Vitnyédy István bejárt. Jogászként és politikusként korának széles körben ismert tagja – többek között Zrínyi Miklós horvát bán, hadvezér és költő jogtanácsosa és bizalmasa –, megszállott levélíró, aki több száz levelet hagyott hátra, kivételesen olvasott és művelt nemesember, aki rengeteget tett az evangélikus oktatásügyért is. Vagyonát élete végéig gyarapította, de örökösei ebből már semmit sem élvezhettek. Vitnyédy regénybe illő életrajzát először Fabó András írta meg 1871-ben.

Vitnyédy István édesapja, Vitnyédy János Nádasdy Pál gróf udvarbírója volt a sárvári várban. Hűségese szolgálataiért a gróf 1619-ben nemesi rangot eszközölt ki számára II. Mátyás királynál. Ekkor a kis István hétéves volt, így ő már nemesemberként léphette át a felnőttkor küszöbét.

Tanulmányában és a jogi végzettség megszerzésében a Nádasdyak is támogatták. Így a kor szokásainak megfelelően tanulmányainak végeztével Nádasdy Pál titkáráként kezdett el dolgozni. Ez valószínűleg 1640-ig tartott, ugyanis abban az évben, augusztus 27-én vette feleségül a soproni Endresz János külső tanácsnok nevelt lányát, Raidel Zsuzsannát. A polgármester és a városbíró volt az esküvői tanújuk.

Az ifjú pár otthona a Szent György utca 7. szám alatti ház lett Sopronban. Az épület érdekessége, hogy a barokkos, emeleti zárt erkélyét Vitnyédy nem építtethette meg, mert a házat a városi polgárok már így is túl díszesnek tartották. A főpárkány alatt, a kapu fölött két faragott férfifej látható még napjainkban is. Felül komoly, nagy bajszú férfi néz az arra járókra, alatta pedig egy nyelvét öltögető torz pofa. A hagyomány szerint mindkettő az építető arcma. A torz pofa kezdetben azokra az irigy soproniakra nyújtogatta a nyelvét, akik perbe fogták őt a szokásosnál nagyobb és pompásabb palota építéséért.

Hogy igaz-e ez a legenda, nem tudjuk. Az azonban tény, hogy a városlakók hamar felfigyeltek a tehetséges fiatallem-

berre. „E városba telepedve – írta róla Fabó András a *Vitnyédy István levelei 1652–1664* című munkájának bevezető tanulmányában – mint ügyvédnek, fényes tehetségével, mondhatni lángeszével, erélyességével s lankadatlan tevékenységével lehetetlen volt magára nem vonnia a közfigyelmet, és Sopron városa 1638-ban nemcsak jegyzőül választotta, hanem az 1646-i országgyűlésre követeül is küldötte, mely országgyűlésről tőle »Napló« is maradt fenn.”

A későbbiekben is folytatódott e politikai karrier: összesen kétszer volt a város küldötteként országgyűlési követ, majd népszerűségének köszönhetően Sopron vármegyének 1647-ben a főpénztárosa, 1655-ben pedig országgyűlési követe lett.

Közkedvelt levelezőpartner

A művelt, több nyelvet beszélő, szakmájához és kereskedelmi, gazdasági kérdésekhez kiválóan értő ügyvédnek rendkívül széles volt az ismeretségi köre.

Szoros kapcsolat fűzte a Zrínyiekhez. A család jogtanácsosaként és bizalmasaként gyakran vendégeskedett a horvát bán csáktornyai várban. Olvasta is urának, Zrínyi Miklósnak, a költőnek és hadvezérnek az írásait; 1661. június 29-én Sopronban kelt levelében Zrínyi egyik munkáját küldi vissza a szerzőnek, s egyúttal ajánlkozik a mű kinyomtatására. Vitnyédy könyvtárában megvolt a költő Zrínyi *Adriai tengernek Syrenia* cí-

mű, első kiadásban 1651-ben Bécsben kinyomtatott gyűjteményes kötete is. (Ebben jelent meg először a Zrínyi-eposz, a *Szigeti veszedelem*.)

De Vitnyédy István a horvát bán tragédiájának is részese volt; az 1664. november 18-ai végzetes napon ő is abban a hintóban ült, amelyből Zrínyi Miklós kiszállt, hogy a meglőtt vadkan nyomába eredjen. Mint ismeretes, a kuršaneci (ma Horvátország) erdőből a bán már nem jött ki élve.

Vitnyédy élete végéig nemcsak földi kereskedő-árutermelő protestáns köznemesekkel állt levelezésben, de a felsőbb körök nemesseivel is intenzív levelezést folytatott. Hogy csak néhányat említsünk közülük, a Nádasdyakon és Zrínyieken kívül kapcsolatot ápolt az Esterházy, a Zichy, a Thököly, a Batthyány, a Pálffy, a Bánffy, a Wesselényi családokkal. „Zrínyi, a költő életét Vitnyédy levelei nélkül részletesen megírni nem lehet” – olvassuk Fabó András említett tanulmányában. De írt levelet II. Rákóczi György erdélyi fejedelemnek is, gróf Bethlen Miklós pedig többször is tett kitérőt Sopron felé, hogy Vitnyédyt meglátogassa. 1858-ban kiadott önéletrajzában Bethlen gróf soproni ügyvéd barátját „híres lutheránus prókator- és főember”-nek nevezi.

De nemcsak a magyar társadalmi elittel és városi polgársággal állt szoros összeköttetésben, hanem külföldi levelezőpartnerei is voltak. A württembergi herceg, a mainzi választófejedelem vagy a holsteini herceg is a címzettek között szerepelt.

Vitnyédy fennmaradt leveleit gróf Szirmay József ajándékozta a Magyar Tudományos Akadémiának 1864-ben. Átnézésükkel és „az érdekesbek kiszemeléseivel” Fabó András, az Akadémia levelező tagját bízták meg. A kétszáznegyvenöt levelet tartalmazó válogatás 1871-ben látott napvilágot. Ebből megtudhatjuk, hogy Vitnyédy a birtoka nagyobbításá-

hoz nem restelt például vásárolt borokkal „nyereszkedni”, bőrökkel kereskedni. Márpedig ilyen tevékenységeket – Fabó szavaival élve – „akkoron nemes emberhez aligha tartottak méltónak”. Sőt az ismert főurakat is igyekezett rávenni e „magokhoz illetlen” kereskedésre.

Evangélikus pártfogó

Az 1600-as években gyakori volt, hogy egy-egy város vagy tehetősebb személy tehetséges diákok tanulmányait anyagiilag támogatta. Cserébe elvárták, hogy végzettségének megfelelően meghatározott ideig a patrónus szolgálatában álljon.

Alumnusai Wittenbergben, Jénában, Tübingenben és Eperjesen tanultak. De nemcsak a patronált diákok száma miatt emelkedik ki a közismert jogász. Rendhagyó volt az is, hogy a bevett szokás ellenére nem tartott igényt végzett patronáltjai szolgálatára. Helyette az evangélikus egyház és az oktatás szolgálatába kívánta állítani őket. Ezzel kapcsolatban egyik támogatottjának 1657 májusában így fogalmazott: „...nem kívánom, nekem obligatus légy, Istennek és az anyaszentegyháznak fogsz szolgálni.”

A soproni magyar gimnázium felállítását követően egy másik, még jelentősebb evangélikus oktatási intézmény létreho-

hivalt vállalt, majd a kereskedelembe is bekapcsolódott. Óriási könyvtárával, az alumnusaira fordított összegek nagyságával szintén kiemelkedett köznemes társai közül. Habár anyagi helyzete sokkal szerényebb volt, mint egy főnemesé, gyakorlatias, »polgári« gondolkodásával, áldozatkészségével többet tett az evangélikus oktatásügyért, mint korának bármelyik lutheránus főura.”

Az oktatásügy apóropóján e helyütt azt is meg kell említenünk, hogy Vitnyédy a külföldi legfelsőbb körökben elért jó hírnevét valószínűleg műveltségének, olvasottságának is köszönhetette. Szenvedélyesen gyűjtötte a könyveket. Halála után a könyvtárában ötszáznegyven tételt vettek leltárba, igaz, némely műből több példányt is beszerzett. A vagonos köznemesi réteg tagjainak könyvtáráiban átlagosan csak ötven-hatvan kötet volt jellemző; a Vitnyédy-bibliotéka méretével csak a dűsgazdag főnemes, Esterházy Pál nádor fraknoi könyvtára vetekedhetett a maga ötszázötvenkét kötetével.

Botcsinálta emberrabló

1666. december 19-én Bécsben írásos szövetséget kötött egymással a Wesselényi-féle összeesküvés három legjelentősebb alakja, Wesselényi Ferenc nádor, Zrínyi Péter horvát bán és Nádasdy Ferenc országbíró. Az oklevélben célul tűzték ki I. Lipót császár (uralkodott 1657–1705 között) abszolutisztikus rendszerének letörését, az ország területének felszabadítását és a rendi állam maradtalan helyreállítását.

Vitnyédy István maga is részt vállalt az összeesküvésben. Sőt nem kisebb tervet eszelt ki, mint magának Lipót császárnak az elrablását és túszul ejtését. A szabadon bocsátás feltételeként az elégedetlenek és a protestánsok kérésének teljesítését szabta volna. A megvalósításhoz Zrínyi Miklós öccsét, Pétert arra akarta rávenni, hogy biztosítsa számára ötszáz embert. A bán azonban ezt megtagadta, így a terv meghiúsult. Amikor a bécsi udvar tudomására jutott a szervezkedés híre, a vezetőket fő- és jószágvesztésre, vagyonekrobzásra ítélték.

Vitnyédy azért került el a hóhér pallosát, mert időközben, 1670. február 13-án meghalt. Temetése tíz nappal később, *Invocavit* vasárnapján volt Lang Mátyás szolgálatával.

■ BODA ZSUZSA

FOTÓ: HIPSÁGH GYÖNGYI

Sopron, Szent György utca 7., Vitnyédy István egykori háza

A dunántúli evangélikus lelkészképzésre nézve súlyos következményekkel járt, hogy az országrész leghatalmasabb patrónus főura, a lutheránus gróf Nádasdy Ferenc 1643-ban áttért a katolikus hitre, birtokain pedig komoly ellenreformációs tevékenységbe kezdett. Lépésének következményeként az addig jelentős támogatást élvező csepregi gimnázium – amely egyben a dunántúli lelkészképzés helyszíne is volt – sorvasdásnak indult.

A helyzet súlyosságát látva több vagonos evangélikus soproni lakos – közöttük Vitnyédy István is – felajánlásokat tett egy létrehozandó magyar gimnázium javára. A soproni Gymnasium Hungaricum végül 1658. július 11-én nyitotta meg kapuit.

A jómódú Vitnyédy az évek során öt diáknak, majd legidősebb fiának, Jánosnak is támogatta a tanulmányait.

zásában játszott fontos szerepet Vitnyédy István. Az erősödő ellenreformáció hatásai ellenében szövetkezett a kor lutheránus magyar nemessége és a többségében német városi polgársága. Ezzel a szokatlanul nagy társadalmi összefogással Eperjesen akadémiai rangú tanintézetet hoztak létre, amelynek küszöbét 1667. október 18-án léphették át az első diákok. Az eperjesi intézmény tanári karában Vitnyédy két korábbi alumnusa is helyet foglalt – valóra vált tehát álma: pártfogoltjai az „Istennek és az anyaszentegyháznak szolgálatába” álltak.

Sárközi Gergely a *Credo* evangélikus folyóirat 2006/1–2. számában megjelent tanulmányában (*Vitnyédy István és az evangélikus oktatásügy*) így fogalmaz: „Vitnyédy István személye [...] a társadalmi összefogásnak is jelképe lehetne. A városba költöző magyar nemes, Vitnyédy német polgárlányt vett feleségül, polgári

Miért ne legyek nevelőszülő?

Héttagú családból mindenki más-másfelé futkos a hétköznapokon. Legtöbbször egyedül vagyok itthon dél körül. Ha nem felejttem el, és időben kivészek valamit a fagyasztóból, akkor melegeget ebédelhetek. Hogy mit, azt szinte soha nem tudom. Pedig már nagyanyám megmondta, hogy a befőttös-, lekváros-üvegekre és legfőképpen a fagyasztóba kerülő dolgokra rá kell írni, mi van bennük. A dátumot még rá szoktam firkantani, de a tartalmat elég gyakran lehalasztom. Minek, hiszen látszik, mit rejtenek a dobozok! Persze, amikor elteszem, még tényleg, de amikor keresgélek közöttük, akkor már fogalmam sincs. Kikapok egyet: ha kiolvad, éppen jó lesz. Biztosan ehető, hiszen azért tettem ide.

Íme a véletlenre bíztam valamit, ami pedig érint. És nincs vele semmi bajom. Ennél sokkal gyakrabban kockáztatok. Akkor is, ha ismeretlen helyen vásárolok, akkor is, ha gyümölcsfát ültetek: ki tudja, milyen lesz a termése?

A legkomolyabb rizikót akkor vállaltam, amikor a gyermekeimet befogadtam. Az anyéim természetesen úton fogantak és születtek, de ha jobban meggondoljuk, nem tudhattam előre, kire is mondok igent, amikor elindult az életük. Nem tudtam róluk az égvilágon semmit. Fogalmam sem volt, hogy aki bennem növekszik, fiú-e vagy lány, hullámos vagy egyenes lesz-e a haja, kék, zöld vagy barna a szeme, hogy mi érdekli majd inkább: a humán vagy a reál tárgyak, sőt azt sem, hogy egészségesen fognak-e világra jönni, vagy sem.

Az az érdekes, hogy egyetlen pillanatra sem emlékszem vissza, amikor egyáltalán felmerültek volna bennem ezek a kérdések. Pontosabban: természetesen gondolkodtam a babáimon, de nem kérdésként, hogy érdemes-e vállalni őket, hanem várakozással; alig vártam, hogy megismerhessem mindegyiküket. És bár a faluban volt olyan, aki benézve a babakocsiba – a harmadik szendergett benne éppen – elnevette magát: „Á, olyan, mint a többi!”, nekem nagyon is különbözőnek

tűntek és tűnek a mai napig. Fantasztikus látni, ahogy kinyílik az életük, mint egy titokzatos, gyönyörű virág bimbója. Kimondhatatlan hála van bennem, ha csak rá gondolok, hogy része lehettem ennek a csodának.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

A gyermek tehát mindig ismeretlenként érkezik. Mivel nevelék eltérő fejlődését is, még azt sem mondhatom őszintén, hogy fő az egészség, mert ennél sokkal többet ad nekem, hogy mennyi szeretet és őszinte ragaszkodás van például a mi sérült kisfunkban.

Az érdekes az, hogy miközben komoly kampány megy egy-egy kóbor kutya vagy cica jó gazdára találásáért, addig alig-alig van szó arról, hogy mennyi kisgyerek él állami gondozásban még ma is. Ezek a lurkók nem azért kerültek oda, mert rosszabbak vagy csúnyábbak a többiekénél. Egyszerűen annyira rémes körülmények közé érkeztek vagy kerültek, hogy annál még a nevelőotthon is jobb megoldásnak tűnt a számukra. Ez nem azt jelenti, hogy ideális helyen vannak, csak azt, hogy kapnak rendszeresen enni-inni, van az évszaknak megfelelő ruhájuk, fedél a fejük felett. Ám hogy sze-

mélyes odafigyelést kapnak-e egy ekkora intézményben, azt talán nem is kell taglalnom: sajnos, biztosan nem.

Márpedig egy embernek, legyen kicsi vagy nagy, a testi szükségletei mellett legalább olyan fontos az, hogy megélhesse: szeretik és elfogadják. Hogy örülnek

neki, számontartják, gondolnak rá, követik az életének az eseményeit, hogy valakit érdekel, mi van velük. Ennek a hiánya – a sajátjaimon láthattam, amikor kórházban kellett lennem pár napig – folyamatosan rombolja őket.

A naponkénti teljes odafordulás, osztatlan figyelem, jó szó, biztatás, simogatás, ölelés, segítség és kicsi figyelmesség nélkül nem fognak jól fejlődni soha a gyerekek. Gyengül az érdeklődésük, a túróképeségük, az ellenálló képességük. Hamarabb megbetegszenek, leromlik az iskolai teljesítményük, lankad a jókedvük, csibészegégekkel próbálnak egy kis figyelmet kicsiholni maguknak. És ilyenkor szoktuk azt mondani, hogy lám, a nevelőotthonos gyerekek rosszak. Pedig csak normálisan reagálják le azt, ami iszonyatosan nehéz nekik. Én se tennék máshogy, pedig már felnőtt vagyok. Mindannyiunknak szükségünk van rá, hogy szeressenek, hogy valakik lehessünk. De hol vannak azok, akik ezt meg tudnák adni?

Tudták, hogy készül az ecet? Gyümölcsöket hagynak nyitott helyen gondozatlanul, és a folyamat magától megindul. Az édes, jóízű gyümölcs csipős és savanyú lesz. Két szomorú igazság is eszembe jutott erről. Az, hogy az anyaméh gyümölcse a gyermek, és nem mindegy, mivé lesz. És hogy a Lélek gyümölcse a szeretet, amely szintén – el nem használva – megecetesedhet. Be tud savanyodni az életünk, ha nem „szeretjük el” a bennünk lévő melegséget, gondoskodásra való készségeket, elfogadást.

Ne pazaroljuk hát el a kapott jót! Ha valamiért nem született gyerek a családban, vagy annyi született, hogy még maradt szabad kapacitás. Ha nem érkezett meg a várva várt unoka, vagy csak olyan messze lakik, hogy bennünk rekednek az ölelések. Ha egyedül maradtunk, kifutottunk az időből, és hiányzik egy gyermek ragaszkodása. Igen, ha van szabad felhasználás szeretetünk, ne hagyjuk megecetesedni! Olyan sokan várják azt a jó gyümölcsöt! Éljük meg az élet teljességét, és ajándékozzuk meg egy lehetőséggel a boldog életre Jézus egyik kistestvérét!

Csak az első lépés nehéz, amikor elindulunk egy új úton. Amikor már rajta vagyunk, és tudjuk a célt, kapunk elég erőt napról napra.

Itt van hát a kérdés, a válasz pedig a tiéd: miért ne legyenek nevelőszülők?

■ – FÜLLER –

Egy gyermek és ezer hét

Valamelyik adventi készülődésem során olvastam egy novellában, hogy egy gyermek felnevelése körülbelül ezer hét. Utánaszámoltam, és tényleg. Körülbelül akkorra lesz önálló keresettel rendelkező, saját lábán megálló felnőtt abból a három-négy kilogrammal született apró csomagból, akit születésekor megpillantottam.

Különös ez az ezer hét. Egyszerre sok és kevés. Ha hetekre bontjuk, nagyon döbbenetes. Hogyan repül el egy hét? Hétfő reggel: öltözés, mosakodás, reggeli, indulás, munka vagy tanulás, délből ebéd, délután valamikor haza, egy kis házi meg házi körüli munka, csevegés a családtagokkal, lazulás, pihenés, és már ott is a kedd. Mire föleszmél az ember, eltelt egy hét. Igaz, az idő relatív, de a legtöbb hetünk úgy gurul tova, hogy alig is vesszük észre.

Valahogy ilyen a gyerekek nevelése is. Olykor óráknak tűnik, míg sikerül levinni a beteg lurkó lázát, belediktálni az első főzelékeket, odaterelni a délutáni alváshoz, leültetni leckét írni. Aztán néha megdöbbenünk: már jár, már beszél, oviba indul, iskolatáskát veszünk, felsős lesz, középiskolába megy, egyedül jár be. A szalagtűzőn büszkén és könnyes szemmel csodáljuk meg: kész hölgy, kész férfi. Aztán jogosítványt szerez, érettségizik, pályát választ, és külföldre utazik, párja lesz, dolgozni jár... És az ezer hét, hopp, el is repült.

Nemrég beszélgettem egy barátommal. Ő vetette föl a témát, ártatlan vagyok a dologban. Végig a kis Dávidról beszél. Először csak annyit, hogy milyen aranyos, kedves és csibész. Aztán lassan az aggodalmait is felfedte: a kortársaitól különbözően fejlődik, nehezen indul a beszéde, esetlen a mozgása. Világos lett számomra, hogy biztatást és útmutatást vár tőlem, aki szintén nevelek eltérő fejlődésű kisgyereket. Jó egy kitaposott utat látni, amikor az ember új irányba kényszerül.

Szóval, beszélgettünk, kérdezgettem, ötleteltünk. Valamikor a több mint egy órája folyó eszmecsere vége felé derült ki, hogy ez a gyerek tulajdonképpen nem is az övé. Illetve ő neveli születése óta, de nem ő a vér szerinti apukája. Megdöbbsentem. Én férfít gyerekekben ennyire komolyan

utat keresni ritkán láttam. (Igaz, többnyire nőkkel beszélgetek.) Ez a fiatalember egy volt tanítványom, aki különösen közel állt a szívemhez, mert az egyik legnehezebben kezelhető gyerek volt az évfolyamán, így nyilván többet imádkoztam érte, gondolkodtam rajta.

Néztem az arcát. Aztán még egyszer rápillantottam a képen lévő kis szókegyerekre. Tényleg. Magamtól is rájöhett volna. A férfi barna bőrű, sötét hajú, nagydarab, izmos, a kicsi meg olyan világos bőrű, szeplős, hullámos szőszke hajú, tejbe pottyant kis nudli. De ahogy beszélt róla, minden szavában, gesztusában, az összeráncolt homlokában, ahogy elgondolkodott és mérlegelt, mindezekben csak azt az együtt eltöltött bő százötven hetet tudtam látni.

Pillanatnyi megtorpanás után ki is bukkant belőlem: „Komolyan azt hiszed, hogy több köze lehet ehhez a gyerekhez annak, aki mindössze egy sejtet adott az ő életéhez, mint neked, aki három éve neveled? Mint neked, aki először a kezébe vette, és örült a világra jöttének! Neked, aki rettegve ültél az ágya mellett, amikor láza volt, aki cumisüvegből etetted az éjszaka közepén többször is türelmesen. Aki büszkén és örömmel nézted, amikor a kölkök először felállt, és az egész asztalterítőt lerántotta kapaszkodás közben. Neked, aki most is úgy aggódsz érte. Akinek ennyire tele van a szíve egy gyerekkel, az nekem ne mondjon semmi ilyesmit, hogy nem az övé az a gyerek!

Egy szuszra mondtam. Egy szuszra is írtam le. Igen: komolyan hiszem, hogy egy gyerek azé, aki szereti, gondozza, időt tölt vele, neveli. Persze ismerem az anyakönyvezést, a születés után bekerül oda két név. Jobb esetben a babát váró édesanya és édesapa neve. De ha ők valamiért nem tudnak helytállni a kicsi nevelésének örömmel és bánattal, szeretettel és fáradtsággal kikövezett útján, érvényesnek érzem azt, amit egy odaszánt emberpár tehet a gyermekért. Jogosnak és hitelesnek érzem őket szülőkként megnevezni és értékelni.

Nem olyan bonyolult ez. Ezer hét – egy sejt. Csak vessék össze bátran!

■ F. T.

Lelkészábrázolások címereken

A címeres nemeslevelek jogi és művészeti jelentőségük okán gyakran kutatott dokumentumok, de a heraldikai vizsgálódásokon túl egyéb szempontból is tartogatnak érdekességeket. A sokszor nagyon színvonalas címerfestmények a viselettörténet vagy éppen a különböző mesterségek, foglalkozások, hivatások szempontjából is vizsgálhatók. Hogyan jelenítették meg például a lelkészi hivatást, e spirituális „foglalkozást” a címereslevelek, illetve milyen címereik voltak a protestáns lelkészeknek?

A protestáns egyházakban – szemben a kötelezően megalkotott római katolikus főpapi címerekkel – a személyes címerek ritkák, s azokkal a megnesmesített lelkészek címeresleveleiben találkozunk. Természetesen a nemesi családból származó és egyházi pályára lépett személyek rendelkeztek címerrel, s családjuk címerét mint családtagok jogosultak voltak viselni, más azonban az az eset, amikor a lelképásztor a szolgálataiért, érdemeiért részesült a címeradományozás és nemesítés kiváltságában, és vele együtt utódai is elnyerték a címereslevélben foglalt jogokat.

Kollektív nemesség – személyes nemesség

Bethlen Gábor erdélyi fejedelem a nevezetes oklevelével 1629-ben minden református lelkészi utódot megnesmesített, de az ezzel járó nemesi előjogoknak az érvényesítése – leginkább a Partiumban – gyakran akadályba ütközött. Ezért a lelkészek igyekeztek inkább személyes nemességet és címet szerezni. Erre az utódaiknak volt szükségük leginkább, hiszen maga a lelkész a státuszánál fogva nemesi kiváltságokat élvezett.

Maga Bethlen Gábor is adott ki személyes címereslevelet prédikátoroknak, amelyek címerképein a lelkészek hivatásuk gyakorlása közben jelennek meg, kezükben Biblia vagy más, az istentisztelethez köthető tárgy, öltözetük s a mellettük megjelenő jelképek is egyértelműen mutatják a megadományozott foglalkozását. A lelkészábrázolások ilyen módja köszön majd vissza később egyes 19. századi egyházközségi címeres pecséteken is.

Újszövetség, pálmaág, angyalok

Az előbbieknél szép példája Bethlen Gábor nemességet és címet adományozó – 1624. március 25-én Kassán kiadott –

oklevele milotai Nagy Jánosnak a Szatmár megyei Milota falu lelkészi hivatalának több éven át tartó betöltéséért, odaadó szolgálataért.

A címereslevél *narratió*nak nevezett részében – különösen a 17. század végétől – gyakran leírják az adományos életútját, cselekedeteit, azokat az érdemeket, amelyekért a címeres nemeslevelet kiérdemelte. Ezek a leírások jelentős mennyiségű és másuttal nem mindig fellelhető információt is tartalmazhatnak. Milotai Nagy János

kiváltságából a megadományozott fiai, Mihály, János és Tamás, valamint unokaöccse, Bartos – másképp Musai – János is részesültek, ahogy az a címereslevél szövegéből szintén kiderül. Ez a szövegrész egyúttal a családtörténeti adatok ellenőrzéséhez is hozzásegítheti a kutatót.

A címerkép egyértelműen a megadományozottat jelképezi: a szemlélővel szemben állva ábrázolt, hosszú, fekete papi ornátusba öltözött adományos jobb kezében az *Újszövetséget* tartja, baljában

pálmaágot, feje fölé jobbról és balról egy-egy fehér ruhás angyal babérkoszorút emel. Az oklevél szövegében meg is találjuk az *Újtestamentum* megnevezését (*Novum Testamentum*), így kétséget kizáróan azonosítható az ábrázolt tárgy. A címerek azon típusát, amelyeken a címerkép egyértelműen utal az adományozott hivatására, vagy a címerkép elnevezése a tulajdonos nevével azonos, beszélő címernek nevezzük.

Realisztikus ábrázolás a címerképen

Hasonló motívumok jelennek meg, de kicsit másként Soós Ferenc kolozsvári evangélikus lelképásztor 1702. november 24-én Bécsben kelt címereslevelén, amelyet I. Lipót adott ki. Az adományos jelképeként (*pars pro toto* – rész az egész helyett) egy fekete ruhás bal kar jelenik meg, amely egy nyitott könyvet tart. A fő címerkép a Biblia, amely ebben az esetben is egyértelműen utal a megadományozott egyházi kötődésére.

A címereslevél fontos része a címerleírás, amely a heraldika alapelveinek és szabályainak figyelembevételével történik. A cél, hogy e leírás alapján az adott címer egyértelműen lerajzolható, lefesthető s azonosítható legyen. Soós Ferenc címereslevelén a leírás szövege meg is nevezi a szent könyvet (*Biblia Sacra*), amelynek a címerben ábrázolt lapjain – de a leírás szövegében is szereplően – a IEHOVA felirat olvasható. Sisakdíszként fehér galamb szerepel, amely csőré-

FOTÓK: MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR ORSZÁGOS LEVÉLTÁRÁRA

ben olajágot tart. Bizonyára e közismert szimbólum alkalmazása sem lehetett véletlen a lelkészi hivatás képi megjelenítésekor.

Oltár előtt térdeplő, kezét imára kulcsoló, egyházi öltözetet viselő férfit ábrázol Hídvéghy István gyalui prédikátor címere, amelyet I. Rákóczi György erdélyi fejedelem parancsára állítottak ki Gyulafehérváron 1639. május 22-én. Mivel a szöveg megnevezi az adományozott által ugyancsak nemességét kapott feleségét és fiait – Szabó Zsófiát, valamint Hídvéghy Mártont és Istvánt –, család-történeti adatok birtokába is juthatunk. A címerkép ezúttal nem jelképek segítségével utal az egyházi hivatásra, hanem – egyébként magyar címertani sajátosságként – realisztikus ábrázolásra törekedve mutatja be a lelképásztori tevékenység egy pillanatát. A lelkészi címerek is leggyakrabban a Bibliát, illetve magát a lelkészt ábrázolták, vagy íróeszközt – lúdtollat – használtak a lelkészi tevékenység képi megjelenítésére.

A témához kapcsolódó érdekesség, hogy az első magyar címertan szerzője éppen egy református lelkész, Pápai Páriz Ferenc volt. *Ars Heraldica* című munkája 1695-ben látott napvilágot.

Hazánkban a legnagyobb címereslevél-gyűjtemény a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában (OL) található, de a megyei levéltárak is őriznek armálisokat. Az OL-gyűjtemény már több éve digitálisan elérhető és kutatható az intézmény adatbázisai között. Jelenleg folyamatban van az adatbázis megyei anyagokkal való kiegészítése, s az így teljessé váló gyűjtemény 2020 tavaszán már hozzáférhető lesz a kutatók számára.

■ KOVÁCS ELEONÓRA

A szerző egyházunk gyűjteményi tanácsának elnöke, a Magyar Nemzeti Levéltár főlevéltárosa

A cikkben említett dokumentumok a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának őrzetében található az MNL OL R 64 1. No. 244.; F 21 S 34; R 64 1 No. 359. jelzet alatt. Az adatbázis elérhető itt: <https://adatbazisonline.hu/adatbazis/cimereslevel-adatbazis>.

Szépen elválni?

Noah Baumbach filmje széthullásról és összetartásról

Húsba vágó és aktuális kérdéseket vet fel a házasságról, válásról a Házassági történet című amerikai film. A történet nem a „válnak-e, vagy sem” kérdést járja körül, hanem sokkal inkább azt, hogy a szerelmes házastársak hogyan válnak el egymástól. Emberközeli, szimpatikus, erős érzelmi töltetű alkotás lett. Érdemes megnézni.

Nicole (Scarlett Johansson) a történet szerint színésznő, férje, Charlie (Adam Driver) pedig színházi rendező. A film első néhány percében azt hisszük, tökéletes az összhang közöttük, aztán hideg zuhanyként jön a felismerés: a házaspár éppen terápián van, mert kapcsolatuk zátonyra futott, és válni akarnak. Eleinte a lehető legcivilizáltabb módon próbálják

A *Házassági történet* forgatókönyvírója és rendezője, egyben producere, Noah Baumbach teljes mértékben önéletrajzi ihletésű filmet készített. (2005-ben kötöttek házasságot Jennifer Jason Leigh színésznővel, született egy fiuk; öt évvel később Leigh kibékíthetetlen ellentétekre hivatkozva kérte a válást, amely három évig húzódott.)

RÉSZLET A FILMBŐL

megszervezni a különválást, ám tévedések és félreértések miatt olyan utat járnak be, amelyet eredetileg egyikük sem akart. Marakodnak, gyűlölködnek, ordítóznak egymással, ügyvédet fogadnak, bíróságra mennek, a gyerek láthatásán civódnak. Egyre jobban eltávolodnak egymástól, és a néző hiába drukkol a kapcsolatuk sikeres rendezéséért, fokozatosan rájön: itt már nem lesz visszaút, a házasságuk menthetetlen.

A cselekmény szerint Nicole, a feleség sértettség, elnyomottság okán akarja elhagyni a férjét. Úgy érzi, mindent feláldozott párjának karrierje érdekében, és hagyta, hogy teljesen mellőzté váljon kettejük kapcsolatában. A színésznő hozzáállása azonban ellentmondásos, hiszen mindennek ellenére odaadó, gondoskodó társ, még mindig rendkívül gyengéd érzéseket, szeretetet táplál párja iránt.

Házassági történet. Amerikai játékfilm. Szereplők: Scarlett Johansson, Adam Driver, Laura Dern, Mark O' Brien, Ray Liotta, Merritt Wever, Wallace Shawn, Alan Alda, Kyle Bornheimer, Julie Hagerty. Rendező: Noah Baumbach. 136 perc, 2019.

A férj a családjával törődő, csendes, békés és türelmes természetű, nem jellemző rá a szakmai történet. Charlie eleinte nem akarja elhinni, hogy a felesége válni akar, szinte sodorják az események, később aztán nála is fokozódik a feszültség.

Ha két ember egyszer igent mondott egymásnak, kell, hogy legyen mód visszatalálni egymáshoz – gondolkodunk így sokan, és szinte úgy érezzük, nekünk kellene közbeavatkoznunk és közvetítenünk közöttük, hogy újra egyesbe jöjjenek. De azt kell látni, hogy ők már nincsenek egy hullámhosszon, elmennek egymás mellett. A környezetüktől sem kapnak jó tanácsokat, és minden a helyrehozhatatlan irányába mutat. Mindeközben szomorú látni a nyolcéves kislífnak a szülei érzelmi válsága miatti szenvedését is.

A filmből egyértelműen kiderül, hogy a problémák, amelyek miatt ez a házasság széthullott, már a kezdetektől jelentkeztek, így sejthető volt, hogy egyszer vége lesz a pár közös életének. Ám nem csupán egy elrontott házasság drámája pereg a szemünk előtt, hanem adódik a lehetőség is: okulhatunk a hibáikból. Mindent meg kell tenni azért, hogy egyetlen kapcsolat se fajulhasson idáig – akár a sajátunkról, akár a másokról van szó.

A két főszereplő, Johansson és Driver alakítása folyamatosan bámulatosan széles skálán mozog. E nélkül a minőségi játék nélkül – miközben végigéljük egy válás embert próbáló szakaszait – a párbeszéd, a gesztusok nem hatnának igazán mélyen. A robbanásig feszült állapot nemcsak a vásznon, de a nézőben is kialakul. Együtt gyűlölnünk és szeretünk, sírunk és nevetünk.

Remélhetőleg sokan sokat tanulnak majd ebből a „tanmeséből”, és idejében meg tudják előzni a bajt. Ehhez végül megkapjuk az írói-rendezői üzenetet is: a házaspár kapcsolata széthullhat ugyan, de a család, ha összetart, túlélhet, még ha a struktúrája átrendeződik is.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Verses imák

Urbán Gyula Úrvacsora című kötetéről

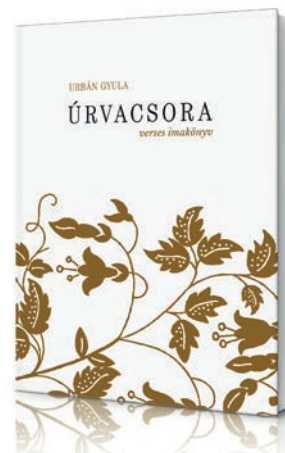
„Vallásos költemények kétségkívül még ma is irattatnak – bár majdnem mindig némi feszélyezettséggel. Tudva, hogy nem igazán *comme il faut*; régimódi, talán kicsit vidékies. De azért a nem túl harcias maiak is elfogadják, hogy létezhetnek ilyen gondolatok, érzések is; és kinek kedve van hozzá, miért ne önhetné versbe azokat. Urbán Gyulánál föl sem vetődik, hogy ilyen is van. Mert ha van ilyen, akkor az mindenkor és mindenütt van. Akkor az mindennel párbeszédre lép, ami csak létezik az ember életében. Hol barátságos, hol küzdelmes párbeszédre” – írja Urbán Gyula *Úrvacsora* című verses imakönyvéről Zalatnay István református lelkész a kötet utószavában.

Valóban könnyen beazonosíthatók azok a stílusjegyek, amelyek az úgynevezett vallási érzületből fogant műveket jellemzik. Ezeknek az irodalomtörténet által kevésbé archivált – általában a vallásos líra, esetleg a papköltészet kategóriájába besorolt – költeményeknek pedig nemritkán járulékos része valamifajta reflektálatlan fennkölttség vagy esztétikai együgyűség, esetleg felekezeti meghatározott szellemi korlátoltság.

A szóban forgó verseskönyv imád-ságos jellege korántsem ehhez a vonulathoz kapcsolódik, sőt majdhogynem apokrif attitűddel közelít a hit tárgyához; Pilinszky Jánoshoz hasonlóan, aki a ráaggatott „katolikus költő” címke helyett katolikusként és költőként aposztrofálta magát, egyfajta magánevangéliumot hozva létre műveivel.

*Le kell szögezmem,
hogy nem voltak látomásaim.
Hangot se hallottam.
Angyal sem látogatott meg.
És nem hívott senki se asztalához.*
(Tükörből)

Miközben e vers a kötet ciklusai – *Kétség, Megkísértés, Úrvacsora, Átlépés* – által kijelölt lelki folyamat egyik „tamáskodó” stációját takarja, a zárata már egy egészen más spirituális hangoltságban íródik meg, ami *mégiscsak azt bizonyítja – noha tükörből –, hogy létezik az a hang, az az angyal, az az asztal.*

Urbán Gyula: *Úrvacsora. Verses imakönyv.* Luther Kiadó, Budapest, 2019. Ára 1900 forint.

Vagyis Urbán Gyula verses imái az Ady-féle „hiszek hitetlenül Istenben” lelkületével vezetnek el – akárcsak Balassa Péter *Az egyszerűség útjai sötétben* című szövege – a Mester és tanítványai asztalához. „Oda, ahol ellenállásunkat, bonyolultságunkat, sötét reményvesztettségünket, a sötétségre adott rossz/romboló válaszainkat, mélységes és nem alaptalan fáradtságunkat, belső, homályos fáradékonyságunkat adományszerűen felülmúljuk, pusztán által, hogy körül merjük ülni az asztalt...”

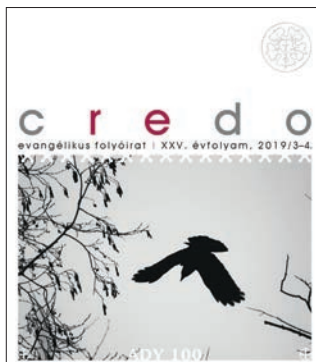
■ PAPP MÁTÉ

Adyra hangolva

Megjelent a Credo friss száma

Ady Endre halálának századik évfordulója adja egyházunk folyóirata, a *Credo* 2019/3–4. számának fő vonulatát körkérdés formájában; a megkérdezett művészek, teológusok, tanárok, tudósok személyes olvasmányélményeikre támaszkodva idézik meg azt az Ady-jelenséget, amely a közölt szövegek tanúsága szerint szerves részét alkotja – sőt alakítója is – a kortárs kultúrának és közgondolkodásnak.

Horváth Ivánnak az *Ómagyar Mária-siralomról* szóló, széles kitekintésű tanulmánya ugyancsak hivatkozik Ady életművére, akárcsak Kósa Ferenc a vele készült posztumusz interjúban. A 2018 decemberében elhunyt Kossuth-díjas filmrendező Nagy Lászlóval kötött barátságáról és Ady Endre szellemi nagyságáról is szól a „*Fejét,*

jussát, szívét kobozzák...” címmel közzétett szövegben. Érdekes adalék, hogy az eredetileg 2015-ben készült interjút egy kortárs irodalmi folyóirat e miatt a Kósa által a beszélgetésben idézett – kultúrpolitikailag is aktualizálható – Ady-sor miatt

nem jelentette meg, így láthat napvilágot most a *Credo* hasábjain.

A dupla lapszám tartalmából érdemes még kiemelni Veress Ferenc művészettörténésznek a Sopron környéki templomi oltárokról és környezetükről írt tanulmányát, Szabó András Péternek a 16–17. századi felföldi lelkészdiánsztiákról szóló értekezését, Csepregi Zoltán Ároni ház című írását az evangélikus lelkészi kar 17–19. századi vérokonosági hálózatosodásáról, valamint Laborczi Dóra beszélgetését Takácsné Kovácsházi Zelma Deák téri nyugalmazott lelkésszel; az interjú személyessége egyszerre szolgál történelmi és egyházi tanúságtétellel.

A *Szemle* rovatban ezúttal többek között a Petőfi Irodalmi Múzeum Csáth Géza-kiállításáról, Nadas Alexandra egyik képsorozatáról, Paul Klee különleges kiállítású kötetekben megjelent angyalrajzairól, Turbuly Lilla, G. István László, illetve Géher István verseskönyveiről olvashatnak.

■ P. M.

Aki világhírűvé tette a gyulai kolbászt

Stéberl András evangélikus presbiter hagyatéka

Kemény munkájának és leleményes ötleteinek köszönhetően Stéberl András, a cégalapító húsgyáros világhírűvé tette családi vállalkozását. Az evangélikus iparos érdeme, hogy Gyula város neve mára elválaszthatatlanul összekapcsolódott a minőségi kolbással. Nemcsak sikeres vállalkozó volt azonban, hanem egyházának hűséges és tevékeny támogatója, tisztségviselője is.

Stéberl András a Pozsony vármegyei Bazinban született 1888. szeptember 26-án Stéberl Mihály szőlősgazda és a lengyel nemesi családból származó Wavrinszky Zsuzsanna ötödik gyermekeként. Pozsonyi tanulóévei alatt a város leg híresebb henteséhez, Pentz Lajoshoz szegődött tanoncnak, akinek a műhelye már akkor gépesített volt.

Kötelező katonai szolgálata után bátyjának meghívására Gyulára érkezett. Kezdetben főgépészként dolgozott a József Szanatóriumban, majd visszatért eredeti mesterségéhez, és Balogh József gyulai kolbászgyártó üzemében helyezkedett el. Itt megismerkedett a kézi kolbászgyártás folyamataival is. Saját üzletét 1914. január 1-jén nyitotta meg Mihály bátyja házában. Az első világháború – amelyben ő is katonaként szol-

gált – azonban visszavetette az üzletet. Bár távolléte alatt rokonai fenntartották a boltot, a háború után, 1918-ban hazatérő Stéberl Andrásnak szinte mindent előlrol kellett kezdenie.

Leleménnyel, szorgalommal

1919. július 6-án egybekelt Szák György békéscsabai földbirtokos leányával. Házasságukból két lány és egy fiú született: Zsuzsanna, Ilona és András. A család 1920-ban Gyulán, a Munkácsy út 23. számú házában rendezte be az otthonát és a húsműhelyt is.

A hentesmester újbóli kitaró munkájának köszönhetően 1930-ra olyan üzemet alakított ki, amely már ipari léptékben volt képes kolbászt előállítani,

azonban a nagy mennyiségű árunak piacot is kellett teremteni. A leleményes üzletember nem esett kétségbe, hamarosan furfangos – ma úgy mondanánk – marketingstratégiával állt elő: tíz munkanélkülit fogadott fel, akik Pesten végigjárták a legjobb hentesüzleteket, és rendíthetetlenül keresték a gyulai kolbászt. Az első ilyen vevő még nem hagyott különösebb nyomot az eladók emlékezetében, azonban a furcsa eset másnap és azután is megisméltődött. Mintha hirtelen mindenki a gyulai kolbászt kereste volna. Az eladók a látszólagos nagy kereslet láttán végül beadták a derekukat, és megrendelték a húsgyáros termékeit – és ezek nem is okoztak csalódást számukra.

Az áruk Budapesten kívül hamarosan más városokba is eljutottak, ennek köszönhetően Stéberl anyagi helyzete lassan rendeződött, és így üzemének bővítésébe kezdhettek. 1931-ben megvásárolta Pfaff Ferenc építészttől a – mai nevén – Béke sugárút 14. szám alatti emeletes, sarki házat, és modern üzletet alakított ki benne. Legnagyobb sikerei még csak ezután következtek, hiszen 1936-ban a brüsszeli világkiállításon aranyérmet nyert, így nemzetközi ismertségre is szert tett. Ugyanebben az évben Kiss Sándor iparművésszel elkészíttette gyárának védjegyét, amely – más felirattal – ma is használatos.

1937-ben az Országos Iparegyesület aranykoszorúval tüntette ki. Ugyanezen évben felvásárolta a szomszédos házat: füstölőket, modern raktárhelyiségeket, valamint nagy teljesítményű hűtőberendezéseket építtet.

1940-ben Stéberl András megvásárolta a Szikra Magyar Gyujtógyárak Rt. üzemen kívül helyezett gyárát a Béke sugárúton, az 50. szám alatt, s gépesítésbe kezdett, miközben családja beköltözött az üzem melletti szecessziós Reisner-villába. A családtagok és a rokonság mellett hetven alkalmazott dolgozott ebben az időben a húsiparosnak.

Egyházának támogatója

A gyulai evangélikusság 1907-ben a bécscsabai egyházközség fiókegyházává szerveződött. Az önállósulás hosszú ideig váratott magára: 1924-ben alakult meg az önálló Gyulai Evangélikus Egyházközség. Az 1923. április 3-i egyháztanács ülés jegyzőkönyvében dr. Vangyel Endre felügyelő, Süle József gondnok, Olofson Miksa pénztárnok mellett már Stéberl András neve is szerepel mint egyháztanács tagé. Ebben az évben szeptember 11-én tartották a városháza dísztermében azt a tanácskozást, amelyen a gyulai fiókegyház önállósodásáról, a lelkesi állás megszervezéséről hoztak döntést, többek között a két Stéberl testvér aktív részvételével.

A húsiparos anyagilag és szellemileg is tevékeny támogatója volt gyülekezetének, például az 1927-ben felszentelt új templom szószékét az ő adományából készítették el. 1929-től 1932-ig a gyülekezet gondnoki tiszttségét is betöltötte.

1939-ben a gyülekezet akkori pásztorát, Rohály Mihályt bécscsabai lelkésszé választották. Helyére a gyulaiak Benkő István budapest-angyalöldi – korábbi gyulai – segédlelkésszt hívták meg, aki nem sokkal később házasság útján rokon kapcsolatba került a Stéberl családdal. A húsiparos saját költségén modernizálta és építtette újjá a lelkeszlakást lányának és vejének.

A templom oltárképe is különös módon kötődik a családhoz. Faragó Zoltán festőművésszel maga a gyártulajdonos festette meg az oltárképet, mely azt a jelenetet ábrázolja, amikor Jézus lecsendesíti a háborgó tengert. A művész a tanítványok közé festette a presbiter lányát, Stéberl Zsuzsannát is, akit egy fehér hajpánt emel ki a tanítványok közül.

A második világháború után rettentően megpróbáltatások érték a családot.

FOTÓK: GYULAI ÉVSZÁZADOK ALAPÍTVÁNY

1948. március 26-án a Stéberl-gyárat államosították, a család megélhetés nélkül maradt. Évtizedek kemény munkájának az eredménye veszett oda. A gyár új vezetősege nem tartott ígényt az alapító munkájára, saját üzemből kizárták az egykori igazgatót. A városi szóbeszéd szerint Stéberl András minden reggel elment az épület elé, és kívülről figyelte azt az üzemet, amely neki köszönhetően lett világhírű, és amelybe már nem léphetett be.

Tragikus végkifejlet

A méltánytalanságot, a felfoghatatlan igazságtalanságot Stéberl András nem tudta sokáig elhordozni. A világhírű kolbászgyárost ötvenkilenc éves korában – pontosan két hónappal az államosítás után – 1948. május 26-án reggel hét órakor szívroham vitte el, huszonkilenc évi boldog házasság után. Az evangélikus presbitérium még aznap rendkívüli gyűlést hívott össze, amelyen tisztelettel emlékeztek meg Stéberl András alapító presbiteréről, volt gondnokról, másodfelügyelőről, az akkori jegyzőkönyv tanúsága szerint mint „egyházunk egyik leghűségesebb, legáldozatosabb, buzgó tagjáról”.

Stéberl Andrást városszerte mindenki kedvelte. Sikerei mellett is megmaradt becsületes, odaadó, visszafogott, szerény embernek. Sírjánál a búcsúbeszédet dr. Szórády István másodfelügyelő mondta el: „A Gyulai Evangélikus Egyházközség

és egyháztanács nevében fájó szívvel búcsúzom tőled, kedves hittestvérem, presbitertársam és barátom, Stéberl András. [...] De itt maradt nekünk emléked és példád, mely a hűség, szorgalom, tisztesség, becsület és szerénység példajaként áll előttünk. Szakmabeli nagy tudásod, becsületes iparkodásod méltatását más hivatottabb szónokokra bízom, én csak meghitt, csendes beszélgetésekre gondolok most és csendes órákra, amikor együtt térdeltünk az Úr színe előtt, amikor megismertem lelkedet, a családodért, egyházadért s a közösséget égnémes lelkedet, s amikor láttam, hogy életed az Isten-kereső, bölcs, jóságos ember élete, egy olyan élet, amelyre azt mondják: áldozatos keresztyén élet...”

■ Összeállította: HARMATI DÓRA

Az írás eredetije a *Kötőszó* evangélikus közéleti blogon jelent meg január 20-án.

Stéberl Andrásnak 2020 májusában egész alakos szobrot állítanak Gyulán, az evangélikus templom melletti téren. A városvezetés erről a Gyulahús Kft. képviselőjével közösen hozott döntést még 2018-ban. Az alkotást, amellyel a város méltón őrzi majd a szorgalmas, tisztességes, hithű evangélikus iparosember emlékét, Széri-Varga Géza szobrászművész készíti el.

KÉPUNK TILUSZTRÁCIÓ

Felhasznált források: Liptákné Gajdács Mária: *Az evangélikus Stéberl András. Lelkipásztor, 1998. október, 384-385. o.* • dr. Németh Csaba: *A gyulai evangélikusok története* (gyula.lutheran.hu/tortenetunk/a-gyulai-evangelikusok-tortenetek). *Murmír: Stéberl András kamuvásárlói* (<https://www.visitgyula.com/blog/steberl-andras-kamuvasarloi>). • Nagy Éva: *Időutazás Gyulán - 130 évvel ezelőtt született Stéberl András*. *Gyulai Hírlap, 2018. szeptember 21.* (<https://www.gyulaihirlap.hu/122111-idoutazas-gyulan-130-evvel-ezelott-szuletett-steb>). • *Tragikus évforduló*. *Hír6.hu, 2008. június 2.* (hir6.hu/cikk/10244/080601_tragikus_evfordulo).

Kívül morcos, és belül...?

Délutánként gyakran sétálunk, beszélgetünk, nézelődünk a gyerekeimmel. Mostanában elméltünk azon, hogy mintha a házaknak is lenne arcuk. Két ablakszem, amely kedvesen, álmosan vagy éppen szigorúan néz. Vannak vidám, és vannak egykedvű házak. Akad kifejezetten bohókás, unalmas, sőt kicsit félelmetes arcú is. Persze ez még nem jelenti azt, hogy az élet is ilyen bennük. Csak a külsejüket látjuk egy-egy pillanatra, amikor elmegyünk előttük.

Amikor először találkozunk valakivel, ugyanígy kapunk róla egy első benyomást. Azt mondják, ez az együtt töltött idő első fél percében születik meg ben-

nünk a másik emberről. Akarva-akaratlanul ítéletet hozunk róla, még mielőtt igazán megismerhetnénk. Hat ránk az, hogy mosolyog-e, magabiztosan viselkedik-e, kellemes-e számunkra az illata, tetszik-e a hangja. És ezek alapján úgy érezzük, van sejtésünk róla, milyen is az illető ember.

Ám az alapos megismerés ennél sokkal, de sokkal bonyolultabb.

A gyerekeim, akiket a születésük óta figyelek, akikkel folyamatosan kapcsolatban vagyok, még mindig meg tudnak lepni. Van, amikor fáradtan elmondanak valamit, ami nehézséget okozott nekik, de mire legközelebb találkozunk, már teljesen el is feledkeztek arról a problémáról, amelyen

én majdnem szétaggódtam magam. Vagy elmesélik, hogy valaki butaságot vagy valami sértőt művelt, amiből én azt hallok ki, hogy az a valaki gonosz, de legalábbis ostoba ember. Ők meg meglepődnek, hiszen egyébként ez kivételes eset volt, és az a fiú vagy lány a jó barátjuk, és kedvelik is.

A mai napig kihívás számomra nem besorolni egy-egy kategóriába a gyerekeket. Volt olyan tanítványom, aki egész januárig nem szólt meg, nem mosolygott, és semmilyen órai munkában nem vett részt. Eleinte sokat küszködtem magamban: vajon miért nem kedvel ez a gyerek? Mit rontok el, mi lehet, ami így elvadította? Hol a hiba, amit ha jóvá tudnék tenni,

helyrejöhetne a kapcsolatunk? Aztán egy alkalommal beszélgettünk az anyukájával, aki mosolyogva mesélte el, hogy mennyit lelkendezik az óráimról a gyereke. Hogy ott kapcsolódik ki, mert nem nyaggatják, hogy beszéljen, vagy tegye ezt vagy azt, és így akadálytalanul tud összpontosítani, és nagyon pontosan el tudja mesélni otthon a tanult történeteket. Amikor neki összeáll az egész, elkészíti a feladatokat is, amelyeket mi órán oldottunk meg a többiekkel. Hát elhihetitek, hogy meglepődtem, amikor ezt hallottam.

Máskor meg egy kollégám állított meg a folyosón, hogy egye fene, már nem folytatja a büntetésemet. Kiderült, hogy még tanév elején valamit félreértett, amit mondtam, és azóta nem köszönt. De mivel alapvetően mosolygós vagyok, mindig kedvesen néztem rá, és köszöntem neki, bárhogy nézett is rám, meguntta ezt a „párbajt”. Nem is merem elmondani neki: én tulajdonképpen észre sem vettem, hogy büntetésben vagyok, mert ő meg alapvetően egy kicsit zárkózottabb. Ritkán beszélgettünk azelőtt is, és nem úgy tűnt, mintha keresné a kapcsolatot velem. Vagyis alapvetően a szokásos módon viselkedett, miközben majd szétduzzant belül, hogy rendületlenül mosolygok rá. Bizony ekkor is meglepődtem.

Olyan kevésbé ismerem az embereket, mégis olyan sokszor születik bennem ítélet róluk! Felületes, sokszor nagyon igazságtalan ítélet. Azt, hogy ilyenek vagy olyanok tapasztaljam meg a másikat, nem tudom befolyásolni, de hogy ne zárjam be ebbe a skatulyába, arra törekednem kell. Nem állíthatom határozottan, hogy valaki mindig morcos, hiszen nem látom mindig. Hagynom kell, hogy megláthassam olyankor is, amikor más derül ki róla.

Erre én még mindig ritkán vagyok képes. Sajnos elég gyakran könnyelműen és gyorsan döntök úgy, hogy egy-egy embert inkább kerülök, vagy kellemetlennek ítélek

BÓDI KATALIN RAJZAI

Példabeszédek 21,2

A kacskaringós vonalak elvezetnek a betűkupacokhoz. Ha megfelelő sorrendbe rakod a kupacok betűit, elolvashatod az aranymondást

meg. Pedig lehet, hogy csak rosszul nőtt a szemöldöke. Ha rossz kedve van valakinek, attól még nem biztos, hogy ő egy morcos borz. Ha sokat nevet, az sem jelenti azt, hogy biztosan folyton vidám. Lehet, hogy csak így kap egy kis figyelmet, ez az ő menedéke, hogy szeretve érezhesse magát. Nem olyan egyszerű dolgok ezek.

Naponta átutazom egy közeli kisvárosra. Lakik ott egy fiatal fiú, akinek valamilyen születési rendellenesség folytán egészen különös alakú arca van. Az egyik oldalon teljesen eldeformálódott. Kiskorában felajánlották a szüleinek, hogy plasztikai sebész alakít rajta, de nem ad-

tak engedélyt a műtéthez. Lehet, hogy féltették. Nem tudom. Mostanra ez lett az ő arca, ezt szokta meg. Először riasztó látni, külön gyakoroltam én is, hogy ne bámuljam meg elszörnyedve. Aztán amikor megszólal, egy kedves, udvarias fiú hangja lepi meg az embert. Nemrég leejtettem valamit a boltban, ő előzékenyen lehajolt érte, és udvariasan adta vissza. Az arcáról valahogy sikerült a szemére irányítani a figyelmemet. Nagyon meleg, tiszta, jóságos tekintete van. Azt sugározza: ne félj tőlem, nem akarlak bántani, én is olyan vagyok, mint te. Itt belül érzékeny, kívül pedig ez a burok jutott nekem. Fogadj el.

Érdekes az is, hogy Isten nem ránk bízta, hogy ítéletet mondjunk egymás felett, hanem megtartotta ezt a jogot saját magának. Az pedig még megdöbbentőbb, hogy ő, aki mélységesen ismer bennünket, szó szerint a szívünkbe lát, végül nem a „reménytelen eset” kategóriába sorolt be bennünket, hanem a megmentésre szorulóba. Jó lenne elfogadni ezt a nekünk szánt helyet tőle. Jó lenne örömmel felnézni rá és tanulni az ő szemével nézni egymásra is. ■

Tudtátok, hogy autista embertársainknak még az átlagosnál is nehezebben megy az arckifejezések felismerése? A mosolyt és a vicsorgást is összekeverik olykor. Nekik külön kis képeken tanítjuk meg azt, vajon mi lehet a másik fejében és lelkében, amikor ilyen vagy olyan az arckifejezése.

*

Sokszor jó lenne megosztani egymással, hogyan érezzük éppen magunkat. Ez építené a kapcsolatunkat, és megértést, együttérzést szülhetne közöttünk. Segítségekre lehet ennek a megtanulásában, megfogalmazásában a Dobó Bobó nevű társasjáték vagy az Értsünk szót weboldalon (Ertsunkszot.hu) megrendelhető érzelemkártyák, amelyek a testbeszéd rejtelmeibe is bevezetnek bennünket.

Tabi ökumené a Telekom tabletjeinek jóvoltából

Online miseközvetítéseket tartanak a Somogy megyei Tabon, hogy az idős, nehezen mozgó vallásos emberek az élő közvetítést nézve otthonról követhessék a település templomában tartott szentmisét – olvasható a Magyar Telekomnak a Magyar Távirati Irodához eljuttatott közleményében.

A helyi plébánia számára a Magyar Telekom tableteket és a streameléshez szükséges eszközöket is biztosít; ezeket Sifter Gergely plébános a református és az evangélikus egyházközösséggel megosztva használja majd a jövőben – áll a közleményben.

Magyarországon a legutolsó népszámlálási adatok szerint körülbelül 2,3 millió hatvan éven felüli vallásos ember él, tizennyolc százalékuk azonban – kora vagy egészségi állapota miatt – nem tudja elhagyni otthonát, így templomba sem járhat. „A digitális megoldások erre a problémára is egyszerű választ kínálnak: a szupergyors, országosan elérhető mobil- és vezetékes hálózatoknak köszönhetően az országban szinte bárhol megvalósítható olyan online közvetítés, amely a helyi közösség idősebb tagjai számára az otthonaikba hozza el az adott települések templomainak istentiszteleteit” – írja a Magyar Telekom közleménye.

Forrás: MTI

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ / TELEKOM.COM

Elhunyt Richly Zsolt. Életének 79. évében január 23-án hosszan tartó, súlyos betegség után elhunyt Richly Zsolt rajzfilmrendező, Balázs Béla- és Károli Gáspár-díjas kiváló művész, címzetes egyetemi tanár, a budavári evangélikus gyülekezet tagja, korábbi presbitere.

Televíziós sorozatok, egész estés tévé- és mozifilmek, gyermekeknek készült produkciók sora kötődik nevéhez. Grafikusművészként is aktív alkotói életművet tudhat magáénak. A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója alkalmából Luther Márton életéről készített tízrészes filmet, amelyet a magyaron kívül számos egyéb nyelven vetítettek szerte a világban. A közelmúltban készült el a film képregényváltozata.

Felesége, fiai és menyei, unokái mellett egyházunk is gyászolja őt. Búcsúztatása gyásztisztiztelet keretében lesz február 7-én, pénteken 14 órakor a budavári (Bécsi kapu téri) evangélikus templomban.

„Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Istent.” (Mt 5,8)

Forrás: MEE Északi Egyházkerület

Kövessen bennünket az interneten is:

EVANGELIKUS.HU

Naponta frissülő, a hitéletet gazdagító lelki tartalommal várja önt a Magyarországi Evangélikus Egyház hivatalos honlapja. Egy kattintásra vagyunk öntől!

A nyugdíjas lelkészek szokásos összejövetelén február 7-én, pénteken fél tízkor a Deák téren Ittész István tartja az áhítatot és az előadást *21. századi kihívások egyházunk jelenében* címmel.

Álláshirdetés. A Menedék Mamásotthon családgyógyozói, illetve szakgyógyozói munkakör betöltésére munkatársat keres. Téged keresünk, ha: elkötelezett vagy a keresztény értékrend mellett • szereted a gyerekeket • jól kommunikálsz • nem ijedsz meg az adminisztrációtól sem • csapatjátékos vagy. Amire számíthatsz: egy nagyon jó csapat tagja lehetsz • változatos feladatok • több mint munkahely, igazi hivatás • keresztény lelkületű, támogató vezetés. Fontosabb tudnivalók: a munkakört teljes állásban lehet betölteni • a munkavégzés helye Budapest.

Jelentkezni részletes motivációs levéllel és önéletrajzzal a mamasotthon@gmail.com e-mail-címen lehet. További részletekről a 20/516-5876-os telefonszámon lehet érdeklődni.

Parókusi alkalmassági vizsgálat. A Déli Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatala értesíti a hatéves képzésben részesült, 2018 augusztusa előtt ordinált beosztott lelkészeket, hogy május 19-én, kedden parókusi alkalmassági vizsgálatra kerül sor. Jelentkezni e-mailben lehet a deli.kerulet@lutheran.hu címen február 29-éig. Az írásbeli feladatokat és a szóbeli tételleket a hivatal később küldi ki a jelentkezőknek.

Fotógyűjtemény. Tízezer darabos, Európa, Ázsia, Amerika nevezetességeit bemutató, keretezett diákból álló készletet eladományoznám. A kollekciónak rendszerezve diatartó táskákban van, diavetítő és vetítővászon is van hozzá. Alkalmos országismeret, történelem, földrajz, művészettörténet, idegenforgalom oktatásához. Digitalizálás után sokrétűen használható. Az érdeklődők a lendvaynagyferenc@gmail.com e-mail-címen jelentkezhetnek.

Eladó lakás. Nagycsaládosok! Külföldről hazaköltözők! Budapest VI. kerületében 133 m²-es polgári lakás eladó. 4 szoba + hall + mellékhelyiségek. Irányár: 900 ezer Ft/m². E-mail: palosidetta@gmail.com; telefon: (+36) 20/333-1742.

Gyertyagyújtás a Mezőberényből elhurcolt svábok emlékére

Hetvenöt évvel ezelőtt, 1945. január 6-án kezdődött a mezőberényi svábok meghurcoltatása. Az évfordulón gyertyagyújtással egybekötött csendes megemlékezést tartottak a német evangélikus templom kertjében álló emlékműnél. A Mezőberényi Német Hagyományápoló Egyesület és a helyi német nemzetiségi önkormányzat rendezvényén fejet hajtottak a hozzátartozók, rokonok emléke előtt.

Éppen a vízkeresztii istentiszteletre hívtak a berényi templom harangja 1945-ben, amikor útnak indultak azok a Gyulára tartó teherautók, amelyekre a szovjet NKVD, a Belügyi Népbiztosság által „összegyűjtött” 562 mezőberényi lakost kényszerítették fel. A Szovjetunió területére, „jövátételi” kényszermunkára – „málenkij robotra” – vitték őket.

A témában született tanulmányában Kollárné Hegedűs Vanda a következőképpen írja le az eseményeket: „Mezőberényben házról házra jártak, és a kijelölt személyeket csomagjaikkal együtt az iskolákban kialakított gettókba és a német templom szomszédságában álló szálló épületébe szállították. Folyamatosan érkeztek a német származásúak a község belterületéről, távoli tanyákról egyaránt. Az épületeket fegyveres katonák őrizték, családtagokkal már nem találkozhattak a begyűjtöttek. Összezsúfolva, a földön fekvő csomagokra dőlve töltötték az indulás előtti utolsó berényi éjszakákat. 1945. január 6-án, vízkereszt napján a csoportot felpakolták a leponyvázott teherautókra, az összekészített csomagok egy részét pedig szekerekkel vitték utánuk Gyulára.”

A szovjet tisztek főként az 1941-ben történt népszámlálás során magukat német nemzetiségűnek vallókat és a

németes hangzású nevet viselő magyarokat gyűjtötték össze, ám a lovas kocsikon többen ültek olyanok is, akiknek nem volt közülük a svábsághoz, kizárólag a fogolylétszámok kiegészítése indokolta,

FOTÓ: IMRE GYÖRGY

hogyan ezeket az embereket is – erőszakkal – a kocsikra ültették, ahonnan már nem volt visszaút.

„Gyulán még a mezőberényi csoport együtt maradt. Amikor az állomáson a vagonokba kerültek, már előfordult, hogy elszakadtak egymástól testvérek, szülők és gyermekeik. Ezek a családtagok legtöbbször közösen csomagoltak, így előfordult,

hogyan valakinek nem volt elég élelme az útra, vagy meleg ruhája, takarója. Végül az egy szerelvényrel indulók sem egy lágerbe kerültek, így sokan csak a hazatéréskor láthatták újra szeretteiket” – írja az említett tanulmány.

A Gyulán álló szerelvények Sahti és Novo Sahti szénbányáiba szállították a berényieket. Akiknek nem jutott hely a vonaton, azokat gyalog átvitték Elekre, ahonnan hamarosan ők is indultak; a végállomás Krivoj Rog volt. Ott a magyar kényszermun-

kások embertelen körülmények között és hiányos ellátás mellett vasércet bányásztak.

Az 1945. január 6-án a Szovjetunióba elhurcolt 562 „munkaképes” mezőberényi fiatal, középkorú férfi és nő közül 509-en térhettek haza 1947. július 29-én; ötvenhároman életüket veszítették.

■ PAPP GÁBOR

Forrás: Beol.hu

Megemlékezés a Don-kanyarban elesettekről

Szarvason, az Ótemetőben álló emlékműnél kegyeleti ünnepséget tartottak január 11-én. A Don-kanyarban 1943 januárjában elesett magyar katonákról megemlékező egybegyűlteket a Szarvasi Történelmi Emlékút Közalapítvány, a Trianon Emlékbizottság és az önkormányzat nevében Szenes János köszöntötte. Felidézta a keleti fronton történetet, a doni

FOTÓ: BABÁK ZOLTÁN

áttörés eseményeit, szólt a mintegy 148 ezer fős veszteségről, valamint a szarvasi áldozatokról is. A múltidézés után Lázár Zsolt evangélikus esperes mondott imát az áldozatokért, majd a jelenlévők elhelyezték koszorúikat a Don-kanyarban elesett katonák tiszteletére emelt, Kepenyés Pál alkotta emlékműnél.

Forrás: Beol.hu

Médiás felkészítő lelkészeknek

Előkészítő szakmai megbeszélésre gyűltek össze a közmédiában ez évben ígét hirdető lelkészek január 14-én az Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalában. Ezúttal Gundel Takács Gábor televíziós műsorvezető, újságíró, a SZEMlélek portál munkatársa volt a meghívott előadó. A reformációhoz személyesen, de hivatalosan is kötődő médiaszakember (2017-ben a Reformáció 500 emlékévé nagykövete volt) inspiráló gondolatokat és hasznos tanácsokat osztott meg a televíziós és rádiós szerepléshez kevésbé szokott lelképásztorokkal.

Nincs nagyobb, fajsúlyosabb dolog annál, mint Isten gyermekének lenni. Semmilyen titulus vagy jelző nem ér fel hozzá – hangsúlyozta az alkalom lelki felvezetésül szolgáló áhítatában Kondor Péter, a Déli Egyházkerület püspöke. Ha hagyjuk,

hogyan Isten Lelke áthasson bennünket, akkor válik láthatóvá a közvetítés során is, a televízió képernyőjén vagy a rádiókészüléken keresztül, hogy az ő gyermekei vagyunk. „*Akiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai*” – ahogy az igei bevezető

alapjául választott igében (Róm 8,14) megíratott.

Az evangélikus gyökerekkel is rendelkező Gundel Takács Gábor betekintést engedett személyes hitéletébe is. Elmondta, hogyan vezetett az útja a római katolikus egyházban megkeresztelt emberként a református egyháztagságig. Szó esett arról, hogyan alakíthatja ki a keresztény ember a viszonyulását a média világához. Meglátása szerint az elektronikus, írott vagy közösségi tömegtájékoztatás lehetőség a megszólalásra, gondolatátadásra, amellyel élni kell. Persze ez egyben felelősséget is jelent. Az istentisztelet-közvetítést nagy lehetőségnek tartja, mert ezáltal elérhetővé válnak olyan emberek is, akik különben nem, mert például szégyenlősek, nem mernek belépni a templomba, a közvetítéssel mégis átléphetik a templom küszöbét. Isten munkálkodik, adja, amire szükség van: az ígértetőnek gondolatokat, a hallgatónak fület a hallásra – vélekedett a médiaszakember. Szakmai tanácsaival pedig tovább bátorította a médiaszereplésben kevésbé jártas lelkészeket.

A közvetítésekkel kapcsolatos gyakorlati tudnivalókat Nagy László televíziós szerkesztő foglalta össze. A jó hangulatú, interaktív értekezleten részt vett mindhárom egyházkerület püspöke, továbbá egyházunk sajtóbizottságának elnöke, Lovass Tibor is. A megbeszélést Fabiny Tamás médiáért felelős elnök-püspök vezette.

Az idén négy evangélikus istentiszteletet láthatunk a Duna Televízióban, kilencet pedig a Kossuth rádió közvetít.

■ BALLA MÁRIA

Duna Televízió

- április 5.** virágvasárnap, Bonyhád – ARADI ANDRÁS
augusztus 2. Gyula, a Szélrózsza záró istentisztelete (felvétélről) – HOMOKI PÁL
október 31. a reformáció ünnepe, Nemescső – KALINCÁS BALÁZS
december 25. karácsony ünnepe, Óbuda – FABINY TAMÁS

Kossuth rádió

- február 2.** Óbuda – JAKAB BÉLA
március 15. Kiskőrös – LUPTÁK GYÖRGY
április 10. nagypéntek, Beled – IHÁSZ BEATRIX
május 31. pünkösd ünnepe, Szekszárd – SEFCSIK ZOLTÁN
június 28. Tét – VLADIKA ZSÓFIA
július 26. Maglód – NÉMETH MIHÁLY
augusztus 23. Lajoskomárom – DECMANN TIBOR
október 25. Csővár – CZÖNDÖR ISTVÁN
december 26. karácsony második napja, Budapest-Angyal föld – GRENDORF PÉTER

A televíziós istentiszteletek 11 órakor, a rádiós istentiszteletek 10.04-kor kezdődnek.

Svigruha és pécsi „testvérei” zenéltek Szekszárdon

Téli egyházi ünnepeink lezárásaként Svigruha Károly és barátai adtak koncertet január közepén a szekszárdi evangélikus templomban. Az Ócsai Zoltán lelkész vezette pécsi testvérek magyar költők istenes verseinek megzenésített változataival szolgáltak a gyülekezetben. A csapat tagja volt többek között Hajdich-Szmola Patrik pécsi parókus lelkész, illetve a néhai Kapi Béla dunántúli evangélikus püspök unokája és dédunokája is. A testvéreket a szekszárdi lelkész, Sefcsik Zoltán és a felügyelő asszony, Németh Judit fogadta. Az együttlét szertevendégséggel zárult.

■ WAGNER GYULA

A SZERZŐ FELVÉTELE

Jönnek a Szent István-évek. Ötéves tematikus programsorozat indul *Szent István 2025* címmel az államalapító magyar király életművének megismertetésére – jelentette be Lomnici Zoltán, az Emberi Méltóság Tanácsának elnöke Szegeden. A kezdeményezésről rendezett januári sajtótájékoztatón az elnök úgy fogalmazott, a történelmi múlt tisztelete, a hazaszeretet rendkívül fontos a magyarság jövője szempontjából.

A tematikus programok érintik majd a király állam- és egyházszerző tevékenységét, a Szent Korona jelentőségét, Szent István nemzetiségekhez fűződő viszonyát és külpolitikáját is – ismertette Lomnici Zoltán. Az elnök hangsúlyozta: a kapcsolatok javítását szolgálhatja a környező országokkal, hogy a szlovákok és a horvátok is szent királyukként tisztelik Szent Istvánt. Rámutatott, hogy államalapító királyunk Magyarország fő védőszentje, egyedülként tiszteli egyaránt szentként a keleti és a nyugati kereszténység.

Vízkelety Mariann, a Magyar Polgári Együttműködés Egyesület elnöke kifejtette, hogy a programsorozat célja Szent István teljes szellemi örökségének újrafelfedezése. Évente tíz-tizenöt programot – kiállításokat, kulturális eseményeket, tudományos konferenciákat – szerveznek a *Szent István 2025* kezdeményezés keretében. Diósgyőrben, valamint a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen a király államszerző munkájáról rendeznek tudományos tanácskozást. Szegeden, a dómban szentmisét tartanak, a király egyházszerző tevékenységét pedig konferencián mutatják be – közölte az elnök.

Forrás: MTI

Wrocławban találkozott Taizé ökumenikus közössége

Hagyományosan az esztendő fordulóján tartotta európai találkozóját a taizéi ökumenikus közösség. A világ hetven országából érkezett több mint húszezer fiatal részvételével december 28. és január 1. között zajlott negyvenkettedik együttlétnek a lengyelországi Wrocław, Szilézia történelmi fővárosa adott otthont. Ezúttal „Mindig úton, de nem gyökértelenül” volt a rendezvény mottója.

Az ötnapos találkozón részt vettek a lengyelországi keresztény egyházak vezetői, és jelen volt a wrocławai rabbi is. A fiatalokat levélben köszöntötte Ferenc pápa, Bertalan konstantinápolyi ökumenikus pátriárka, Kirill moszkvai pátriárka, valamint Andrzej Duda lengyel elnök.

Ferenc pápa a vendéglátó országról, Szent II. János Pál pápa szülőhazájáról szólva hangsúlyozta: Lengyelország „a hitben vetette meg gyökereit”, ez tette lehetővé, hogy a lengyelek helytálltak a nagy próbatételekben, a kommunizmus

December 31-én este a vendéglátó egyházközségekben a résztvevők a békéért imádkoztak, majd közös imán vettek részt a Centenárium Csarnokban, éjfél után pedig megtartották a hagyományos „nemzetek ünnepét”, amelynek keretében az egyes országok kultúráját mutatják be.

A franciaországi Taizében működő ökumenikus szerzetesközösség 1978 óta szervez év végén nemzetközi találkozót a keresztény fiatalok számára, minden évben más városban. Budapesten 1991-ben és 2001-ben rendezték meg a találkozót.

idején, „amikor a remény veszni látszott”. Azt kívánta a fiataloknak, „induljanak el mások felé”, legyenek képesek válaszolni „a társadalom új kihívásaira, elsősorban azokra a veszélyekre, amelyek közös otthonunkra leselkednek”.

A családoknál és plébániákon elhelyezett fiatalok öt napon keresztül többnyelvű közös imákon vettek részt a 20. század elején épített, 2006-ban az UNESCO világörökségi listájára felkerült Centenárium Csarnokban, valamint a helyi templomokban. Kisebb csoportokban elmélkednek a hit, a társadalmi élet és a kultúra kérdéseiről is.

Roger Schütz svájci református testvér 1940-ben alapította a taizéi szerzetesközösséget. A közösség célja a kiengesztelődés, a szeretetközösség építése a keresztény egyházak között. Roger testvért 1988-ban a békére nevelés elismeréséért UNESCO-díjjal tüntették ki. 2005-ben ima közben meggyilkolta őt egy zavart elméjű nő, a közösséget azóta a német származású, katolikus Alois testvér vezeti.

A taizéi imaénekek az évtizedek során szervesen beépültek több felekezet szertartásaiba, éneklük őket számos evangélikus közösségen is.

Forrás: MTI / Taize.fr / Magyar Kurír

Folytatja a segítségnyújtást Irakban az Ökumenikus Segélyszervezet

Az Irakban történt – többek között az észak-iraki Erbil térségét is érintő – rakétatámadások ellenére folytatja a munkáját a térségben az Ökumenikus Segélyszervezet. A központjában dolgozó három magyar és több mint húsz helyi munkatársa biztonságban van.

Folyamatosan monitorozzák az Ökumenikus Segélyszervezet (MÖS) munkatársai a kialakult biztonsági helyzetet. Mindenek elé helyezi a szervezet a segélyprogramokat végrehajtó munkatársak biztonságát, ugyanakkor fontosnak tartja, hogy a családok ezreit segítő programjai folytatódjanak.

A MÖS az elmúlt években meghatározó humanitárius szereplővé vált a térségben dolgozó nemzetközi intézmények között. Egyedüli regisztrált magyar segélyszervezetként van jelen Irakban. 2016 óta működtet állandó képviseletet a kurdisztáni Erbilben, és központjai vannak Bagdadban, illetve Qaraqoshban is. Projektjeinek jelentős része kurdisztáni területeken folyik, de az elmúlt években számos segélyprogramot indított más iraki területeken is.

Utóbbiak végrehajtását jelenleg nagyban nehezíti a hónapok óta romló biztonsági helyzet, noha a MÖS a munkáját kiterjedt helyi partnerszervezeti körrel

végzi, amely a kritikus időszakokban is lehetővé teszi a segélyprogramok folytatását. Irakban nemzetközi forrásokból, kormányzati – a Hungary Helps Program keretében nyújtott – forrásokból, valamint egyházi és magánadományozói tá-

mogatásokból is hajt végre segélyprogramokat.

A 2003-ban indult első segélyakcióit követően a MÖS jelenléte 2014-től vált folyamatossá. A 2016-ban – a Külügy- és Külügyminisztérium támogatásával – nyitott erbil-i állandó képviselet célja az, hogy hosszú távú segélyprogramjaival hatékony segítséget nyújtson a háború nyomán nehéz helyzetbe került családoknak. Az elmúlt években lakóházak, iskolák, kórházak, vízhálózatok felújításával, illetve képzési és fejlesztési programokkal segítette a háború miatt elmenekült családok visszatérését és helyben boldogulását. A kedvezményezett célcsoportok közül kiemelkedtek a különböző kisebbségek, köztük a keresztény közösségek.

Az Ökumenikus Segélyszervezet iraki humanitárius szerepvállalása során eddig összesen közel kétmilliárd forint értékben nyújtott segítséget több mint hatvanhat ezer, a háborútól szenvedő rászorulóknak.

Forrás: Segelyszervezet.hu

Az iraki magyar katonai kontingens helyzetéről tartottak sajtótájékoztatót január 9-én a Honvédelmi Minisztérium (HM) budapesti épületében. Képünkön Benkő Tibor honvédelmi miniszter, mellette balról Vidoven Árpád, a HM közigazgatási államtitkára, jobbról Böröndi Gábor, a Magyar Honvédség Parancsnokságának parancsnokhelyettese

■ MTI

Fokozódó keresztényüldözés

Elkészült a Portes Ouvertes France nevű francia egyesület legfrissebb jelentése, amelyből kiderül, hogy évről évre egyre több keresztényt ölnek meg világszerte a vallása miatt. 2019-ben naponta nyolc keresztény esett áldozatul az ellenük irányult támadásoknak, és mind több templomot zárnak be vagy rongálnak meg – írja a V4NA nemzetközi hírügynökség.

Évek óta a kereszténység vezet az üldözött vallások listáját a nagyvilágban, sőt minden évben egyre jobban „elhúzza” a többi vallástól. A Portes Ouvertes (Nyitott Kapuk) francia evangélikus egyesület minden évben statisztikát készít a világszerte valóságuk miatt inzultált, illetve megtámadott hívekről, és a számadatokból kiderül, hogy a kereszténység magasan a legüldözöttebb vallás, évről évre mind több, sok esetben halálos támadás éri a követőit.

A szervezet adatai szerint 2018-ban világszerte 245 millió keresztényt üldöztek vallása miatt, 4305 személyt megöltek, 3150 embert pedig bebörtönöztek. A frissen elkészült jelentésből kiderül, hogy a 2019. év még nehezebb volt a keresztények számára, tavaly ugyanis több mint 260 millió hívőt érintett a keresztényüldözés, azaz minden nyolc keresztény hívőből egyet.

Drasztikusan megnőtt az egyházak elleni erőszak mértéke is: 2019-ben világszerte 9488 alkalommal követte el támadást keresztény istentiszteleti helyek és vallási intézmények ellen, szemben a 2018-as 1847 esettel, ami az előző évinek több mint ötszöröse. A legtöbb eset Kínában történt, ahol 5576 egyházi létesítményt korlátoztak, zártak be vagy pusztítottak el az új törvény alapján, mintegy ezer embert pedig bebörtönöztek. Angolában sem sokkal jobb a helyzet, ott ugyanis egy kormányhatározat értelmében kétezer templomot zártak be.

A támadók elsősorban a hatalmi pozícióban lévő keresztényeket célozzák meg, de gyakran hétköznapi emberek esnek áldozatul. A legfrissebb adatok szerint 2019-ben világszerte 3711 embert bebörtönöztek be, 2983 keresztényt pedig meggyilkoltak a vallása miatt, ami azt jelenti, hogy naponta nyolc ember esett áldozatul a keresztényüldözésnek. A legtöbb halálos áldozat Afrikában volt. Nigériában 1350, a Közép-afrikai Köztársaságban pedig 924 fő veszítette életét az őket ért, vallási indíttatású támadásokban.

A keresztényüldözésnek két fajtáját határozzák meg. Az első a fizikai erőszak alkalmazása, a második pedig a folyamatos elnyomás, amellyel a keresztény hívők nap mint nap kénytelenek szembeesülni; Kínában például tizennyolc éves kor alatt nem lehet belépni egyetlen egyházi épületbe sem.

A keresztényüldözésnek két fajtáját határozzák meg. Az első a fizikai erőszak alkalmazása, a második pedig a folyamatos elnyomás, amellyel a keresztény hívők nap mint nap kénytelenek szembeesülni; Kínában például tizennyolc éves kor alatt nem lehet belépni egyetlen egyházi épületbe sem.

A Portes Ouvertes minden évben listát készít azokról az országokról, ahol a legerőteljesebb a keresztényüldözés.

A 2019-es adatok alapján összeállított listán Észak-Korea végzett az első helyen. Itt már egy Biblia birtoklásáért is koncentrációs táborba viszik az embert. A második helyen Afganisztán áll, ahol a saját családtagjai hajtják végre a halálbüntetést azon, aki megkeresztelkedik. A harmadik Szomália, itt az al-Shabaab terroristacsoport elfogja és megöli azokat, akikről azt gyanítják, hogy keresztények.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Az elmúlt év adatai alapján most először Algéria is bekerült a keresztényeket leginkább üldöző húsz ország közé, és a frankofón afrikai országok közül is mind több szerepel a listán, például Burkina Faso, Nigéria és Kamerun, ahol egyre több iszlamista terroristacsoport tartózkodik. Ráadásul a helyzet az iszlám terjedésével csak súlyosbodik.

Forrás: Origo.hu

Keresztényüldözés Kínában. Kilenc év börtönbüntetésre ítélték Kínában egy protestáns lelképásztort az államhatárolom megdöntésére irányuló felbujtás és illegális üzleti tevékenység vádjával – közölte internetes oldalán a *South China Morning Post* című hongkongi lap.

Vang Jit, aki egy nem regisztrált neoprotestáns kiségyház alapítója és lelképásztora, tavaly decemberben a délnyugat-kínai Csengtuban vették őrizetbe egy rendőrségi akció során a gyülekezet több más vezetőjével együtt. A csengtui közép fokú bíróság közleménye szerint a szabadságvesztésen túl a lelképásztort három évre megfosztották politikai jogaitól, továbbá ötvenezer jüan (kétmillió forint) értékű vagyontárgy elkobzására ítélték. (A lelkész családjához közel álló ügyvéd elmondta: Vang feleségének holléte ismeretlen.)

A 2018 végén zajló rendőrségi akció keretében a Vang által alapított, mintegy ötszáz regisztrált tagot számláló kis-

egyházon kívül még két keresztény gyülekezetet függesztettek fel – az egyik Pekingben, a másik pedig a dél-kínai Kantonban működött.

A kínai kommunista államhatalom az utóbbi években szigorította a földalatti keresztény felekezetek ellenőrzését, katolikusokét és protestánsokét egyaránt. Tavaly februárban a vallási ügyekre vonatkozó jogszabályt úgy módosították, hogy a helyi tisztségviselőknek nagyobb hatalmuk legyen az egyházakkal szemben, és súlyosabb büntetéseket vehessenek ki az engedély nélkül zajló vallási rendezvényekre.

2019 márciusában Hszü Hsziao-hung, a kínai állam engedélyével működő protestáns egyházak felügyeletét ellátó bizottság elnöke a kínai hit nyugati hatásoktól való megtisztításának fontosságát hangsúlyozta, és a vallás kínai jellegének további erősítését tűzte ki célul.

■ MTI

Ótemplomi angyalok Szarvason

Tizennyolc alkalommal szervezett tavaly ételosztást Szarvason az Ótemplomi Evangélikus Egyházközség, mintegy tizennyolcezer adag ételt kaptak a rászorulóknak. A nagy sikerű karitatív akció során idén hetedik alkalommal indul útjára az Angyali segítség az Ótemplomból elnevezésű kezdeményezés, amely főként a karácsony utáni téli időszakot célozza meg.

Lázár Zsolt, az Ótemplomi Szeretetszolgálat intézményvezetője, a Nyugat-békei Evangélikus Egyházmegye esperese elmondta, hogy akciósorozataik legnagyobbikát sikerült megvalósítaniuk 2019-ben: január és április között kilenc osztást szerveztek; alkalmanként nyolcszáz adag ételt sikerült eljuttatniuk hátrányos helyzetűekhez. Emellett januárban – a rendkívüli hideg időszakra való tekintettel – bő egy héten át krízisszállót üzemeltettek a szenvedélybetegklubban. A napi huszonnégy órás lehetőséggel átlagosan tíz-tizenkét fő élt, akik vagy az utcáról, vagy fűtetlen helyiségekből költöztek be ideiglenesen.

A téli hónapokban folyamatosan érkeztek hozzájuk az élelmiszer- és ruhadományok is, amelyeket napi rendszerességgel osztottak szét a rászorultak között. Több száz kilogramm téli ruha, illetve több mint száz kilogramm felajánlott tartós élelmiszer is gazdára talált.

A kampány egész évben folytatódott, összesen tizenhét nagyszabású ételosztást tartottak Szarvason, egyet pedig Csabacsüdüön. A segítségnyújtás mellett célul tűzték ki azt is, hogy felhívják a figyelmet a nehéz körülmények között élőkre, s hogy rávilágítsanak: egy kis odafigyeléssel sokan tehetnek a helyzetük javításáért.

„Vannak bizonyos dolgok, amelyeket megszokott a szemünk. Azt szeretném kérni, hogy ne legyen természetes az, ha megtévesztett, átvert, csellengő embereket látunk a városban vagy éppen a környékbeli tanyákon. Ne legyen természetes, hogy csendben maradunk, és nem szólunk, ha ilyen dolgokat tapasztalunk – hangsúlyozta Lázár Zsolt. Hozzátette: a „csicskáztatás” további teherként sújthatja a kilátástalan helyzetbe kerülteket. – Újra hetente találkozunk olyan emberekkel, akiket megtévesztenek, akik Budapestről vagy más, vidéki nagyvárosokból érkeznek Szarvasra, itt pedig különböző hamis ígéretek reményében próbálnak érvényesülni. Ez rendszerint nem sikerül, ilyenkor valamelyik

ellátórendszerhez kerülnek” – fejtette ki az intézményvezető esperese.

Az idei tervekről szólva elmondta: a hűvös tartó időszakban további öt ételosztást terveznek. Az elsőlt január 12-án tartották, de február 2-án és február 23-án, vasárnap újra várják a rászorulókat egy-egy adag meleg étellel. A pénzügyi háttérrel kapcsolatban kiemelte: a gyülekezetek perselypénze és a vállalkozói felajánlások jelentik a legnagyobb segítséget. Ezeknek köszönhetően az ételosztások fedezetét már megteremtették, de további alkalmak megvalósítására még várják az adakozókat, valamint a Reformáló Egyesülettel együttműködve fogadják a felajánlásokat a Vajda Péter utca 7. szám alatt elhelyezett ételdobozba is.

Oncsik János, az Ótemplomi Szeretetszolgálat munkatársa kiegészítésként elmondta: a Napraforgó Klub mindennap fél 8 és 16 óra között várja a segítséget szenvedőket és a felajánlásokat. A krízisközponttal kapcsolatban előrevetítette: ha az időjárás indokolja, a vörös ködtől függetlenül is megteszik a szükséges lépéseket.

„Akinek van, felelősséggel tartozik azokért, akik hiányt szenvednek” – ekképp foglalta össze Lázár Zsolt az idei akciójuk üzenetét, amely a ruhagyűjtésre is kiterjed. Az „amit két éve már nem vettél fel, azt valószínűleg sohasem fogod” gondolat mentén született kezdeményezés keretében elsősorban meleg ruhákat, cipőket, takarókat, törölközőket, gyermekholmikát várnak. Ezeket majd a nélkülözők között osztják szét. A Szarvas-Újtemplomi Evangélikus Egyházközséggel közösen tartós élelmiszereket is gyűjtenek.

■ BALÁZS ANETT
Forrás: Beol.hu

Mikulás-világtalálkozó a Szentföldön

Izraelben négy napos Mikulás-világtalálkozó zajlott ötvenöt Mikulás-jelmezes vendég jeruzsálemi felvonulásával. A rendezvény első napján, január 5-én az Amerikából és Európából érkezett Télapók és Télianyók motoros kisvasúttal érkeztek Jeruzsálem Jaffa kapujához, karácsonyi dalokat énekeltek, és fényképezkedtek az odasereglett gyerekekkel. Ezután a Jeruzsálem óvárosában lévő Santa-házhoz vonultak, amely egész évben várja karácsonyi kellékekkel és karácsonyfával a Szentföldre érkező turistákat és zarándokokat. Onnan „csilingelő menetben” az óváros Új kapuján át sétáltak a jeruzsálemi Notre Dame-templomhoz, majd a Dávid-toronytól fejezték be felvonulásukat.

A következő napokban a „Mikulások” ellátogattak egyebek között a Jordán folyón Jézus megkeresztelésének helyszínéhez, végigzarándokolták a Kinneret, azaz a Genezáreti-tó körüli templomokat, felvonultak Názáretben, elutaztak a Holt-tengerhez, majd Betlehembe, Jézus szülőhelyére is.

Az ötlet gazdája a magát kereszténynek valló Issa Kassissie, Jeruzsálem „hivatalos és szakképzett” Mikulása volt, aki az óváros keresztény negyedében található hétszáz éves családi otthonában egész évben díjmentesen fogadja a vendégeket, miután néhány éve Santa Klaus-házzá alakította az épület egyik részét.

Az elgondolás az volt, hogy a karácsonyi szezon végeztével ráfér a Mikulásokra is a pihenés, és Izrael megtekintésével egyrészt kikapcsolódnak, másrészt a Szentföldön közelebb kerülhetnek a karácsony lényegi üzenetéhez, Jézus születésének és tanításának helyén jobban megérthetik magát az ünnepet is.

Az Izraelbe látogató Mikulások mindannyian az egyesült államokbeli Michiganben működő, Charles W. Howard nevét viselő Télapó-képző iskola korábbi növendékei, ugyanis a jeruzsálemi Mikulás is ott képezte magát tovább, és meghívta egykori iskolatársait. A vendégek túlnyomó többsége tehát Amerikából érkezett, de volt köztük egy norvég, két német és két román Mikulás is. A nemzetközi Télapó- és Télianyó-találkozó résztvevői maguk fizették az utazási és szállásköltségeket, de a programokat az izraeli turisztikai minisztérium szervezte és finanszírozta.

Forrás: MTI

Püspöki körlevél a Magyarországi Evangélikus Egyház gyülekezeteinek és intézményeinek

Felhívjuk a Magyarországi Evangélikus Egyház gyülekezeteinek és oktatási intézményeinek figyelmét, hogy az egyházi intézményeinkkel is kapcsolatot kereső „Egyetemes Béke Szövetsége”, „Békeház”, „Tettrekész Adományvonal”, „Családok Szövetsége a Világ Békéjéért és Egységéért” és „a Béke nemzetközi nagykövete” intézmények háttérben az Egyesítő Egyház nevű nemzetközi vallási szervezet áll.

Arra kérjük gyülekezeteinket és intézményeinket, hogy e szervezetekkel ne működjenek együtt, rendezvényeiknek ne adjanak helyet, és velük közös jótékonyági akciókban ne vegyenek részt. Nyomatékosan kérjük a lelkeskollégákat, hogy evangélikus lelkesi minőségben és titullussal ne jelenjenek meg e szervezetek rendezvényein. Oktatási intézményeink vezetőit kérjük, minden szükséges intézkedést tegyenek meg annak érdekében, hogy a szülők által bizalommal az evangélikus egyházra bízott gyermekek ne kerüljenek kapcsolatba rajtunk keresztül ennek a vitatott vallási közösségnek a szervezeteivel.

Természetesen nem vitatható, hogy az egyetemes és vallásközi békére való törekvés nemes célkitűzés, s hogy ezekben a szervezetekben sok jó szándékú, akár gyanútlan ember is tevékenykedik. Ugyanakkor tény, hogy ezek a szervezetek a dél-koreai Sun Myung Moon (1920–2012) által 1954-ben alapított „A Szentlélek Társasága a Világkereszténység Egyesítéséért” (Holy Spirit Association for the Unification of World Christianity) egyházi közösséghez kötődnek, amely később Egyesítő Egyház (Unification Church) néven vált ismertté és aktívvá Magyarországon is. Bár Sun Myung Moon presbiteriánus (református) háttérű autodidakta lelkipásztor volt, tanai – melyekben saját magának messiási szerepet is tulajdonított – nem egyeztethetők össze az evangélikus tanítással. Minden, nemzetközileg is elismert emberbaráti tevékenysége mellett az Egyesítő Egyház széles körben vitatott és vitatható vallásgyakorlata alapjaiban tér el egyházunk lelkeségétől, ahogyan erre dr. Szentpétery Péter, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense már 2006-ban felhívta a figyelmet (*Béke – mindenáron? Az „Igaz Anya” látogatása; Evangélikus Élet*, 2006. július 23., 4. o.; Zope.lutheran.hu/ujzagok/evelet/archivum/2006/30/43).

Határozottan kérjük tehát evangélikus közösségeinket, hogy diakóniai, jótékonyági és a társadalmi békét szolgáló fontos törekvéseiket egyházunk szervezeti keretében és a velünk ökumenikus közösségben lévő partnereinkkel együttműködve valósítsák meg.

Budapest–Győr, 2020. január 23.

KONDOR PÉTER püspök

SZEMEREI JÁNOS püspök

FABINY TAMÁS elnök-püspök

Kulturális örökség a korai kereszténység idején született bizánci zene

Az Egyesült Nemzetek Szervezete Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO) a szellemi kulturális örökség megőrzésével foglalkozó kormányközi bizottsága, amely a múlt év végén zárta a tizennegyedik ülészakát Bogotában, öt elemmel bővítette a sürgős védelmet igénylő szellemi kulturális örökség listáját. Ezek a botswanai veekuhane közösség *seperu* nevű néptánca és a hozzá kapcsolódó gyakorlatok, a szent helyként tisztelt kenyai Kit Mikayi sziklaformációhoz kötődő rituálék, a mauritiusi *sega* zenének a Chagos-szigeteki típusa, a Fülöp-szigeteki subanon törzs *buklog* nevű hálaadási rituáléja és a *juraszki karahod* elnevezésű fehéroroszlás tavaszi rítus – olvasható a szervezet honlapján.

Harmincöt hagyomány került fel az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listájára, köztük a

mongóliai kumisz készítés technikája és a hozzá kapcsolódó eszközök, a korai kereszténység idején született bizánci zene, a thai masszáz, a négyszázhetven éves brüsszeli Ommegang körmenet, a türkmén kézi szőnyegkészítés, a hagyományos török íjászat, a datolyapálma és a hozzá kötődő mesterségek, társadalmi és kulturális hagyományok, gyakorlatok. Felkerült a listára az alpinizmus, az ír hárfázás, a kirgiz férfifejedő (*ak-kalpak*) viseléséhez és készítéséhez tartozó ismeretek, hagyományok, valamint az indonéz szigetvilág őshonos harcművészete, a *silat*.

A bizottság első ízben döntött úgy, hogy eltávolít egy hagyományt a szellemi kulturális örökség listájáról: a belgiumi Aalst városának híres karneválja régi antiszemita sztereotípiákra hajazó bábuk felvonultatásával váltott ki tavaly felháborodást...

■ MTI

ORATIO OECUMENICA

Mindenható Isten, életünk teremtője és megtartója, hallgasd meg imádságunkat a teremtett világért, a természetért, közösségeinkért; ismeretlenekért és ismerősökért, barátért és ellenségért, szeretteinkért, önmagunkért.

Te ismered az ember útját: kérünk, tekints ránk, amikor jó ügyekért, kenyérért, másokért fáradunk, áldd meg ezt a fáradságot. Tekints ránk akkor is, amikor életünk piacsterén elkeseredetten, tehetetlenül állunk, és időnk homokként fut ki kezzeinkből. Te adj értelmet, rendszert, küldetést a napjainknak.

Te ismered az ember szívét, tudod, mitől boldog, és tudod, mitől fáj. Kérünk, óvd meg a családok közösségét, akár teljesek, akár csonkák. Kérünk, tekints azokra, akik magányosak; vagy mert elvesztették a számukra fontosakat, vagy mert senki nem veszi észre őket. Add meg nekünk, hogy okosan tudjunk szeretni.

Te ismered testünket, lelkünket, te látod, amikor beteg, szenved. Kérünk, tekints azokra, akik elvesztették egészségüket, könyörülj azokon, akik más egészségét tették tönkre. Adj enyhülést a szenvedőknek, erőt a gyengéknek. Akaratod szerint tedd egészsé, ami összetört testben-lélemben.

Te ismered a természet, a teremtett világ sorsát. Tekints arra, ami lángol, olvad, fuldoklik, elvérzik, eltűnik... Bocsásd meg mindezt az embernek! Könyörülj rajtunk, amikor egyre nyilvánvalóbb, hogy vesztünkbe rohanunk: elveszünk, elhasználunk mindent, amit a természet ad, felelőtlenül, szükségen felül, saját életünkben éppúgy, mint a hatalmas világrendszer részeként. Térits mindannyiunkat jobb belátásra, a felelősség felismerésére.

Istenünk, fordítsd felénk füledet, és hallgass meg minket. „Mert nem a magunk igaz tetteiben, hanem a te nagy irgalmadban bízva visszük eléd könyörgéseinket.” Ámen.

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu),

DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu),

MÁNYOKI JÁNOS – Thesaurus (janos.manyoki@lutheran.hu),

STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA – Tallózó (evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518
- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ
- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletg telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

Hetvened vasárnap – Dán 9,4–19

Mi az, ami számít?

Kudarc után. „Valahogy meg kell csinálnom” – bennünk él ez a teljesítménykényszer. Magamra számíthatok, ezért meg kell feszítenem magamat, itt van bennem a megoldás, csak valahogy ki kell csiholnom magamból.

A háború elvesztése után, a templom lerombolása után, a nép fogságba hurcolása után már kiderült, hogy nem az emberi teljesítmény számít: „...nem a magunk igaz tetteiben, hanem a te nagy irgalmadban bízva visszük eléd könyörgéseinket. Uram, hallgass meg! Uram, bocsáss meg! Uram, figyelj ránk, és cselekedj, ne késlekedj! – önmagadért...”

Nekünk is sokféle kudarcunk van. Ezek után mi az, ami számít? Érdekes ebben az igében, hogyan váltakozik az én és a mi. Isten emberének sorsa és Isten népének sorsa egészen összefonódik. Itt már nincsenek pártok, nincs a másikra áthárított felelősség, csak az egyéni és közösségi bűnbánat összefonódása.

De a lényeg mégsem abban van, amit Isten népének bűnéről és vereségéről mond igénk. Csak arra hivatkozik, amit Isten tesz. Már-már a szemtelenségig menően, azután, hogy minden érv kihullott a kezéből, egy ütőkártyát még bátran lobogtat: „...rólad nevezték el városodat és népedet!” Annyi minden összeomlott, de ez az egy még mindig számít.

Rajtunk a reménységünk. Isten neve rajtunk. Krisztusról neveztek el minket, keresztényeket. Az evangéliumról neveznek minket, evangélikusokat. Ez sohasem lehet szégyenkezés vagy álszerénység forrásává, hanem ez hordozza a reménységünket. Az az egyetlen remény, hogy Isten akarta, akarja, hogy hozzá tartozunk. Ha ennyire kiszolgáltatta magát népének Isten, akkor nem hagyhatja őket elveszni. Ahogy Jacob Fabricius írja énekében: „Bízzál, ügyed az Istené, / Ne félj, hogy porba ejtené / Drágán megváltott népet! / Ő rendel segítőt melléd, / Ki vészben, viharban megvéd / Téged és szent igéjét.” (EÉ 260,2) Nem veszhetünk el, ha Isten neve van rajtunk, ha nekünk adta igéjét, ha az is itt van velünk. Az ige kőszálként megáll, ha szoroson mellette állunk, akkor mi is megmaradunk.

Isten neve rajtunk. Az Ószövetség korában a név, valakinek az elnevezése hatalmat, befolyási övezetet jelentett. Akit Istenről neveztek el, az az ő tulajdona. Erre hivatkozhatunk. Csodálatosan jelenik ez meg Eric Till Luther-filmjében. Ahogyan Luther küzd a kétségeivel, nincs semmi, ami meg tudná tartani, gyóntatója, Staupitz keresztet ad a kezébe, és azt mondja, hivatkozzon erre: „A tiéd vagyok, ments meg engem. A tiéd vagyok, ments hát meg.” A magunk tetteire nem hivatkozhatunk. De Isten tetteire, Krisztusra, a keresztre igen. És hogy mi hozzá tartozunk, az ő tulajdona vagyunk.

Mire elég az Isten neve? Isten neve rajtunk. Ez mégis óvatosságra inthet és megszegyeníthet minket. Hogy mi mindennel akarom összekapcsolni Isten nevét, Isten ügyét, hogy azok is egy kicsit Isten ügyévé legyenek. Talán én is elkezdek Isten nevével elnevezni városokat, népeket. Rengeteg címkét gyártok, hogy „ez az Isten tulajdona”. Úgyhogy nem fog elpusztulni, nem szabad senkinek hozzányúlni. Csak nekem. És ezt aztán ráragasztgatom szépen mindenféle kedves dologra, kényelmes szokásokra, nemes ügyekre, szimpatikus programokra, jogos indulatokra, szent célokra.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

De Isten nem ügyeknek adja az igéjét. Nem programoknak és nem indulatoknak. Hanem népének és nekem, egyszerű embernek. Drágán megváltott népet nem fogja porba ejteni. A légvárat, szokásokat, ügyeket igen. A nevét nem úgy adja nekünk, hogy azt továbbragasztgassuk. Ahogyan Jézusban sem ügyé, szokássá vagy párttá lett az Isten, hanem emberré. Így hivatkozhatom arra, hogy mit tett. Mégis van, ami számít, van mire hivatkoznunk: Isten neve rajtunk.

■ TÓTH KÁROLY ISTVÁN

Imádkozzunk! Urunk! Nyisd fel szemünket közösségünk veszedelmének meglátására. Ne tégy vakká mindazzal szemben, ami a mi felelőségünk. Hadd vigyük mindezt eléd, bocsánatodat, irgalmadat, védelmedet kérve. Nyisd meg fülünket szabadításod örömhírének meghallására. Ne hagyd, hogy mindent elnyomjon a rossz hír. Add, hogy vallani tudjuk: a teid vagyunk, a te neved van rajtunk, ments hát meg! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (február 9.) *Áldott, aki az Úr nevében jön!* Zsolt 118,26a (Mt 20,1–16; Fil 2,12–13; Zsolt 124) Virágvasárnap a Jeruzsálembé bevonuló Úr Jézust kísérő sokaság kiáltotta ezt a zsoltárverset. Igaza van a királyi győzelmet ünneplő tömegnek – még ha erre az ünnepre nagypéntek sötét árnyéka vetül is –, mert mi már tudjuk, hogy a passiót bevonja húsvét ragyogó fénye. Ezért nekünk is szabad beállnunk az örvendezők közé, akik győztes Királyukat köszöntik: Áldott, aki jön! Áldott, aki meghalt bűneimért a kereszten! Áldott, aki megváltotta életem! Áldott, aki húsvét hajnalán örök győzelmet szerzett nekem!

Hétfő (február 10.) *Az Úr [...] elküldi majd angyalát veled, és szerencsésé teszi utadat...* 1Móz 24,40 (Lk 19,110; 1Kor 7,17–24) Milyen jó tudnom, hogy Istené vagyok! Nem a sorsé, a szerencsés véletlené, hanem azé, aki mindent megtett értem: megteremtett, Krisztusban megváltott, örök életre hívott el engem. Ne másol és ne másban keressük életünk értelmét, ne másból és másból akarjuk megtudni sorsunk alakulását, hanem bízunk rá magunkat teljesen arra, aki a legjobban ismer. Istenre, aki legteljesebben szeret minket, a legtöbbet megtette értünk, és a legjobbat akarja adni nekünk: az örök életet.

Kedd (február 11.) *Jézus mondja: Én vagyok a jó pásztor, én ismerem az enyéimet, és az enyéim ismernek engem...* Jn 10,14 (5Móz 7,6–12; 1Kor 7,25–40) Jézust akkor fogod igazán megismerni, ha a szívedig jut el mindaz, amit ő tett érted. Ha nemcsak azt tudod, hogy mit tett, hanem rádöbbensz arra, hogy miért tette, és szívedbe fogadod azt az örömhírt, hogy érted tette. Érted jött a földre emberi formában, érted szólt, tanított, cselekedett, érted szenvedett kiállhatatlan kínokat a kereszten. Érted halt meg, testi-lelki kínoktól meggyötört, és érted támadt fel, hogy neked megújult életed lehessen. Ha ezt a szívedbe fogadod, valóban ismered őt, és az ő ismerete erő ad neked a legnehezebb helyzetekben is.

Szerda (február 12.) *A minden kegyelem Istene pedig, aki elhívott titeket Krisztusban az ő örök dicsőségére, miután rövid ideig szenvedtetek, maga fog titeket felkészíteni, megszilárdítani, megerősíteni és megalapozni.* 1Pt 5,10 (Róm 4,1–8; 1Kor 8,1–6) Péter apostol azoknak írta ezeket a bátorító, erősítő, kitartásra buzdító sorokat, akiknek korán meg kellett ismerkedniük a Krisztus nevéért hordozott szenvedéssel. Azért, mert másként éltek, beszéltek, cselekedtek, mint az őket körülvevő világ. Ma is idegen ideológiákkal körülvetten élünk e világban, és ha nyíltan felvállaljuk hitünket, elkerülhetetlen az összeütközés környeze-

tünkkel. Ezekkel a szavakkal Péter apostol minket is bátorítani és erősíteni szeretne. Érdemes benne bízni, Krisztus ígéretéhez ragaszkodni!

Csütörtök (február 13.) *Jézus mondja: Az én juhaim hallgatnak a hangomra, és én ismerem őket, ők pedig követnek engem. Én örök életet adok nekik, és nem vesznek el soha, mert senki sem ragadhatja ki őket az én kezemből.* Jn 10,27–28 (1Kor 3,[1–3]4–8; 1Kor 8,7–13) A jó pásztor ismeri juhait, hangja eljut hozzájuk, és övéi meghallják azt. Nincsen olyan hatalom, amely ezt a hangot elnyomhatná, amely az ő hangjánál erősebb lehetne! Ha hozzá tartozol, hangja bizonyosan eljut hozzád, és megerősít téged, irányt szab neked, biztossá teszi utadat és életedet! Semmi és senki nem ragadhat ki a kezéből. Még a halál sem, mert az ő keze erősebb mindennél, ami nálad erősebb: bűnnél, halálnál, emberi praktikánál, ördög hatalmánál. Egyedül az ő hangját hallgasd, egyedül őrá figyelj! Egyedül ő a te bizonyosságod – mind életedben, mind halálodban!

Péntek (február 14.) *Miért vetetted meg az Úr szavát, miért tettél olyat, ami nem tetszik neki?!* 2Sám 12,9a (Mal 3,13–18; 1Kor 9,1–12) Nátán próféta szava felborít minden emberi gondolatot, tervet, cselekvést, és látszólag a botrány kezdetét jelenti. Valójában azonban Isten mentő kegyelme van benne. Isten nem hagyja szolgáját a bűnben, hanem utána megy, hogy kiragadjon, meggyógyítsa, bűnbánatra készítse és megmentse. Dávidot nem állította meg a törvény, nem térítette észre Úriás becsületessége, nem borzasztotta el a gyilkosság gondolata, ezért Isten a prófétáján keresztül elküldi hozzá életet teremtő ígését. Elküldi az élet szavát, amely megtöri a szív keménységét, kiment a bűn foglyát, és megtörve, megszenvedve, de megtisztulva kivezeti őt az életre.

Szombat (február 15.) *Ezenfelül tudjátok, hogy az idő sürget: ideje már az álomból felébrednetek, mert most közelebb van hozzánk az üdvösség, mint amikor hívők lettünk. Az éjszaka múlik, a nappal pedig már közel van.* Róm 13,11–12a (1Kor 1,26–31; 1Kor 9,13–18) Pedig milyen jó lenne még a másik oldalunkra fordulni, a takarót a fejünkre húzni vagy csak egyet-kettőt még nyújtózkodni! Milyen jó lenne egyik kedves bűnünkről a másikra váltani, a megtérésre hívó szó elől fülünket a paplan alá dugni! De nem lehet, mert fel kell ébrednem, és ha ólomnehéz szemhéjakkal, kábult fejjel és bizonytalan egyensúllyal is, de magamra kell kapnom a ruhámat. Tudom, hogy Uram jön felém, ő szólít, ő költöget, és ő harcol értem, hogy őt felöltözhessem!

■ TAMÁSY TAMÁS

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

KÖNYVBEMUTATÓ

A Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottsága és a Luther Kiadó mindenkit szeretettel hív

a **LUTHER VÁLOGATOTT MŰVEI 4.**
Felelősség a társadalomért
című kötet bemutatójára.

Időpont:

2020. február 13.,
csütörtök, 17.30

Helyszín:

Evangélikus Országos Múzeum

(Budapest V. kerület, Deák tér 4.)

A kötetet bemutatják:

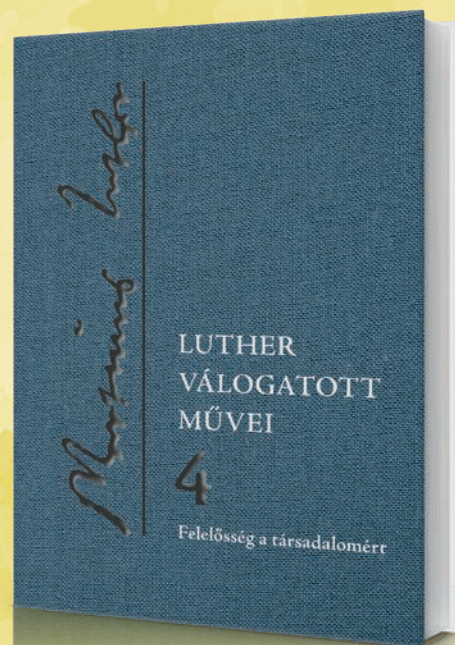
Csepregi Zoltán teológus, szerkesztő;

Kodácsy-Simon Eszter teológus, valláspedagógus;

Orsós Julianna történész, fordító;

Záskaliczky Márton történész, kutató.

A kerekasztal-beszélgetést moderálja **Fabiny Tamás**,
a reformációi emlékbizottság elnöke.

17 órától a múzeum ingyenesen látogatható.

Bálint-napi áldással egybekötött ZENÉS istentisztelet

Igét hirdet
**Cserhátiné
Szabó
Izabella,**
az Északi Evangélikus
Egyházkerület
püspökhelyettese

Közreműködik

**a Lutheránia
ének- és zenekar**

dr. Kamp Salamon
Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas
karnagy vezetésével

Szólista
**Krum
Enikő**

Házasság hete

Február 14., péntek, 18 óra
Budapest, Deák téri evangélikus templom

A házasság hete központi programjainak fővédnöke Herczegh Anita, a köztársasági elnök felesége.